
PRAKTICKÝ PRŮVODCE KOMUNITÁRNÍM PRÁVEM

Projekt realizovaný za podpory Evropské komise
v rámci programu Robert Schuman zaměřeného na zvyšování zájmu
právních profesí o komunitární právo

**Česká advokátní komora
PRAHA 2001**

Ačkoli tato publikace byla vydána za podpory Evropské komise, nemá tato skutečnost vliv na odpovědnost autora. Evropská komise neodpovídá za obsah této publikace.

Tento praktický průvodce byl vypracován sekretariátem Rady advokátních komor Evropské unie.

Reprodukce této knihy je povolena za podmínky uvedení pramene.

D/2000/8965/1

Z francouzského originálu přeložila Mgr. Markéta Šimerdová LL. M.

OBSAH

Předmluva

První část: Aplikuje se v mém případě komunitární právo?	13
První kapitola: Seznam oblastí upravených komunitárním právem	14
Druhá kapitola: Prameny komunitárního práva	24
2.1. Originární (primární) právo	24
2.2. Odvozené (sekundární) právo	25
2.2.1. Nařízení	26
2.2.2. Směrnice	26
2.2.3. Rozhodnutí	27
2.2.4. Doporučení a stanovisko	27
2.3. Smluvní právo	28
2.4. Soudcovské právo	28
2.5. Obecné právní zásady komunitárního práva	28
2.5.1. Základní práva	29
2.5.2. Zásady mezinárodního práva	29
2.5.3. Zásady dovozené z právních řádů členských států	30
2.5.4. Zásady dovozené z komunitárního práva	30
Třetí kapitola: Charakteristické rysy komunitárního práva	
Vztah komunitárního a národního práva	31
3.1. Přednost komunitárního práva	31
3.1.1. Obecně o přednosti komunitárního práva	31
3.1.2. Aplikace	33
3.2. Zásada bezprostředního účinku	33
3.2.1. Obecně o bezprostředním účinku	33
3.2.2. Bezprostřední účinek některých ustanovení Smlouvy	34
3.2.2.1. Ustanovení s vertikálním i horizontálním bezprostředním účinkem	34
3.2.2.2. Ustanovení s vertikálním bezprostředním účinkem	35
3.2.2.3. Ustanovení, kterým nebyl přiznán bezprostřední účinek	35
3.2.3. Vertikální a horizontální bezprostřední účinek nařízení	35
3.2.4. Bezprostřední účinek směrnice	36
3.2.4.1. Vertikální bezprostřední účinek	36
3.2.4.2. Horizontální bezprostřední účinek	37
3.2.5. Bezprostřední účinek mezinárodních smluv	37

Čtvrtá kapitola: Zdroje informací o komunitárním právu	38
4.1. Internet	38
4.1.1. Evropa	38
4.1.1.1. Obecné informace	38
4.1.1.2. Orgány Společenství	39
4.1.2. Europe Onlines	43
4.1.3. Cordis	43
4.1.4. Yellow Web for Europe	44
4.1.5. Idea	44
4.2. Databáze	44
4.3. Oficiální publikace	45
4.3.1. Úřední list Evropských společenství	45
4.3.2. Sbírka soudních rozhodnutí v oblasti komunitárního práva	46
4.4. Časopisy	46

Druhá část: Aplikace komunitárního práva

Prvořadá úloha národního soudce 49

První kapitola: Řízení o předběžné otázce	51
1.1. Obecně o řízení o předběžné otázce	51
1.2. Pojem soudního orgánu	52
1.3. Normy komunitárního práva, které mohou být předmětem řízení o předběžné otázce	53
1.4. Oprávnění národního soudce	54
1.4.1. Soudy členských států, jejichž rozhodnutí lze napadnout podle vnitrostátního práva opravnými prostředky	55
1.4.2. Soudy členských států, proti jejichž rozhodnutí nelze podle vnitrostátního práva podat opravné prostředky	55
1.4.2.1. Povinnost předložit Evropskému soudnímu dvoru předběžnou otázku	55
1.4.2.2. Omezení povinnosti předložit Evropskému soudnímu dvoru předběžnou otázku	56
1.5. Úloha stran	57
1.6. Přezkoumání předběžné otázky Evropským soudním dvorem ..	58
1.6.1. Rozbor komunitárního práva	58
1.6.2. Aplikace komunitárního práva v konkrétním sporu a pojem fiktivního sporu	59

1.7. Právní následky podání odvolání podle národního práva na průběh řízení před Evropským soudním dvorem	61
1.8. Doručení rozhodnutí o předběžné otázce	61
1.9. Účinky rozsudku Evropského soudního dvora o předběžné otázce	62
1.9.1. Právní moc a vykonatelnost	62
1.9.2. Právní účinky v čase	62
Druhá kapitola: Odpovědnost členských států v případě porušení komunitárního práva	64
2.1. Obecně o odpovědnosti členského státu v případě porušení komunitárního práva	64
2.2. Princip a podmínky odpovědnosti členského státu	65
2.2.1. Podmínky odpovědnosti dovozené judikaturou Evropského soudního dvora	65
2.2.2. Podmínky nároku na náhradu škody	66
2.2.3. Národní soudy a odpovědnost členského státu	67
2.3. Omezení odpovědnosti členského státu	68
Třetí část: Advokát před Komisí ES	
Řízení a opravné prostředky v oblasti hospodářské soutěže	69
První kapitola: Úvod	70
Druhá kapitola: Předběžné šetření	71
2.1. Žádost o informace	71
2.1.1. Jednoduchá žádost o informace	72
2.1.2. Žádost o informace formou rozhodnutí	73
2.1.3. Žádost o informace a právo na obhajobu	74
2.2. Šetření	75
2.2.1. Prosté šetření	76
2.2.2. Šetření na základě rozhodnutí	76
2.2.3. Pravomoc Komise při šetření a právo na obhajobu	77
2.2.3.1. Pravomoc Komise a právo na obhajobu dle nařízení	77
2.2.3.2. Práva dovozená judikaturou Evropského soudního dvora	78
Třetí kapitola: Kontradiktorní řízení	80
3.1. Písemná část řízení	80

3.1.1. Vyrozmění o protiprávním jednání: forma a obsah	80
3.1.2. Písemné námítky	82
3.1.2.1. Forma a obsah	82
3.1.2.2. Lhůty	82
3.1.3. Právo na obhajobu, nahlížení do spisu a obchodní tajemství	82
3.2. Ústní jednání	85
3.2.1. Slyšení	86
3.2.2. Průběh ústního jednání	86
3.3. Opatření předcházející konečnému rozhodnutí	87
3.3.1. Doporučení směřující k upuštění od protiprávního jednání	87
3.3.2. Předběžná opatření	87
3.3.3. Zrušení dočasného osvobození od povinnosti zaplatit pokutu	88
3.4. Informační opatření	89
3.4.1. Oznámení žádosti o negativní osvědčení	89
3.4.2. Stanovisko Poradního výboru	89
3.5. Rozhodnutí ve věci samé	90
Čtvrtá kapitola: Promlčení	91
4.1. Promlčení postihu	91
4.1.1. Přerušení běhu promlčecí lhůty	91
4.1.2. Stavení běhu promlčecí lhůty	92
4.2. Promlčecí lhůty pro výkon rozhodnutí	92
4.2.1. Přerušení běhu promlčecí lhůty	92
4.2.2. Stavení běhu promlčecí lhůty	92
Pátá kapitola: Opravné prostředky proti rozhodnutí Komise	93
5.1. Úvod	93
5.1.1. Právní akty, které lze napadnout opravnými prostředky	93
5.1.2. Osoby oprávněné podat opravné prostředky	94
5.2. Druhy opravných prostředků	94
5.2.1. Opravné prostředky smluvních stran dohody	94
5.2.1.1. Odvolání ke Komisi	94
5.2.1.2. Žaloba na neplatnost	94
5.2.1.3. Žaloba na nečinnost	95
5.2.2. Opravné prostředky třetích osob	95
5.2.2.1. Žaloba na neplatnost	96

5.2.2.2. Žaloba na nečinnost	96
5.2.3. Opravné prostředky členských států	96
Čtvrtá část: Řízení před Soudem prvního stupně a Evropským soudním dvorem	97
První kapitola: Řízení před Soudem prvního stupně	98
1.1. Obecně o Soudu prvního stupně	98
1.1.1. Složení a organizace Soudu	98
1.1.2. Pravomoc Soudu	99
1.1.3. Úřední hodiny soudní kanceláře: pracovní dny, svátky a soudní prázdniny	99
1.2. Obecně o řízení před Soudem prvního stupně	100
1.2.1. Zastupování stran	100
1.2.2. Bezplatná právní pomoc	101
1.2.3. Jazykový režim	102
1.2.4. Volba bydliště	102
1.2.5. Doručování písemností	102
1.2.6. Lhůty	103
1.2.6.1. Počítání procesních lhůt	103
1.2.6.2. Prodloužení lhůt z důvodu vzdálenosti	104
1.2.7. Datum, podpis, počet kopií a přílohy	104
1.3. Průběh řízení	104
1.3.1. Písemná část řízení	105
1.3.1.1. Návrh	105
1.3.1.2. Vyjádření	106
1.3.1.2.1. Vyjádření odpůrce	106
1.3.1.2.2. Replika a duplika	107
1.3.1.3. Předběžná zpráva	107
1.3.1.4. Opatření, jimiž se upravuje řízení	107
1.3.1.5. Vyšetřovací úkony	108
1.3.1.5.1. Společná ustanovení týkající se svědků a znalců	108
1.3.1.5.2. Důkaz prostřednictvím svědků	108
1.3.1.5.3. Důkaz znaleckým posudkem	109
1.3.2. Ústní řízení	109
1.3.2.1. Průběh ústní fáze řízení	109
1.3.2.1.1. Zpráva soudce zpravodaje	109
1.3.2.1.2. Ústní jednání	110

1.3.2.2. Zastupování stran: praktické rady	110
1.3.3. Rozsudek	111
1.3.3.1. Obecně o rozsudku Soudu prvního stupně	111
1.3.3.2. Rozsudek pro zmeškání a odpor	111
1.3.3.3. Rozsudky soudu prvního stupně vydané na základě zrušujících rozsudků odvolací instance	112
1.3.4. Odvolání a mimořádné opravné prostředky	112
1.3.4.1. Odvolání	112
1.3.4.1.1. Rozhodnutí Soudu prvního stupně, které lze napadnout odvoláním	112
1.3.4.1.2. Osoby oprávněné podat odvolání k Evropskému soudnímu dvoru	113
1.3.4.1.3. Podání odvolání a lhůta k podání odvolání	113
1.3.4.1.4. Důvody odvolání	113
1.3.4.1.5. Účinky odvolání	114
1.3.4.2. Mimořádné opravné prostředky	114
1.3.4.2.1. Odpor třetí osoby	114
1.3.4.2.2. Obnova řízení	115
1.3.4.2.3. Odvolání za účelem výkladu rozsudku	115
1.4. Zvláštní druhy řízení	115
1.4.1. Obecně o incidenčním řízení	115
1.4.2. Přerušení řízení	116
1.4.3. Postoupení věci Evropskému soudnímu dvoru	117
1.4.4. Vedlejší účastenství	117
1.4.4.1. Lhůty	118
1.4.4.2. Formální náležitosti intervenčního návrhu	118
1.4.4.3. Doručení intervenčního návrhu stranám	118
1.4.4.4. Formální náležitosti vyjádření vedlejšího účastníka	119
1.5. Zkrácené řízení	119
1.5.1. Podmínky přípustnosti návrhu	120
1.5.2. Formální náležitosti návrhu na předběžná opatření	120
1.5.3. Formální náležitosti žádosti o odklad vykonatelnosti	121
1.6. Spory týkající se práva k duševnímu vlastnictví	121
1.6.1. Průběh řízení	121
1.6.1.1. Návrh: formální náležitosti	122
1.6.1.2. Vyjádření	122

Druhá kapitola: Řízení před Evropským soudním dvorem	123
2.1. Obecně o Evropském soudním dvoru	123
2.1.1. Složení a organizace Evropského soudního dvora	123
2.1.2. Kompetence Evropského soudního dvora	124
2.1.3. Úřední hodiny soudní kanceláře: úřední dny, svátky, soudní prázdniny	124
2.2. Obecně o řízení	125
2.2.1. Zastupování stran	125
2.2.2. Jazykový režim	125
2.2.3. Volba bydliště	126
2.2.4. Doručování	126
2.2.5. Lhůty	126
2.2.6. Datum, podpis, počet kopií a přílohy	126
2.3. Průběh řízení	127
2.3.1. Písemná část řízení	127
2.3.1.1. Písemná část řízení v rámci přímých návrhů	127
2.3.1.1.1. Žaloba u přímých návrhů	127
2.3.1.1.2. Vyjádření	128
2.3.1.1.2.1. Vyjádření žalovaného	128
2.3.1.1.2.2. Replika a duplika	129
2.3.1.1.3. Předběžná zpráva	129
2.3.1.1.4. Vyšetřovací úkony	129
2.3.1.2. Písemná část řízení v rámci řízení o předběžné otázce	129
2.3.2. Ústní část řízení	130
2.3.2.1. Průběh ústní části řízení	130
2.3.2.1.1. Ústní část řízení v rámci řízení o předběžných otázkách	131
2.3.2.2. Rozsudek	131
2.3.2.2.1. Obecně o rozsudku	131
2.3.2.2.2. Rozsudek pro zmeškání a odpor	132
2.3.3. Mimořádné opravné prostředky	133
2.3.3.1. Odpor třetí strany	133
2.3.3.2. Obnova řízení	133
2.3.4. Řízení o výkladu rozsudku	134
2.4. Incidenty v průběhu řízení	135
2.4.1. Obecně o incidenčním řízení	135
2.4.2. Přerušení řízení	135
2.4.3. Vedlejší účastenství	135
2.4.3.1. Formální náležitosti návrhu vedlejšího účastníka	136

Obsah

2.4.3.2. Formální náležitosti vlastního intervenčního návrhu	136
2.5. Zkrácené řízení	137
2.5.1. Podmínky přípustnosti návrhu	137
2.5.2. Formální náležitosti návrhu na předběžná opatření	137
2.5.3. Formální náležitosti návrhu na odložení vykonatelnosti	138
2.5.4. Průběh zkráceného řízení	138
Seznam příloh	
Příloha I: Prameny komunitárního práva	140
Příloha II: Charakteristické rysy komunitárního práva	141
Příloha III: Vzory některých podání	142
Obsah Bulletinu advokacie – ročník 2000	153

PŘEDMLUVA

Tento průvodce je určen advokátům, kteří vykonávají advokátní praxi v Evropské unii a nejsou příliš seznámeni s komunitárním právem. Tento průvodce byl vypracován v rámci programu Robert Schuman, jehož hlavním cílem je přiblížit příslušníkům všech právních profesí komunitární právo.

Ve skutečnosti, i když komunitární právo není vždy povinným předmětem výuky při studii práva a je ještě často opomíjeno nejen studenty, ale i právníky, neaplikuje se toto právo pouze ojediněle. Toto právo je neoddělitelnou součástí právního řádu každého členského státu Evropské unie a aplikuje se nejen v řízeních před Evropským soudním dvorem a Soudem prvního stupně, ale taktéž v řízeních před národními soudy členských států.

Počet případů, které spadají do sféry komunitárního práva, se zvyšuje. To se týká jak případů, které přímo vycházejí z komunitárního práva, tak i těch, na něž se aplikuje národní právo a které musí být řešeny ve světle komunitárního práva. Je tedy zřejmé, proč je nezbytné, aby advokát disponoval znalostmi tohoto právního odvětví.

Tento praktický průvodce přibližuje z praktického hlediska ve čtyřech částech aplikaci komunitárního práva.

První část knihy obsahuje informace, které advokátovi umožní zjistit, zda se v konkrétním případě aplikuje komunitární právo.

Druhá část se zabývá prvořadou úlohou národního soudce členského státu, jemuž obecně přísluší aplikovat komunitární právo.

Vzhledem k významu hospodářské soutěže v komunitárním právu je třetí část praktického průvodce věnována řízením před Komisí v této oblasti. Zvláštní důraz je v tomto směru kladen na právo na obhajobu.

Ve čtvrté části průvodce jsou z praktického hlediska popsána řízení před soudními orgány Evropské unie.

C.C.B.E.

Rada Advokátních komor Evropské unie

Seznam použitých zkratk

EHP	– Evropský hospodářský prostor
ESD	– Evropský soudní dvůr
SbSD	– Sbírka rozhodnutí Evropského soudního dvora
národní soud	– soud některého z členských států
Smlouva	– některá ze zřizovacích smluv
Smlouva o EHS	– Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství
Smlouva o EURATOM	– Smlouva o založení Evropského společenství pro atomovou energii
Smlouva o ES	– Smlouva o založení Evropského společenství
Smlouva o ESUO	– Smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli
Smlouva o EU	– Smlouva o založení Evropské unie
Soud	– Soud prvního stupně
Soudní dvůr	– Evropský soudní dvůr
Společenství	– jedno ze tří evropských společenství
Statut ESD	– Statut Evropského soudního dvora
Zřizovací smlouvy	– Smlouva o založení ES (EHS), Smlouva o založení ESUO, Smlouva o založení EURATOM
ÚL	– Úřední list Evropského společenství

PRVNÍ ČÁST

**APLIKUJE SE V MÉM PŘÍPADĚ
KOMUNITÁRNÍ PRÁVO?**

První kapitola

SEZNAM OBLASTÍ UPRAVENÝCH KOMUNITÁRNÍM PRÁVEM

Bez ohledu na to, zda konkrétní případ obsahuje mezinárodní prvek či nikoli, si advokát musí neustále klást otázku, zda se aplikuje evropské právo. V situaci, která zjevně přesahuje rámec členského státu, tato otázka nutně vyvstává vzhledem k tomu, že evropské právo se dotýká mnoha oblastí a oblast jeho použití se neustále rozšiřuje.

Nicméně i národní situace bez mezinárodního prvku mohou být upraveny komunitárním právem. Komunitární právo se tedy aplikuje i na čistě vnitrostátní situace, a to buď nezávisle na národním právu a nebo prostřednictvím národního práva, do něhož bylo začleněno.

Níže uvedený seznam právních odvětví upravených komunitárním právem je obecný a příkladný. V této souvislosti je vhodné zdůraznit, že v každém jednotlivém případě se doporučuje k určení jeho přesného právního rámce provést podrobnější rozbor.

Zemědělství	Audiovizuální právo	Hospodářská soutěž
Státní podpory	Satelitní vysílání	Dohody mezi podniky
Mechanismy společné zemědělské politiky (SZP)	Rozhlasové a televizní vysílání	Dominantní postavení
Zpracování zemědělských produktů a jejich uvedení na trh	Úprava a kabelový přenos	Státní obchodní monopoly
Agronomický výzkum		Fúze
Lesy a lesní hospodářství		Státní podpory
Potrava pro zvířata		Dumping uvnitř ES
Rostlinolékařský sektor		
Veterinární a zootechnický sektor		
Semena a rostliny		

Ochrana spotřebitele	Spolupráce v oblasti justice a vnitřních věcí	Svoboda usazování a volný pohyb služeb
Právo na zastupování	Ochrana svědků v boji proti kriminalitě	Výroba a zpracování
Ochrana zdraví a bezpečnosti	Výkon vyhošťovacích opatření	Služby
Ochrana hospodářských zájmů	Konzulární spolupráce v oblasti víz	Podnikatelská činnost
Právo na náhradu škody	Azylové řízení	Nezávislá činnost
Právo na informace	Ochrana finančních zájmů ES	Lékařská a léčitelská péče Umělecká a literární činnost Průmyslová činnost

**Školství, profesní
vzdělávání a kultura**

Energie

Životní prostředí

Programy na podporu
vzdělání a stipendijní
programy

Elektrina

Znečištění a škodlivé vlivy
na lidský organismus

Kulturní výměnné
programy

Jaderná energie
právnických osob

Ochrana a správa vod

Vzájemné uznávání
diplomů

Rozvoj v oblasti
využití obnovitelných
zdrojů energie

Jaderná bezpečnost
a radioaktivní odpady

Zachovávání a
ochrana kulturního
dědictví

Uhlovodíky

Kontrola znečištění
ovzduší

Ochrana
architektonického
a přírodního bohatství

Ochrana před škodlivými
vlivy hluku

Ochrana flory a fauny

Chemické látky

Nakládání s odpady

Euro	Daňová politika	Volný pohyb osob
Stabilita cen	Daň z příjmu	Právo vstupu a pobytu
Směnný kurz	Daň ze zisku společností	Právo azylu
Dlouhodobá úroková míra	Daň z přidané hodnoty (DPH)	Diplomatická a konzulární ochrana
	Spotřební daně	Právo státních příslušníků členských států překročit vnitřní hranice mezi členskými státy ES
	Daňová osvobození jednotlivců	Vystavení dočasného cestovního dokladu
	Cenné papíry	Výjimky veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti a ochrany zdraví
	Boj proti daňovým podvodům a daňovým únikům	

Veřejný trh	Prostředky na financování podniků	Rybolov
Veřejný trh dodávek	Finanční pomoc ze strany EU	Pomoc ES
Veřejný trh prací	Státní podpory	Výlovní kvóty a správa rezerv
Veřejný trh ve vyhrazených odvětvích	Evropská ústřední banka	Ochrana přírodních zdrojů
Veřejný trh v sektoru vod		
Veřejný trh v sektoru energie		
Veřejný trh v telekomunikačním sektoru		
Veřejný trh v sektoru dopravy		
Veřejný trh služeb		

Hospodářská, měnová politika a volný pohyb kapitálu	Zahraniční a bezpečnostní politika	Průmyslová politika a vnitřní trh
Platby	Společné akce	Textil
Devizová regulace	Humanitární pomoc	Hutnictví železa a oceli
Pohyb kapitálu	Přijetí a dočasný pobyt vyhošťovaných osob	Letecký a námořní průmysl
Trestněprávní úprava pohybu kapitálu (praní špinavých peněz)		Výzkum a technologický vývoj
Euro		

Sociální politika a volný pohyb pracovníků	Dopravní politika	Průmyslové a duševní vlastnictví
Sociální zabezpečení	Dopravní infrastruktura	Literární a umělecká činnost
Pracovní podmínky	Pozemní doprava	Autorské právo
Bezpečnost zaměstnanců	Námořní doprava	Ochranné známky, patenty, průmyslové vzory: původ a kontrola
Odměna za práci a délka pracovní doby	Letecká doprava	
Evropská podniková rada		Právní ochrana počítačových programů
Nezaměstnanost a politika zaměstnanosti		
Ochrana zaměstnanců		
Rovné postavení mužů a žen		

Ochrana zvířat	Ochrana zdraví	Výzkum a vývoj
Ochrana chovných zvířat	Zákaz kouření na veřejně přístupných místech	Program technologického výzkumu
Ochrana zvířat určených k porážce	Boj proti dopingu ve sportu	Vzdělávání a mobilita vědců v rámci ES
Ochrana zvířat používaných k experimentálním a jiným vědeckým účelům	Přeprava radioaktivních látek mezi členskými státy	Evropský fond místního rozvoje (FEDER)
Zákaz užívání ozubených pastí	Ochrana osob podrobujících se lékařskému vyšetření a léčení před škodlivým zářením	Pomoc postiženým oblastem
	Opatření k zabránění zneužití některých látek k nezákonné výrobě omamných prostředků	
	Vzájemné uznávání lékařských předpisů	

Vnější vztahy

**Celní unie a volný
pohyb zboží**

Mnohostranná
celní spolupráce

Celní sazebník

Mezinárodní
smlouvy

Původ zboží

Asociační
dohody

Třídění zboží
pro účely vyměření
cla

Smíšené dohody

Pravidla původu
obsažená
v mezinárodních
dohodách

Osvobození od cla

Tranzit uvnitř EU

Řízení ve věci vývozu
zboží

Výměna uvnitř EU

Druhá kapitola

PRAMENY KOMUNITÁRNÍHO PRÁVA¹⁾

Prameny práva ES jsou tvořeny souborem právních norem, které jsou základem Evropské unie.

Tyto prameny můžeme rozřídít na:

- originární (*primární*) právo (2.1.),
- odvozené (*sekundární*) právo (2.2.)
- smluvní právo (2.3.)
- soudcovské právo (2.4.)
- obecné právní zásady (2.5).

2.1. ORIGINÁRNÍ (PRIMÁRNÍ) PRÁVO

Originární právo, označované též jako primární právo, je tvořeno souborem smluv a právní aktů postavených jim na roveň, které vymezují ústavní rámec Evropské unie. Jedná se o zakládací smlouvy a jejich přílohy, protokoly, prohlášení, jakož i o smlouvy, které zakládací smlouvy pozměnily nebo doplnily:

- smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO) (Smlouva ESUO byla podepsána dne 18. dubna 1951 a vstoupila v platnost dne 25. července 1952),
- smlouva o založení Evropského hospodářského společenství (EHS) (Smlouva EHS byla podepsána dne 25. března 1957 a vstoupila v platnost dne 1. ledna 1958),
- smlouva a založení Evropského společenství pro atomovou energii (EURATOM) (Smlouva EURATOM byla podepsána dne 25. března 1957 a vstoupila v platnost dne 1. ledna 1958),
- Jednotný evropský akt (JEA, který jako první pozměnil Smlouvu EHS, byl podepsán dne 28. února 1986 a vstoupil v platnost dne 1. července 1987),
- Smlouva o Evropské unii, spíše známá pod názvem Maastrichtská smlouva (Maastrichtská smlouva, která jako druhá mění Smlouvu EHS, byla podepsána dne 7. února 1992 a vstoupila v platnost dne 1. listopadu 1993),

¹⁾ Viz příloha č. I: Prameny komunitárního práva.

- Amsterdamská smlouva
(Amsterdamská smlouva, která potřeťí mění Smlouvu EHS, byla podepsána dne 2. října 1997 a vstoupila v platnost dne 1. května 1999).
Protokoly a přílohy, které jsou připojeny ke smlouvám, mají stejnou právní sílu jako tyto smlouvy.

Texty zřizovacích smluv byly pozměněny dalšími smlouvami, rozhodnutími a jinými právními akty:

- smlouvy o přistoupení nových členských států,
- smlouva o vytvoření společné Rady a Komise Evropských společenství a k ní připojený protokol o výsadách a imunitách (tato smlouva, označovaná též jako Slučovací smlouva, byla podepsána dne 8. dubna 1965 a vstoupila v platnost dne 1. července 1967),
- Lucemburská smlouva, podepsaná dne 22. dubna 1970 (vstoupila v platnost dne 1. ledna 1971),
- rozhodnutí č. 70/243/EHS ze dne 21. dubna 1970, kterým se nahrazují příspěvky členských států systémem vlastních zdrojů Evropských společenství. Toto rozhodnutí bylo pozměněno rozhodnutím Rady č. 88/376/EURATOM ze dne 24. června 1988,
- smlouva měnící stanov Evropské investiční banky ze dne 10 července 1975,
- Bruselská smlouva, podepsaná dne 22. července 1975 (vstoupila v platnost dne 1. června 1977),
- akt Rady ES o přímé volbě do Evropského parlamentu ze dne 20. září 1976,
- smlouvy, uzavřené dne 13. března 1984, kterými se mění ustanovení zřizovacích smluv Evropských společenství týkající se Grónska.

Tyto texty tvoří primární právo. Jejich ustanovení obsahují základní zásady komunitárního práva, vymezují jeho cíle, organizují pravomoci, stanoví kompetence, jakož i procedurální rámec pro výkon těchto kompetencí.

Tyto prameny primárního práva mají přednost před sekundárním právem.

2.2. ODVOZENÉ (SEKUNDÁRNÍ) PRÁVO

Zřizovací smlouvy obsahují výčet pramenů sekundárního práva (článek 14 Smlouvy ESUO, článek 161 Smlouvy EURATOM a článek 249 Smlouvy o ES).

Podle Smlouvy ES tvoří prameny sekundárního práva:

- nařízení
- směrnice
- rozhodnutí
- doporučení a stanovisko.

2.2.1. Nařízení

Nařízení má obecnou závaznost. Je závazné ve všech svých částech a je bezprostředně aplikovatelné ve všech členských státech.

Nařízení nabývá platnosti dnem, který je v něm uveden, stává se bezprostředně součástí právního řádu členského státu a má za následek neaplikovatelnost těch ustanovení vnitrostátního práva, která by s ním byla v rozporu.

Nařízení přijímá:

- Rada
- Rada společně s Parlamentem, Komise, buď na základě vlastní zákonodárné pravomoci nebo na základě pověření Rady,
- Evropská ústřední banka za účelem plnění úkolů, které jsou svěřeny Evropskému systému ústředních bank.

Je nutno rozlišovat mezi základním nařízením, které je přijímáno přímo na základě určitého ustanovení zřizovací smlouvy, a prováděcím nařízením, které provádí základní nařízení, se kterým musí být v souladu.

Nařízení musí být odůvodněno po skutkové i právní stránce. Nabývá platnosti dnem, který je v nařízení určen, jinak dvacátý den po dni uveřejnění v Úředním listu Evropských společenství.

2.2.2. Směrnice

Směrnice zavazuje členský stát, kterému je určena, pokud jde o výsledek, jehož má být dosaženo, a ponechává na vnitrostátních orgánech možnost volby formy a prostředků, kterými má být výsledek dosažen.

Směrnici přijímá:

- Rada,
- Rada a Evropský parlament,
- Komise, buď na základě vlastní zákonodárné pravomoci, nebo na základě pověření Rady.

Směrnice nemá obecnou závaznost a ke své závaznosti vyžaduje implementaci do vnitrostátního práva členského státu.

Je třeba rozlišovat dva druhy směrnic:

- základní směrnice, přijímané na základě určitého článku zřizovací smlouvy,
- prováděcí směrnice, přijímané za účelem provedení základní směrnice.

Směrnice musí být implementovány do vnitrostátního práva členského státu, což znamená, že členský stát musí za účelem implementace učinit příslušné vnitrostátní kroky.

Po uplynutí lhůty stanovené k implementaci směrnice musí být národní právo členského státu v souladu s ustanoveními směrnice. Lhůta k implementaci směrnice má tedy závaznou povahu.

Pokud členský stát neimplementoval směrnici včas nebo ji implementoval nesprávně, porušil povinnosti vyplývající pro něho z komunitárního práva. Komise nebo jiný členský stát může zahájit proti tomuto členskému státu řízení pro porušení zřizovací Smlouvy.

Evropský soudní dvůr mimo jiné dovodil, že „členský stát je, během lhůty určené k implementaci směrnice, povinen zdržet se přijímání jakýchkoli norem vnitrostátního práva, které by mohly ohrozit dosažení směrnici stanoveného výsledku²⁾“.

2.2.3. Rozhodnutí

Rozhodnutí přijímá:

- Rada,
- Rada a Evropský parlament,
- Komise, buď na základě vlastní zákonodárné pravomoci, nebo na základě pověření Rady,
- Evropská ústřední banka za účelem plnění úkolů, které jsou svěřeny Evropskému systému ústředních bank.

V souladu s ustanovením článku 249 Smlouvy o ES³⁾, „rozhodnutí je závazné ve všech svých částech pro ty, kteří jsou v něm uvedeni jako jeho adresáti“.

Závazná povaha rozhodnutí byla potvrzena judikaturou Evropského soudního dvora, který vyjádřil názor, že „rozhodnutí se musí jevit jako právní akt, který je určen k tomu, aby vyvolával právní následky“.⁴⁾

Rozhodnutí nemá obecnou závaznost jako nařízení, neboť zavazuje pouze adresáty, kterými mohou být členské státy, podniky či jednotlivci.

2.2.4. Doporučení a stanovisko

Dle ustanovení článku 249 Smlouvy o ES „stanoviska a doporučení nejsou závazná“, adresáti těchto právních aktů, tedy členské státy, podniky a jednotlivci, nejsou povinni se jimi řídit.

2) Rozsudek ESD ze dne 18. prosince 1997, v právní věci C-129/96, Inter-Environment Walonie ASBL, SbSD 1997, strana I - 7411.

3) Dle dřívějšího číslování článek 189 Smlouvy o ES.

4) Rozsudek ESD ze dne 5. prosince 1963, v právních věcech 23, 24 a 52/63, Akciová společnost Emile Henricot, SbSD 1963, strana 441.

Doporučení a stanoviska umožňují orgánům Evropských společenství nezávazně se vyslovit k určitým otázkám.

2.3. SMLUVNÍ PRÁVO

Členské státy i Evropská společenství (ES, ESUO a EURATOM) mohou uzavírat mezinárodní smlouvy s třetími státy.

Existují dva typy dohod:

- vnější dohody jsou dohody, které může každé Evropské společenství uzavřít se třetími státy buď samo, nebo společně se členskými státy,
- mezistátní dohody, v nichž nejsou Evropská společenství jako taková smluvní stranou.

2.4. SOUDCOVSKÉ PRÁVO⁵⁾

Evropský soudní dvůr je pověřen Smlouvou o ES vykládat a posuzovat platnost, jakož i aplikovat právo vyplývající ze zřizovacích smluv a norem přijatých orgány Společenství.

Evropský soudní dvůr často vyplnil mezery zřizovacích smluv a rozšířil pravomoci některých orgánů přijímat právní akty v určitých otázkách, pokud přijetí těchto právních aktů se ukázalo jako nezbytné pro realizaci cílů Evropské unie a uskutečnilo se v rámci kompetencí těchto orgánů.

Evropský soudní dvůr poté, co dovedil zásadu vývoje pravomocí Evropské unie, zajišťuje též přizpůsobování komunitárního práva novým okolnostem.

2.5. OBECNÉ PRÁVNÍ ZÁSADY KOMUNITÁRNÍHO PRÁVA

Obecné právní principy komunitárního práva tvoří nedílnou součást právního řádu ES.

Obecné právní principy jsou nepsaným pramenem evropského práva, dovozeným judikaturou Evropského soudního dvora.

Rozlišujeme čtyři kategorie obecných právních zásad.

⁵⁾ Viz druhá část, první kapitola, bod 1.9. Právní účinky rozsudku ESD v řízení o předběžné otázce.

2.5.1. Základní práva

Evropský soudní dvůr dospěl k závěru, že základní práva tvoří nedílnou součást obecných právních zásad, jejichž dodržování soud zajišťuje a které souvisí s ochranou lidských práv a základních svobod.

Dle Evropského soudního dvora⁶⁾ základní práva:

- tvoří zvláštní kategorii obecných právních zásad komunitárního práva,
- jsou inspirována ústavními tradicemi, které jsou společné všem členským státům,
- jsou obsažena v Evropské úmluvě o ochraně lidských práv,
- kladou si za cíl zajistit dodržování lidských práv jednotlivce.

K základním právům, které dovodil Evropský soudní dvůr, patří zásada rovnosti, svoboda vyznání, svoboda vyjadřování a právo na informace, nedotknutelnost obydlí, vlastnické právo, právo na ochranu soukromého života, zásada kontradiktorního řízení, právo na spravedlivý proces, právo na nestranný a nezávislý soud, princip ochrany důvěrných informací a právo na obhajobu.

Smlouva o ES ve svém článku 6 odstavci prvním⁷⁾ zakotvuje povinnost dodržovat základní práva:

„(Evropská) Unie je založena na principech svobody, demokracie, dodržování lidských práv a základních svobod, jakož i na principu právního státu a právních zásadách, jež jsou společné členským státům“.

2.5.2. Zásady mezinárodního práva

Evropský soudní dvůr odmítá všechny právní zásady neslučitelné s institucionální strukturou Evropských společenství. Nicméně uznává ty právní zásady mezinárodního práva, které jsou slučitelné se specifickými požadavky komunitárního práva⁸⁾:

- zásadu teritoriality,
- zásadu, podle které stát nemůže odepřít vlastním státním příslušníkům právo vstoupit a pobývat na jeho území.

⁶⁾ Rozsudek ESD ze dne 17. prosince 1970, v právní věci 11/70, Internationale Handelsgesellschaft, SbSD 1970, strana 1125.

⁷⁾ Dle předchozího číslování článek F, první odstavec smlouvy o Evropské unii.

⁸⁾ Rozsudek ESD ze dne 4. prosince 1974, v právní věci 41/74, SbSD 1974, strana 1337. 25.

2.5.3. Zásady dovozené z právních řádů členských států

V některých případech sama zřizovací smlouva ukládá Evropskému soudnímu dvoru povinnost inspirovat se při výkladu komunitárního práva národními právními řády členských států.

Mezi zásadami dovozenými Evropským soudním dvorem nacházíme např.:

- zásadu právní jistoty. Dle této zásady mohou jednotlivci požadovat, aby platná právní úprava byla jasná, předvídatelná a spolehlivá,
- zásada legitimního očekávání. Jednotlivci musí být dána možnost počítat s udržení určitého právního stavu a měla by mu být poskytnuta ochrana proti jakékoli změně tohoto stavu, kterou nemohl rozumně očekávat,
- zásada ochrany dobré víry,
- zásada ochrany nabytých práv v sociální oblasti,
- zásada přiměřenosti, podle které sankce za porušení povinnosti vyplývající z komunitárního práva musí být úměrná a nezbytná k dosažení cíle sledovaného komunitárním právem,
- zásada dobré správy, která vyžaduje, aby komunitární správa udržovala dobré vztahy s členskými státy,
- zásada kontinuity veřejné služby orgánů ES,
- zásada volného výběru obchodního partnera,
- princip péče o ekonomické činitele.

2.5.4. Zásady dovozené z komunitárního práva

Jedná se o zásady, které vyplývají ze zřizovacích smluv:

- princip solidarity a rovnosti členských států,
- princip institucionální rovnováhy,
- princip dělby pravomocí a kompetencí,
- zásada volného pohybu,
- zásada svobodné hospodářské soutěže,
- zákaz diskriminace na základě národnosti.

Třetí kapitola

CHARAKTERISTICKÉ RYSY KOMUNITÁRNÍHO PRÁVA VZTAH KOMUNITÁRNÍHO A NÁRODNÍHO PRÁVA⁹⁾

Tato kapitola si klade za cíl vysvětlit dva základní znaky komunitárního práva, které musí mít advokát na paměti vždy, když se setká s případem majícím vztah ke komunitárnímu právu. Jedná se o:

- zásadu přednosti komunitárního práva před národním právem členského státu. Tato zásada umožňuje aplikovat přednostně první normu komunitárního práva před normami vnitrostátního práva členského státu (3.1),
- zásadu bezprostředního účinku norem komunitárního práva. Bezprostřední účinek komunitárního práva znamená, že ta ustanovení komunitárního práva, která splňují určité podmínky, mohou zakládat práva ve prospěch jednotlivců, kteří se těchto práv mohou dovolávat před národními soudy a státními orgány (3.2).

Ze spojení těchto dvou základních principů komunitárního práva vyplývá povinnost členských států zajistit řádnou aplikaci norem komunitárního práva. Současná aplikace obou těchto zásad komunitárního práva umožňuje jednotlivcům v členských státech požívat práv vyplývajících z komunitárního práva.

3.1. PŘEDNOST KOMUNITÁRNÍHO PRÁVA

3.1.1. Obecně o přednosti komunitárního práva

Přednost komunitárního práva je princip, podle kterého v případě kolize či rozporu mezi komunitárním právem a národním právem členského státu, jakož i v případě jejich neslučitelnosti, má přednost komunitární právo před právem členského státu¹⁰⁾.

Ve zřizovacích smlouvách Evropských společenství není jediné ustanovení, které by výslovně zakotvovalo tento princip. Tento princip byl dovozen Evropským soudním dvorem v rozsudku *Costa c/ Enel*¹¹⁾.

⁹⁾ Viz příloha č. II: Charakteristické rysy komunitárního práva.

¹⁰⁾ A. Barav, C. Philip, *Dictionnaire juridique des Communautés européennes*, PUF, Paříž, 1993, strana 855.

¹¹⁾ Rozsudek ESD ze dne 15. července 1964, v právní věci 6/64, *Costa c/ ENEL*, SbSD 1964, strana 1141.

Evropský soudní dvůr dovodil tento princip na základě následujících úvah:

- nutnost neomezovat účinky bezprostřední použitelnosti komunitárního práva¹²⁾.
- Evropský soudní dvůr tak stanovil, že „*přednost komunitárního práva je potvrzena v ustanovení článku 189 Smlouvy o ES (dle nového číslování článku 249 Smlouvy o ES), podle kterého je nařízení závazné*“.
- přenos pravomocí z členských států na Společenství „*má za následek definitivní omezení suverénních práv členských států a členské státy se nemohou dovolávat pozdějších jednostranných právních aktů, které by byly v rozporu s pojmem Společenství*“.
- nutnost zajistit jednotnou aplikaci komunitárního práva.

Zásada přednosti komunitárního práva se aplikuje na ustanovení řížovacích smluv, nařízení, směrnice, rozhodnutí a vnější dohody¹³⁾.

Zásada přednosti se uplatňuje vůči všem dřívějším či pozdějším normám vnitrostátního práva členských států. Tato zásada se tedy uplatní i vůči normám národního práva ústavní povahy¹⁴⁾.

V rozsudku Simmenthal¹⁵⁾ se Evropský soudní dvůr jasně vyjádřil v tom smyslu, že „*na základě principu přednosti komunitárního práva činí ustanovení smlouvy o ES a právní akty přijaté orgány Společenství, které jsou bezprostředně použitelné, nejen neaplikovatelnými (již jejich samotným vstupem v platnost) všechna ustanovení národního práva, která by byla s nimi v rozporu, ale taktéž – jakožto nedílná součást nadřazeného právního řádu (právního řádu ES), jenž je aplikován na území všech členských států – jsou překážkou platného přijetí nových vnitrostátních normativních aktů neslučitelných s normami komunitárního práva*“.

¹²⁾ Viz první část, třetí kapitola, bod 3.2. Princip bezprostředního účinku.

¹³⁾ Rozsudek ESD ze dne 14. prosince 1971, v právní věci 43/71, *Politi*, SbSD 1971, strana 1039; rozsudek ESD ze dne 19. listopadu 1975, v právní věci 38/75, *Nederlandse Spoorwegen*, SbSD 1975, strana 1439; rozsudek ESD ze dne 8. března 1979, v právní věci 130/78, *Salumificio di Cornuda*, SbSD 1979, strana 867, rozsudek ESD ze dne 19. ledna 1982, v právní věci 8/81, *Becker*, SbSD 1982, strana 53.

¹⁴⁾ Rozsudek ESD ze dne 17. prosince 1970, v právní věci 11/70, *Internationale Handelsgesellschaft*, SbSD 1970, strana 1125; rozsudek ESD ze dne 29. listopadu 1978, v právní věci 83/78, *Pigs Marketing Board c/ Raymond Redmond*, SbSD 1978, strana 2347.

¹⁵⁾ Rozsudek ESD ze dne 9. března 1978, v právní věci 106/77, *Simmenthal*, SbSD 1978, strana 629.

3.1.2. Aplikace

Evropský soudní dvůr několikrát zdůraznil, že přednost komunitárního práva musí být zajištěna národními soudci členských států, kteří jsou současně komunitárními soudci, v rámci jejich pravomocí¹⁶⁾.

Princip přednosti komunitárního práva předpokládá, že národní soudce nebude aplikovat ta ustanovení či procesní pravidla vnitrostátního práva, jejichž použití by mohlo ohrozit účinné prosazování komunitárního práva.

Evropský soudní dvůr přiznal národnímu soudci možnost neřídit se vnitrostátními předpisy, které omezují jeho pravomoc, pokud je to nutné k zajištění ochrany práv jednotlivců vyplývajících z komunitárního práva. V tomto případě se může národní soudce odvolat na princip přednosti komunitárního práva před právem národním¹⁷⁾.

3.2. ZÁSADA BEZPROSTŘEDNÍHO ÚČINKU

3.2.1. Obecně o bezprostředním účinku

Zásada bezprostředního účinku je jedním ze základních charakteristických znaků komunitárního právního řádu.

Na základě tohoto principu se mohou jednotlivci před národními soudy dovolávat těch ustanovení zřizovacích smluv či právních aktů vydávaných orgány Společenství, která splňují určité podmínky a která přiznávají jednotlivcům práva, jejichž ochranu jsou povinny zajišťovat právě národní soudy členských států.

Zásadu bezprostředního účinku dovodil Evropský soudní dvůr v rozsudku Van Gend & Loos¹⁸⁾.

Evropský soudní dvůr zdůraznil, že:

- cílem Smlouvy o EHS¹⁹⁾ je vytvořit jednotný trh, jehož fungování se bude přímo dotýkat každého jednotlivce na území Společenství;
- zřizovací smlouva je víc než jen dohoda, která zakotvuje pouze vzájemné povinnosti států, které jsou jejími smluvními stranami. Tento závěr potvrzuje jednak preambule zřizovací smlouvy, která se obrací nejen k vládám

¹⁶⁾ Viz předchozí poznámka týkající se rozsudku Simmenthal.

¹⁷⁾ Rozsudek ESD ze dne 19. června 1990, v právní věci C-213/89, Factortame Ltd e.a., SbSD 1990, strana I-2433.

¹⁸⁾ Rozsudek ESD ze dne 5. února 1963, v právní věci 26/62, Van Gend & Loos, SbSD 1963, strana 3.

¹⁹⁾ Smlouva o EHS je označována od podpisu Maastrichtské smlouvy v roce 1992 jako Smlouva o ES.

členských států, ale též k jejich obyvatelstvu, ale i skutečnost, že smlouva předpokládá vytvoření orgánů, které institucionalizují suverénní práva, jejichž výkon se dotýká nejen členských států, ale též jejich občanů;

- Evropské hospodářské společenství vytváří nový právní řád mezinárodního práva, v jehož prospěch státy omezily, i když pouze v určitých oblastech, svá suverénní práva a jehož subjekty nejsou pouze členské státy, ale též jejich státní příslušníci.²⁰⁾

Z výše uvedeného vyplývá, že národní soudce je povinen zaručit státním příslušníkům členských států práva, kterých požívají na základě komunitárního práva.

Tento princip byl ještě blíže vymezen v rozsudku *Simmenthal*, kde Evropský soudní dvůr dospěl k závěru, že „*bezprostřední použitelnost komunitárního práva znamená, že pravidla komunitárního práva vyvolávají, ode dne jejich vstupu v platnost a po celou dobu jejich platnosti, stejné a úplné právní účinky ve všech členských státech. Ustanovení, která jsou bezprostředně použitelná, představují pramen práva, který stanoví práva a povinnosti všech, kterých se tato ustanovení dotýkají, tedy jak států, tak jednotlivců; bezprostřední účinek se dotýká každého soudce, který, jakožto orgán členského státu, má za úkol chránit práva, která jednotlivcům přiznává komunitární právo*“²¹⁾.

V této souvislosti je vhodné zdůraznit, že zásada bezprostředního účinku není obecně platnou zásadou; nevztahuje se tedy na všechny normy komunitárního práva. Normy komunitárního práva, kterým je přiznán bezprostřední účinek, musí splňovat následující podmínky:

- norma komunitárního práva musí být jasná a přesná (nesmí tedy existovat pochybnost o jejím obsahu a o rozsahu povinnosti členského státu nebo o právu jednotlivce),
- norma komunitárního práva musí být nepodmíněná (její aplikace nesmí být vázána na žádné zvláštní podmínky).

3.2.2. Bezprostřední účinek některých ustanovení (zřizovací) Smlouvy

3.2.2.1. Ustanovení s vertikálním i horizontálním bezprostředním účinkem

Ustanovení s vertikálním i horizontálním bezprostředním účinkem se mohou jednotlivci dovolávat nejen ve vztahu proti členskému státu (vertikální bezprostřední účinek), ale též ve vztahu proti jiné fyzické či právnické osobě (horizontální bezprostřední účinek).

²⁰⁾ Evropské hospodářské společenství se přeměnilo po podpisu Maastrichtské smlouvy v roce 1992 na Evropské společenství.

²¹⁾ Nebylo zdůrazněno Evropským soudním dvorem.

Jedná se zejména o následující ustanovení:

- článek 28 Smlouvy o ES²²⁾, který zakazuje kvantitativní dovozní opatření, jakož i všechna opatření s rovnocenným účinkem;
- článek 81 odstavec 1 a článek 82 Smlouvy o ES²³⁾, které se týkají dohod mezi podniky a zneužití dominantního postavení;
- článek 141 Smlouvy o ES²⁴⁾, který zakazuje všechny formy diskriminace založené na pohlaví v oblasti odměny za práci.

3.2.2.2. Ustanovení s vertikálním bezprostředním účinkem

Ustanovení s vertikálním bezprostředním účinkem se může jednotlivec dovolávat ve sporech proti členskému státu. Jednotlivci se mohou dovolávat těchto ustanovení proti členskému státu, zatímco členský stát se jich proti jednotlivci dovolávat nemůže.

Jedná se zejména o následující ustanovení:

- článek 12 Smlouvy o ES²⁵⁾, který zakazuje všechny formy diskriminace z důvodu národnosti;
- článek 31 odstavec 1 a 2 Smlouvy o ES²⁶⁾, který zakazuje nová diskriminační opatření související se státními monopoly obchodní povahy.

3.2.2.3. Ustanovení, kterým nebyl přiznán bezprostřední účinek

Jedná se u ustanovení týkající se orgánů Společenství, ustanovení, jejichž aplikace je podmíněna výkonem některé komunitární pravomoci či ustanovení, která předpokládají určitou míru uvážení ze strany členských států.

3.2.3. Vertikální a horizontální bezprostřední účinek nařízení

Dle ustanovení článku 249 odstavce 2 Smlouvy o ES²⁷⁾, „nařízení má obecnou závaznost. Je závazné ve všech svých částech a je bezprostředně použitelné ve všech členských státech“.

Na ustanovení nařízení je možno se odvolávat nejen ve sporech horizontální povahy, ale též ve sporech vertikálních.

22) Dle předchozího číslování článek 30 Smlouvy o ES.

23) Dle předchozího číslování článek 85 odstavec 1 a článek 86 Smlouvy o ES.

24) Dle předchozího číslování článek 119 Smlouvy o ES.

25) Dle předchozího číslování článek 6 odstavec 1 Smlouvy o ES.

26) Dle předchozího číslování článek 37 odstavec 1 a 2 Smlouvy o ES.

27) Dle předchozího číslování článek 189 odstavec 2 Smlouvy o ES.

Evropský soudní dvůr dovodil, že „nařízení již svou samotnou povahou, jakož i svým postavením v systému pramenů komunitárního práva, vyvolává bezprostřední právní účinky a může zakládat jednotlivcům práva, jejichž ochranu jsou povinny zajišťovat národní soudy členských států“²⁸⁾.

3.2.4. Bezprostřední účinek směrnice

Článek 249 Smlouvy o ES²⁹⁾ nepředpokládá bezprostřední použitelnost směrnice. Nicméně v mnohých rozsudcích Evropský soudní dvůr přiznal ustanovením směrnice bezprostřední použitelnost, za podmínky, že tato ustanovení stanoví jasným a přesným způsobem práva jednotlivců; že přiznání těchto práv jednotlivcům není vázáno na žádnou podmínku, že ustanovení směrnice nepředpokládá žádnou míru uvážení ze strany orgánů členských států a že lhůta k implementaci směrnice již uplynula.

Nicméně možnost přiznání bezprostředního účinku takovýmto ustanovením směrnice je omezena. Ve skutečnosti Evropský soudní dvůr přiznal pouze vertikální vzestupný bezprostřední účinek jasným, přesným a ničím nepodmíněným ustanovením směrnice a zatím nikdy nepřiznal ustanovením směrnice ani horizontální bezprostřední účinek, ani vertikální sestupný bezprostřední účinek.

V této souvislosti považujeme za vhodné upřesnit pojem vertikální bezprostřední účinek směrnice (3.2.4.1.) a horizontální bezprostřední účinek směrnice (3.2.4.2.).

3.2.4.1. Vertikální bezprostřední účinek

Vertikální bezprostřední účinek umožňuje jednotlivcům dovolávat se ustanovení obsažených ve směrnici vůči členskému státu či některému z jeho orgánů. Fyzická či právnická osoba se může dovolávat ustanovení směrnice za podmínky, že tato ustanovení nebyla implementována do národního práva členského státu, nebo byla implementována nesprávně³⁰⁾ a jsou dostatečně jasná, přesná a ničím nepodmíněná.

²⁸⁾ Rozsudek ESD ze dne 14. prosince 1971, v právní věci 43/71, Politti, SbSD 1971, strana 1039.

²⁹⁾ Dle předchozího číslování článek 189 Smlouvy o ES.

³⁰⁾ Rozsudek ESD ze dne 28. října 1975, v právní věci C-38/75, Rutili, SbSD 1975, strana 1219.

- Vertikální vzestupný bezprostřední účinek
Bezprostřední účinek směrnice se uplatní pouze vůči členskému státu, a to jen v případě, že členský stát neimplementoval ustanovení směrnice do svého vnitrostátního práva nebo je implementoval nesprávně³¹⁾.

- Vertikální sestupný bezprostřední účinek
Bezprostředního účinek směrnice se nelze dovolávat vůči jednotlivci. Členský stát se tedy nemůže ve vztahu k jednotlivci odvolávat na ustanovení směrnice v případě, že směrnicí neimplementoval do svého vnitrostátního práva nebo ji implementoval nesprávně.

3.2.4.2. Horizontální bezprostřední účinek

Evropský soudní dvůr nepřiznává ustanovením směrnice horizontální bezprostřední účinek. Jinými slovy jedinec se nemůže dovolávat ustanovení směrnice proti jiné fyzické či právnické osobě.

Nicméně Evropský soudní dvůr upřesnil, že „*národní soud, který aplikuje vnitrostátní právo, je povinen jej vykládat v co možná nejširší míře v souladu se zněním směrnice a ve světle cíle, který tato směrnice sleduje, tak, aby bylo dosaženo výsledku v ní stanoveného. Národní soud je povinen si tak počínat vždy, bez ohledu na to, zda se jedná o ustanovení národního práva, která byla přijata dříve či později než příslušná směrnice*“³²⁾.

3.2.5. Bezprostřední účinek mezinárodních smluv

Ustanovení mezinárodních smluv mohou mít bezprostřední účinek a přiznávat jednotlivcům práva, kterých se mohou domáhat před vnitrostátními soudy.

Evropský soudní dvůr dospěl k závěru, že „*ustanovení mezinárodní smlouvy uzavřené mezi Společenstvím na jedné straně a třetím státem na straně druhé má bezprostřední účinek, pokud, vzhledem k použitým pojmům, jakož i předmětu a povaze smlouvy, tato smlouva stanoví jasnou a přesnou povinnost, která není podmíněna, ať již ve svém splnění, nebo ve svých účincích, žádným pozdějším právním aktem*“³³⁾.

³¹⁾ Rozsudek ESD ze dne 22. června 1989, v právní věci C-103/88, Fratelli Costanzo, SbSD 1989, strana 1839; rozsudek ESD ze dne 14. července 1994, v právní věci C-91/92, Faccini Dori, SbSD 1994, strana I-3325.

³²⁾ Rozsudek ESD ze dne 13. listopadu 1990, v právní věci C-106/89, Marlesing, SbSD 1990, strana I-4135.

³³⁾ Rozsudek ESD ze dne 30. září 1987, v právní věci 12/86, Meryem Demirel, SbSD 1987, strana 3719.

Čtvrtá kapitola

ZDROJE INFORMACÍ O KOMUNITÁRNÍM PRÁVU

Existují významné zdroje informací a zpráv týkajících se mimo jiné evropských institucí, komunitárního práva a judikatury, a to jak na internetu (4.1.), tak i v databázích (4.2.), v oficiálních publikacích (4.3.) nebo v časopisech (4.4.).

4.1. INTERNET

4.1.1. Europa

4.1.1.1. *Obecné informace*

Europa je serverem Evropské unie. Nabízí celou řadu zdrojů informací o evropském právu:

- **Abc:** umožňuje seznámit se se základními informacemi o Evropské unii.
- **Actualités:** umožní přístup k tiskovým prohlášením orgánů Evropské unie, k rozvrhu plánovaných událostí, k oficiálnímu kurzu eura či k posledním statistickým průzkumům, jakož i k dalším aktuálním informacím.
- **Institutions:** seznamuje obecně s orgány EU a umožňuje přístup ke stránkám jednotlivých orgánů Evropské unie.
- **Politiques:** seznamuje s platnou právní úpravou, s probíhajícími legislativními pracemi, s prováděním společných politik, podává informace o pomoci a půjčkách Evropské unie, o statistikách a publikacích.

Přístup k serverům Europa není zpoplatněn a většina internetových stránek je v 11 oficiálních jazycích Evropské unie.

<http://europa.eu.int>

e-mail: europa@cec.eu.int

Z internetové stránky Europa je možné získat přístup k dalším internetovým stránkám:

ABC: nabízí pestrou škálu informací, zejména informace o orgánech Evropské unie, o společných politikách EU, o vnitřním trhu.

<http://europa.eu.int/abc-en.htm>

Agenda 2000: označuje akční program, jehož hlavním cílem je posílit společné politiky EU a dát Evropské unii nový finanční rámec pro období let 2000 – 2006. Všechny informace týkající se tohoto programu lze nalézt na této internetové stránce:

http://www.europa.eu.int/comm/agenda2000/index_fr.htm

Calendrier: umožňuje získat informace o základních činnostech Evropského parlamentu, Rady Evropské unie, Komise, Evropského soudního dvora, Hospodářského a sociálního výboru a Výboru regionů.

<http://www.europa.eu.int/news/cal-fr.htm>

EURO: jedná se o databázi připravenou Evropskou ústřední bankou, která obsahuje informace týkající se eura.

<http://www.ecb.int/home/eurofxref.htm>

EUR-OP: v této databázi lze nalézt obecné informace, jakož i platnou právní úpravu EU.

<http://www.eur-op.eu.int/>

e-mail: info.info@opoce.be

EUROSTAT: tato databáze obsahuje všechny statistické údaje vedené dle jednotných pravidel u Národních statistických úřadů všech 15 zemí Evropské unie.

<http://www.europa.eu.int/en/comm/eurostat/servfr/home.htm>

Politiques communautaires: Tato webová stránka obsahuje informace o ekonomickém a sociálním prostoru, o justici a vnitřních věcech, o financování činnosti Evropské unie a o její roli v současném světě.

<http://europa.eu.int/index-en.htm>

4.1.1.2. Orgány Společenství

Evropská ústřední banka

- Home page
<http://www.ecb.int/>

Adresa:

Kaiserstrasse, 29

D-60311 Frankfurt nad Mohanem (návštěvy)

Postfach 16 03 19

D-60066 Frankfurt nad Mohanem (adresa pro příjem poštovních zásilek)

Tel.: 49/69/27 22 70

Fax: 49/69/27 22 72 27

e-mail: regina.schuller@ecb.int

Evropská investiční banka

- Obecné informace
<http://europa.eu.int/inst/en/eib.htm#intro>

- Home page
<http://eib.eu.int> (anglická verze)
<http://www.bei.org> (francouzská verze)

Adresa:

100, boulevard Konrad Adenauer
L-2950 Lucemburk

Tel.: 352/43 79 1

Fax: 352/43 77 04

e-mail: info@eib.bei.org

e-mail: webmaster@eib.bei.org

Hospodářský a sociální výbor

- Obecné informace
<http://europa.eu.int/en/esc.htm#intro>
- Home page
<http://www.esc.eu.int/en/default.htm>

Adresa:

Rue Ravenstein, 2
B-1040 Brusel

Tel.: 32/2/546 90 11

Fax: 32/5/513 48 93

Výbor regionů

- Obecné informace
<http://europa.eu.int/inst/en/cdr.htm#intro>
- Home page
<http://www.cor.eu.int>

Adresa:

Rue Belliard, 79
B-1040 Brusel

Tel.: 32/2/282 22 11

Fax: 32/2/282 23 25

e-mail: info@cdr.be

Evropská komise

- Obecné informace
<http://europa.eu.int/inst/en/com.htm#intro>
- Home page
<http://europa.eu.int/en/comm/index.html>

Adresa:

Rue de la Loi, 200
B-1049 Brusel

Tel.: 32/2/299 11 11
Fax: 32/2/295 01 38
e-mail: europa@cec.eu.int

Rada Evropské unie

- Obecné informace
<http://europa.eu.int/inst-enhtm#council>
- Home page
<http://ue.eu.int/en/summ.htm>

Adresa Generálního sekretariátu Rady:

Rue de la Loi, 175
B-1048 Brusel

Tel.: 32/2/285 84 46
Tel.: 32/2/285 61 11
Fax: 32/2/285 63 61
e-mail: public.relations@concilium.eu.int

Evropský soudní dvůr a Soud první instance Evropských společenství

- Obecné informace
<http://curia.eu.int>
- Home page
<http://europa.eu.int/inst-en.htm#justice>
<http://europa.eu.int/cj/en/index.htm>

Adresa Evropského soudního dvora a Soudu první instance:
Budova Evropského soudního dvora
Boulevard Konrad Adenauer
Kirchberg
L-2925 Lucemburk

Tel.: 352/43 031
Fax: 352/43 03 26 00
Fax: 352/43 03 25 00

Účetní dvůr

- Obecné informace
<http://europa.eu.int/inst/en/eca.htm#intro>
- Home page
<http://europa.eu.int/inst-en.htm#auditors>
<http://www.eca.eu.int/>

Adresa oddělení vnějších vztahů Účetního dvora:

Rue Alcide de Gasperi, 12
L-1615 Lucemburk

Tel.: 352/43 98 45 518
Fax: 352/43 98 46 430

Adresa:

Rue de la Loi, 83-85
B-1040 Brusel

Tel.: 32/2230 50 90
Fax: 32/2/230 64 83

Ombudsman Evropského společenství

- Home page
<http://www.euro-ombudsman.eu.int/media/en/default.htm>

Adresa:

1, Avenue du Président Robert Schuman
BP 403
F-67001 Štrasburk Cedex

Tel.: 33/3 88 17 23 13

Tel.: 33/3 88 17 23 83

Fax: 33/3 88 17 90 62

e-mail: euro-ombudsman@europarl.eu.int

Evropský parlament

Evropský parlament zasedá v plénu ve Štrasburku, ve výborech zasedá v Bruselu, kde se též schází k dalším případným zasedáním. Generální sekretariát Evropského parlamentu se nachází v Lucemburku.

- Obecné informace
<http://europa.eu.int/inst/fr/ep.htm#intro>
- Home page
<http://europa.eu.int/inst-en.htm#parliament>
<http://www.europarl.eu.int>

Adresa:

Avenue de l'Europe
F-67000 Štrasburk

Tel.: 33/3 88 17 40 01
Fax: 33/3 88 17 48 60

Rue Wiertz
B-1047 Brusel

Tel.: 32/2/284 21 11
Fax: 32/2/330 69 33
e-mail: webmaster@europarl.eu.int

Plateau Kirchberg
L-2929 Lucemburk

Tel.: 352/43 001
Fax: 352/43 00-248 42

4.1.2. Europe Onlines

Tato adresa obsahuje aktuální informace o Evropské unii, o jejích orgánech, o vztazích mezi jednotlivými webovými stránkami týkajícími se Evropy.

<http://www.europeonline.com/int/cce/index.htm>

4.1.3. Cordis

Cordis je informační službou Evropské unie v oblasti výzkumu a vývoje.

<http://www.cordis.lu/>

4.1.4. Yelow Web for Europe

Yelow Web for Europe umožňuje přístup k celé řadě evropských webových stránek a též k aktuálním informacím o Evropské unii.

Pokud chcete získat informace o Evropské unii, pak v tematickém výběru klikněte na „Společenství, vlády a politiky“ (ve francouzštině „*Communauté, gouvernements et politiques*“, pozn. překladatele). Poté v kolonce „Mezinárodní organizace“ (ve francouzštině „*Organisations internationales*“ pozn. překladatele) klikněte na oddíl „Evropská unie“ (ve francouzštině „*Union européenne*“, pozn. překladatele).

<http://www.yweb.com/>

4.1.5. Idea

Tato stránka nabízí nejen přehled orgánů Evropské unie, ale též kontaktní informace týkající se jednotlivých orgánů Evropské unie.

<http://www.europa.eu.int/idea/ideaf.html>

4.2. DATABÁZE

ADBS: tato stránka umožňuje přístup k informacím týkajícím se technologie a výzkumu, trhu s informacemi o EU, o profesních sdruženích uvnitř EU, o pomocích a půjčkách poskytovaných EU.

<http://www.adbsfr/adbs/sitespro/qthwebs/htm/1eur1htm>

CELEX: databáze CELEX je dílem Úřadu pro oficiální publikace Evropských společenství, který tuto databázi taktéž spravuje.

Jedná se placený, *interinstitucionální* systém zaměřený na právo Evropské unie.

<http://www.europa.eu.int/celex/index.htm>

ECLAS: jedná se o katalog ústřední knihovny Evropské komise.

http://www.europa.eu.int/eclas/about_fr.htm

EUDOR: tato databáze umožňuje přístup k Úřednímu listu Evropských společenství, k dokumentům, vydávaným generálním sekretariátem Komise, k ostatním sdělením Komise adresovaným Radě a/nebo ostatním orgánům, k projednaným legislativním textům, k rozhodnutím týkajícím se fúzí podniků, ke zprávám Evropského parlamentu.

<http://www.eudor.com:8443/EUDOR/DISPLAY/prod.htm/1729759926>

EUR-lex: tato databáze se věnuje judikatuře, přípravným legislativním textům a platné komunitární úpravě.

<http://www.europa.eu.int/eur-lex/fr/index.html>

Lovdata Celex: tato databáze obsahuje informace o komunitární právní úpravě, o přípravných legislativních pracích, o judikatuře, parlamentní otázky (anglický jazyk).

<http://www.lovddata.no/clx/info/>

Market Access Database: tato databáze nabízí informace týkající se GATS a náležitostí, které jsou vyžadovány pro dovoz zboží.

<http://mkaccdb.eu.int/>

e-mail: mkaccdb@dg1.cec.be

OEIL: tato databáze obsahuje informace o procesech přijímání rozhodnutí jednotlivými orgány Evropské unie.

<http://www.europarl.eu.int/dors/oeil/en/>

Union européenne: tato databáze se věnuje platnému komunitárnímu právu.

<http://europa.eu.int/comm/sg/consolid/fr/accueil.htm>

4.3. OFICIÁLNÍ PUBLIKACE

4.3.1. Úřední list Evropských společenství (UL ES)

Nejdůležitější právní akty z legislativní a rozhodovací činnosti Rady, Komise, Evropského parlamentu a Evropského soudního dvora jsou publikovány v jedné z oficiálních jazycích Evropské unie v Úředním listu Evropských společenství. Úřední list obsahuje dvě části (L a C) a přílohu (S).

Závazné právní akty jsou publikovány v části L. Tato část je rozdělena na dvě kategorie (I a II). V části L I jsou publikovány právní akty, jejichž publikace je podmínkou jejich aplikovatelnosti. Ostatní právní akty jsou publikovány v části L II.

V dodatku Úředního listu jsou publikovány stanoviska týkající se veřejných trhů, které vydávají pověřené subjekty členských států, třetích států či evropských institucí apod.

Úřední listy Evropských společenství, zřizovací smlouvy a základní dokumenty

<http://www.europarl.eu.int/basicdoc/fr/default.htm>

4.3.2. Sbíрка soudních rozhodnutí v oblasti komunitárního práva

Tato sbírka obsahuje judikaturu Evropského soudního dvora, jakož i výběr rozhodnutí národních soudů členských států. Tato sbírka je publikována ve čtyřech sériích volných listů. Cílem sbírky je usnadnit přístup k judikatuře komunitárního práva, a tak přispět k lepší znalosti tohoto práva. Sbíрку připravuje Evropský soudní dvůr a vydává Úřad pro oficiální publikace Evropských společností.

4.4. ČASOPISY

Následující seznam časopisů je pouze informativní a příkladný.

- **Bulletin quotidien Europe**
Tento časopis vydává l'Agence Europe SA (mezinárodní informační agentura).
34 B, rue Philippe II
L 2340 Lucemburk
Tel.: 352/22 00 32
Fax: 352/46 22 77
- **Cahiers de droit européen**
Tento časopis obsahuje nejen články o evropském právu, ale též judikaturu a přehled přijaté legislativy (publikovaný třikrát ročně).
Etablissement Emile Bruylant
rue de la Régence, 67
1000 Brusel
Tel.: 32/2/512 98 45
Fax: 32/2/511 72 02
- **European current law**
Tento časopis, který vychází jednou za měsíc, obsahuje články o evropském právu a judikaturu Evropského soudního dvora a Soudu prvního stupně.
Sweet & Maxwell Ltd.
100 Avenue Road, Swiss Cottage
Londýn NW3 3PF
Tel.: 44/171 449 1111
- **European Law Review**
Jedná se o nejvýznamnější, v anglickém jazyce vycházející měsíčník, týkající se evropské integrace a Evropské Rady. V tomto časopise lze nalézt články o všech aspektech komunitárního práva.

The House Editor, E.L.R.
Sweet & Maxwell Ltd.
100 Avenue Road
Londýn, NW 3 3PF

- **European Report**

(francouzská verze časopisu se jmenuje „Europolitique“)

Tento časopis se zabývá činností institucí EU a poskytuje pravidelně přehled o hlavních tématech Evropské unie.

Europe Information Services s. a.

Avenue ad. Lacomblé 66

B-1030 Brusel

Tel.: 32/2/737 77 09

Fax: 32/2/732 67 57

- **Journal des tribunaux – Droit européen**

Tento časopis obsahuje články týkající se evropského práva. Poskytuje též přehled o judikatuře a aktuální informace o sekundárním právu. Vychází jednou měsíčně.

Edition „Larcier“

Fond Jean-Paques, 4 B-1348, Louvain-la-Neuve

Tel.: 32/10/48 25 70

Fax: 32/10/48 25 19

e-mail: acces+cde@deboeck.be

- **Revue du Marché commun et de l'Union européenne**

Tento časopis vychází měsíčně a obsahuje články o evropském právu.

Edition „Techniques et économiques“

3 rue Souflot

F-75005 Paříž

Tel.: 33/1/55 42 61 30

Fax: 33/1/55 42 61 39

- **Revue de marché unique**

Tento časopis evropského ekonomického práva vychází čtvrtletně a obsahuje články o aktuálních tématech v EU, ale též komentáře judikatury Evropského soudního dvora a Soudu prvního stupně.

Editions Clément Juglar

62, avenue de Suffren

75 015 Paříž

Tel.: 33/1/45 67 58 06

Fax: 33/1/45 66 50 70

- **Revue trimestrielle de droit européen**

Tento časopis obsahuje nejen články o evropském právu, komentáře judikatury Evropského soudního dvora a Soudu prvního stupně, ale též komentáře judikatury Evropského soudu pro lidská práva.

Editions Dalloz-Sirey

31-35 rue Froidevaux

75 685 Paříž Cédex 14

Tel.: 33/1/40 64 54 54

Fax: 33/1/40 64 54 71

DRUHÁ ČÁST

APLIKACE KOMUNITÁRNÍHO PRÁVA

PRVOŘADÁ ÚLOHA NÁRODNÍHO SOUDCE

Třebaže komunitární právo tvoří samostatný právní řád³⁴⁾, toto právo je začleněno přímo či nepřímo, prostřednictvím vnitrostátní právní normy, do právních řádů členských států, před kterými má přednost.

Zásada bezprostředního účinku,³⁵⁾ jakož i zásada přednosti³⁶⁾ činí z vnitrostátního soudce členského státu soudce, kterému obecně přísluší aplikovat komunitární právo a jehož hlavním úkolem je toto právo aplikovat při rozhodování sporů, které před ním probíhají.

Zřizovací smlouvy ale v podstatě zbavily národního soudce členského státu možnosti interpretovat a posuzovat platnost komunitárního práva. Takováto možnost by totiž ohrozila jednotu a koherenci komunitárního právního řádu.

Evropský soudní dvůr získal pravomoc interpretovat a posuzovat platnost primárního práva. Z důvodu tohoto rozdělení pravomocí zřizovací smlouvy předpokládají mechanismus řízení o předběžné otázce, kterou předkládá soudce členského státu Evropskému soudnímu dvoru.

Jinak kombinace zásady bezprostředního účinku a přednosti komunitárního práva umožňuje národnímu soudci členského státu plně aplikovat komunitární právo.

Nicméně pokud jednotlivci ukládá povinnost vnitrostátní právní předpis, který se mu zdá být v rozporu s komunitárním právem, může advokát požádat soudce ve zkráceném řízení, aby neaplikoval dočasně vnitrostátní právo a zabránil tak vzniku vážné a nenahraditelné škody.³⁷⁾

Postupně se budeme zabývat jednak úlohou soudce členského státu při aplikaci komunitárního práva v řízení o předběžné otázce (první kapitola) a případy odpovědnosti členských států při porušení komunitárního práva (druhá kapitola).

³⁴⁾ Rozsudek ESD ze dne 5. února 1963, v právní věci 26/62, Van Gend & Loos, SbSD 1963, strana 3.

³⁵⁾ Viz první část, třetí kapitola, 3.2. Zásada bezprostředního účinku.

³⁶⁾ Viz první část, třetí kapitola, 3.1. Přednost komunitárního práva.

³⁷⁾ Rozsudek ESD ze dne 19. června 1990, v právní věci C-213/89, Factortame, SbSD 1990, strana I-2433.

První kapitola

ŘÍZENÍ O PŘEDBĚŽNÉ OTÁZCE

Řízení o předběžné otázce je mechanismus soudní spolupráce mezi Evropským soudním dvorem a národními soudy členských států, jehož hlavním cílem je „zajistit za všech okolností stejné účinky komunitárního práva ve všech členských státech Společenství³⁸⁾“.

Žádost o výklad komunitárního práva má zvláštní význam zejména proto, že umožňuje dosáhnout v určitých případech podobného výsledku jako řízení o porušení Smlouvy, tedy konstatování neslučitelnosti normy vnitrostátního práva členského státu s komunitárním právem.

Řízení o předběžné otázce dává jednotlivcům možnost účinně se dovolávat práv, která jim přiznává Smlouva o ES. Článek 230 Smlouvy o ES³⁹⁾ omezuje řízení o neplatnosti na případy, kdy se jedinec domáhá neplatnosti právních aktů Rady nebo Komise. Článek 234 Smlouvy o ES⁴⁰⁾ umožňuje kompenzovat toto omezení.

1.1. OBECNĚ O ŘÍZENÍ O PŘEDBĚŽNÉ OTÁZCE

Na základě ustanovení článku 234 Smlouvy o ES je Evropský soudní dvůr příslušný v rámci řízení o předběžné otázce vykládat zřizovací smlouvy, posuzovat platnost právních aktů vydaných orgány Společenství a Evropskou ústřední bankou, vykládat tyto právní akty, jakož i zabývat se výkladem statutů orgánů řízených aktem Rady, pokud to tyto statuty předpokládají.

Článek 234 Smlouvy o ES rozlišuje dvě základní situace:

- pokud předběžná otázka vyvstala v řízení před soudy, proti jejichž rozhodnutí je možné podle vnitrostátního práva členského státu podat opravné prostředky; tento soud může, pokud se domnívá, že rozhodnutí o předběžné otázce je nutné pro rozhodnutí ve věci samé, požádat Evropský soudní dvůr, aby rozhodl o této předběžné otázce.
- naopak v situaci, kdy předběžná otázka vyvstala v řízení před soudem členského státu, proti jehož rozhodnutím nelze podat podle vnitrostátního

³⁸⁾ Rozsudek ESD ze dne 16. ledna 1974, v právní věci 166/73, Rheinmuhlen, SbSD 1974, strana 33.

³⁹⁾ Dle předchozího číslování článek 173 Smlouvy o ES.

⁴⁰⁾ Dle předchozího číslování článek 177 Smlouvy o ES.

práva opravné prostředky, je soudce povinen obrátit se na Evropský soudní dvůr s předběžnou otázkou.

Toto řízení „mezi soudci“ spočívá zejména na vůli národního soudce. Řízení o předběžné otázce je „*nesporné řízení, nezávislé na iniciativě stran, v jehož průběhu jsou strany pouze vyzvány, aby se k předmětu řízení vyjádřily*⁴¹⁾“.

Řízení o předběžné otázce je bezplatné⁴²⁾.

1.2. POJEM SOUDNÍHO ORGÁNU

Dle ustanovení článku 234 Smlouvy o ES může předběžnou otázku předložit soudní orgán členského státu.

Nicméně Evropský soudní dvůr kvalifikoval jako soudní orgán ve smyslu článku 234 Smlouvy o ES i instituci, která není považována podle práva státu, na jehož území se nachází, za soud, a jednal o předběžné otázce, kterou tato insti-tuce předložila.

S ohledem na ustanovení článku 234 Smlouvy o ES Evropský soudní dvůr dovodil šest kritérií, která umožňují definovat pojem soudní orgán⁴³⁾:

- zákonný původ orgánu a podíl státních orgánů na jmenování jeho členů,
- trvalý charakter,
- aplikace pravidel kontradiktorního řízení podobných těm, která se uplatňují před soudy⁴⁴⁾,
- obligatorní povaha,
- aplikace právních pravidel,
- nezávislost orgánu.

Výše uvedená kritéria tvoří pouze soubor indicií, ale taxativní výčet soudních orgánů ve smyslu ustanovení článku 234 Smlouvy o ES nebo definice tohoto pojmu na komunitární úrovni neexistuje.

⁴¹⁾ Rozsudek ESD ze dne 9. prosince 1965, v právní věci 44/65, Hessische Knappschaft, SbSD 1965, strana 1191.

⁴²⁾ Článek 72 Jednacího řádu Evropského soudního dvora, ÚL C65 ze dne 6. března 1999 (kodifikovaná verze).

⁴³⁾ Rozsudek ESD ze dne 30. června 1966, v právní věci 61/65, Veuve G. Vaassen-Gobbels, SbSD 1966, strana 377; rozsudek ESD ze dne 17. září 1997, v právní věci C-54/96, Dorsch Consult Ingenieurgesellschaft, SbSD 1997 I, strana 4961; rozsudek ESD ze dne 16. října 1997, v právních věcech C-69/96 až C-79/96, Garofalo e.a., SbSD 1997 I, strana 5603; rozsudek ESD ze dne 24. března 1998, v právních věcech C-9/97 a C-118/97, Jokela a Pitkarant, SbSD 1998 I, strana 6267.

⁴⁴⁾ Není nezbytné, aby předběžná otázka vyvstala v kontradiktorním řízení: rozsudek ESD ze dne 14. prosince 1971, v právní věci 43/74, Politi, SbSD 1971, strana 1039.

Tento komunitární přístup nezužuje, ale naopak v zájmu řízení o předběžné otázce rozšiřuje definice pojmu soudní orgán v členských státech. V této souvislosti je třeba uvést, že vnitrostátní právní úprava členských států nemůže stanovit, který orgán může být považován za soud v komunitárním slova smyslu, a tím tedy i za orgán oprávněný obrátit se na Evropský soudní dvůr s předběžnou otázkou⁴⁵⁾.

Jako příklad je možno uvést předběžnou otázku vyšetřujícího soudce, kterou Evropský soudní dvůr akceptoval, přestože vyšetřující soudce pouze vyšetřuje trestní případ a nerozhoduje v něm⁴⁶⁾. Naproti tomu rozhodci předkládat předběžné otázky Evropskému soudnímu dvoru nemohou. Nicméně soudce, který přezkoumává rozhodčí nález, je oprávněn se s předběžnou otázkou na ESD obrátit. Evropský soudní dvůr připustil taktéž předběžnou otázku, která vyvstala v průběhu zkráceného řízení navzdory předběžné povaze a rychlosti tohoto řízení⁴⁷⁾.

1.3. NORMY KOMUNITÁRNÍHO PRÁVA, KTERÉ MOHOU BÝT PŘEDMĚTEM ŘÍZENÍ O PŘEDBĚŽNÉ OTÁZCE

Evropský soudní dvůr rozhoduje o předběžné otázce bez ohledu na to, zda norma komunitárního práva, které se předběžná otázka týká, je bezprostředně aplikovatelná či nikoliv⁴⁸⁾.

Dle ustanovení článku 234 Smlouvy o ES může Evropský soudní dvůr:

- vykládat zřizovací smlouvu. Tento článek má na mysli souhrn komunitárního práva, nikoli pouze zřizovací smlouvu, ale též další smlouvy či úmluvy, které ji doplňují nebo mění.
- vykládat a posuzovat platnost právních aktů orgánů společenství a Evropské ústřední banky. Evropský soudní dvůr upřesnil, že se jeho pravo-

⁴⁵⁾ Jednalo by se vlastně o výklad článku 234 Smlouvy o ES, ke kterému národní zákonodárce není oprávněn.

⁴⁶⁾ Rozsudek ESD ze dne 24. dubna 1980, v právní věci 65/79, státní zástupce proti René Chatain, SbSD 1980, strana 1345 a rozsudek ESD ze dne 4. prosince 1980, v právní věci 54/80, státní zástupce proti Samuel Wilner, SbSD 1980, strana 3673.

⁴⁷⁾ Rozsudek ESD ze dne 18. října 1990, v právních věcech C-297/88 a C-197/89, Massam Dzodzi, SbSD 1990, strana 3763. Neexistuje zkrácené řízení o předběžné otázce. Nicméně Evropský soudní dvůr může rozhodnout o tom, že určitý případ bude projednáván přednostně (viz článek 55 odstavec 2 jednacího řádu Evropského soudního dvora), ÚL C 65 ze dne 6. března 1999 (kodifikovaná verze).

⁴⁸⁾ Rozsudek ESD ze dne 20. května 1976, v právní věci 111/75, Mazzalai, SbSD 1976, strana 657.

moc v řízení o předběžné otázce týká „*právních aktů přijatých orgány společenství bez jakékoli výjimky*“⁴⁹⁾.

Evropský soudní dvůr může vykládat smlouvy uzavřené mezi členskými státy a převzaté Evropskými společenstvími⁵⁰⁾, smlouvy uzavřené mezi členskými státy nebo mezi členskými státy na straně jedné a třetími státy na straně druhé⁵¹⁾ a dohody s třetími státy nebo mezinárodními organizacemi vypracované orgány Společenství.

- vykládat statuty orgánů vytvořených na základě právního aktu Rady, pokud to tyto statuty stanoví.

Norma/y budou vykládány s ohledem na odkazující normy, jimiž jsou:

- zřizovací smlouva, právní akty sekundárního práva hierarchicky nadřazené ustanovení, které je předmětem zkoumání Evropským soudním dvorem, rozhodnutí politické povahy, mezinárodní smlouvy, jejichž smluvní stranou je Společenství, rozsudky Evropského soudního dvora, obecné právní zásady (komunitárního práva či obecné právní zásady uznané právními řády členských států) a právní akty Evropského parlamentu.

1.4. OPRÁVNĚNÍ NÁRODNÍHO SOUDCE

Na Evropský soudní dvůr se může s předběžnou otázkou obrátit soudní orgán, který rozhoduje ve věci samé⁵²⁾. Soudce tohoto orgánu je oprávněn formulovat předběžnou otázku.

Nicméně je třeba rozlišovat situaci, kdy rozhodnutí národního soudu nelze napadnout oprávněnými prostředky, od situace, kdy to možné je.

⁴⁹⁾ Rozsudek ESD ze dne 13. prosince 1989, v právní věci C-322/88, Salvatore Grimaldi, SbSD 1989, strana 4407.

⁵⁰⁾ Rozsudek ESD ze dne 12. prosince 1972, v právních věcech 21 až 24/72, International Fruit Company, SbSD 1972, strana 1219.

⁵¹⁾ Rozsudek ESD ze dne 15. ledna 1986, v právní věci 44/84, Hurd proti Jones, SbSD 1986, strana 29.

⁵²⁾ Rozsudek ESD ze dne 15. června 1972, v právní věci 5/72, Fratelli Grassi, SbSD 1972, strana 443.

1.4.1. Soudy členských států, jejichž rozhodnutí lze napadnout podle vnitrostátního práva opravnými prostředky

Dle ustanovení článku 234 Smlouvy o ES je každý soudce oprávněn se obrátit na Evropský soudní dvůr s předběžnou otázkou, pokud se domnívá, že rozhodnutí o předběžné otázce je nutné k tomu, aby mohl rozhodnout ve věci samé⁵³).

Soudce může předložit předběžnou otázku buď z vlastního podnětu nebo se může na Evropský soudní dvůr obrátit na základě žádosti stran sporu, který před ním probíhá⁵⁴). Nicméně strany nemohou soudce nutit k podání předběžné otázky, neboť řízení o předběžné otázce není opravný prostředek, který by byl dán k dispozici stranám sporu⁵⁵).

V rámci předběžné otázky týkající se platnosti normy komunitárního práva, nemůže soudce členského státu sám rozhodnout o neplatnosti této normy.

Soudce členského státu je oprávněn předložit předběžnou otázku či předběžné otázky v jakémkoli stadiu sporného řízení⁵⁶).

1.4.2. Soudy členských států, proti jejichž rozhodnutí nelze podle vnitrostátního práva podat opravné prostředky

Jako v prvním případě, pouze soudce sám může rozhodnout o tom, zda se obrátí na Evropský soudní dvůr s předběžnou otázkou, strany ho k tomuto kroku nemohou nutit. Nicméně tato rozhodovací pravomoc je v tomto případě omezena povinností soudce předložit předběžnou otázku. Sama povinnost předložit předběžnou otázku je taktéž omezena.

1.4.2.1. Povinnost předložit ESD předběžnou otázku

Na základě ustanovení článku 234 odstavec 2 a 3 Smlouvy o ES jsou soudy členských států, jejichž rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle

⁵³) Rozsudek ESD ze dne 6. října 1982, v právní věci 283/81, SRL CILFIT, SbSD 1982, strana 3415.

⁵⁴) Rozsudek ESD ze dne 16. června 1981, v právní věci 126/80, Salonia, SbSD 1981, strana 1563.

⁵⁵) Rozsudek ESD ze dne 6. října 1982, v právní věci 283/81, SRL CILFIT, SbSD 1982, strana 3415.

⁵⁶) Rozsudek ESD ze dne 14. prosince 1971, v právní věci 43/71, Politi, SbSD 1971, strana 1039. Pro zkrácená řízení: například rozsudek ESD ze dne 18. října 1990, v právních věcech C-297/88 a C-197/89, Massam Dzodzi, SbSD 1990, strana I-3763.

vnitrostátního práva, povinny obrátit se na Evropský soudní dvůr v případě pochybnosti o interpretaci či platnosti normy komunitárního práva.

Podle Evropského soudního dvora je tato povinnost jednou z povinností, která náleží národním soudům v rámci spolupráce mezi ním a těmito soudy jako orgány pověřenými aplikovat komunitární právo. Cílem této spolupráce je zajistit účinnou aplikaci a jednotnou interpretaci komunitárního práva ve všech členských státech. Tato povinnost má zejména vyloučit možné rozpory v judikatuře týkající se komunitárního práva uvnitř Evropské unie⁵⁷⁾.

1.4.2.2. Omezení povinnosti předložit ESD předběžnou otázku

Sám Evropský soudní dvůr upřesnil meze povinnosti soudů obrátit se na něj s předběžnou otázkou.

V roce 1982 rozsudku CILFIT Evropský soudní dvůr omezil automatickou povinnost předběžné otázky. V tomto rozsudku musel Evropský soudní dvůr odpovědět na otázku, zda ustanovení článku 234 Smlouvy o ES stanoví takovou povinnost předběžné otázky, která neumožňuje národnímu soudci zvážit nutnost předložit určitou otázku ESD nebo jestli tento článek podmiňuje, a v jakých mezích, tuto povinnost předchází existencí rozumné pochybnosti o výkladu komunitárního práva.

Evropský soudní dvůr odpověděl, že tato povinnost přestává být povinností a stává se právem ve dvou případech: v případě, když Evropský soudní dvůr již o obsahově shodné otázce rozhodl⁵⁸⁾ nebo v případě, kdy neexistuje rozumná pochybnost o výkladu normy komunitárního práva⁵⁹⁾.

V posledně zmiňovaném případě musí národní soudce nicméně brát v úvahu tři skutečnosti. Za prvé, komunitární právo vykazuje vlastní specifické znaky: národní soudce musí vzít v úvahu kontext daný účelem komunitárního práva, souhrn všech ustanovení komunitárního práva, jakož i stav jeho vývoje. Za druhé, musí národní soudce přihlížet ke skutečnosti, že výklad komunitárního práva s sebou nese zvláštní obtíže: existují různé jazykové verze, které jsou autentické,

⁵⁷⁾ Rozsudek ESD ze dne 6. října 1982, v právní věci 283/81, SRL CILFIT, SbSD 1982, strana 3415.

⁵⁸⁾ Evropský soudní dvůr připomíná rozsudek Da Costa ze dne 27. března 1963, v právní věci 28 až 30/62, SbSD 1963, strana 61.

⁵⁹⁾ Rozsudek ESD ze dne 6. října 1982, v právní věci 283/81, SRL CILFIT, SbSD 1982, strana 3415.

platné a které musí být porovnány. Nakonec musí vzít soudce v úvahu i možné nebezpečí vzniku rozporů v judikatuře uvnitř Evropského společenství.

V případě *Société Béton Express e. a.* byla položena předběžná otázka, kterou se Evropský soudní dvůr již jednou v jiné věci zabýval⁶⁰). Zde poprvé Evropský soudní dvůr využil ustanovení článku 104 odstavec 3 jednacího řádu ESD, které mu umožňuje v případě, kdy byla položena předběžná otázka, která je očividně shodná s tou, o které ESD již jednou rozhodl, rozhodnout formou usnesení, obsahujícího odůvodnění a odkaz na předchozí rozsudek⁶¹).

I v případě, kdy národní soudce není povinen se na Evropský soudní dvůr obrátit s předběžnou otázkou, tak může učinit, pokud se domnívá, že je to vhodné, zvláště v případě, kdy by měla být změněna judikatura Evropského soudního dvora⁶²).

1.5. ÚLOHA STRAN

Strany sporu ve věci hlavní mohou požádat soudce členského státu, aby se obrátil na Evropský soudní dvůr s předběžnou otázkou. Strany zpravidla chtějí, aby předběžná otázka byla položena a mají zájem navrhnout její znění.

Jejich zájem je totiž nejméně dvojitý: za prvé, tím, že advokát navrhne soudci formulaci předběžné otázky, umožní soudci lépe zvážit důležitost této otázky. Za druhé, strany nemohou před Evropským soudním dvorem měnit obsah rozhodnutí o předložení předběžné otázky, nemohou žádat výklad jiných právních norem nebo navrhovat jinou formulaci otázek⁶³).

⁶⁰) Rozsudek ESD ze dne 30. dubna 1998, v právní věci C-37/96 a C-38/96, *Sodiprem*, SbSD 1998, strana I-2039, a rozsudek ESD ze dne 19. února 1998, v právní věci C-212/96, *Chevassus-Marche*, SbSD 1998, strana I-743.

⁶¹) Rozsudek ESD ze dne 7. července 1998, v právních věcech C-405/96, C-406/96, C-407/96 a C-408/96, *société Béton Express e.a.*, SbSD 1998, strana I-4253. Evropský soudní dvůr je povinen předběžně vyzvat členské státy, jakož i ostatní strany, vypočtené v článku 20 statutu ESD [(Protokol o statutu ESD, podepsaný v Bruselu dne 17. dubna 1957, pozměněný článkem 19 Aktu o přistoupení z roku 1994 (ÚL C 241 ze dne 29. srpna 1994), jakož i rozhodnutími Rady ze dne 22. prosince 1994 (ÚL L 379 ze dne 31. prosince 1994) a ze dne 6. června 1995 (ÚL L 131 ze dne 15. června 1995)], aby předložily své připomínky k tomuto tématu.

⁶²) Rozsudek ESD ze dne 20. dubna 1994, v právní věci C-58/93, *Zoubir Yousfi*, SbSD 1994, strana I-1353. Vláda SRN žádala ESD o znovuzvážení svého stanoviska vyjádřeného v rozsudku *Kziber*.

⁶³) Rozsudek ESD ze dne 15. června 1972, v právní věci 5/72, *Fratelli Grassi*, SbSD 1972, strana 443.

Úskalí, kterého je nutno se vyvarovat, jsou zbytečné otázky, jakož i ty, které překračují rámec pravomocí Evropského soudního dvora. Ten nemůže odpovědět zejména na otázku, která je příliš přesná, neboť by tak aplikoval komunitární právo na konkrétní případ, což přesahuje rámec jeho pravomocí.

Například v rámci řízení o předběžné otázce, týkající se výkladu určitého ustanovení, nemůže Evropský soudní dvůr výslovně konstatovat porušení (zřizovací) Smlouvy. Formulace předběžné otázky je velmi důležitá. Evropský soudní dvůr nebude přímo odpovídat na otázku typu „zákon č stanoví, že Je tento zákon slučitelný s?“ V tomto případě bude Evropský soudní dvůr nucen přeformulovat otázku takto: „Může být zřizovací Smlouva (nebo jiná norma komunitárního práva) vykládána tak, že připouští (nebo nepřipouští) existenci zákona, který?“

1.6. PŘEZKOUMÁNÍ PŘEDBĚŽNÉ OTÁZKY EVROPSKÝM SOUDNÍM DVOREM

1.6.1. Rozbor komunitárního práva

Dle ustanovení článku 234 smlouvy o ES umožňuje řízení o předběžné otázce Evropskému soudnímu dvoru vykládat normu komunitárního práva nebo posoudit její platnost.

Evropský soudní dvůr není příslušný k tomu, aby se vyslovil k použití normy komunitárního nebo vnitrostátního práva soudcem členského státu v konkrétním případě. V zásadě se Evropský soudní dvůr může vyslovit pouze ke komunitárnímu právu.

Nicméně Evropský soudní dvůr dospěl k závěru, že se může zabývat též výkladem normy národního práva členského státu, a to v případě, že ustanovení komunitárního práva je aplikovatelné mimo rámec komunitárního práva, výlučně na základě toho, že národní právo členského státu odkazuje na toto ustanovení⁶⁴). Evropský soudní dvůr je toho názoru, že se ustanovení komunitárního práva musí vykládat jednotně bez ohledu na podmínky, za nichž se toto ustanovení aplikuje. V tomto případě *„Evropský soudní dvůr nemůže ve své odpovědi národnímu soudci členského státu brát v úvahu obecnou strukturu ustanovení vnitrostátního*

⁶⁴) Rozsudek ESD ze dne 18. října 1990, v právních věcech C-297/88 a C-197/89, Masam Dzodzi, SbSD 1990, strana 3763.

Rozsudek ESD ze dne 24. ledna 1991, v právní věci C-384/89, Tomatis a Fulchiron, SbSD 1991, strana 127 a rozsudek ESD ze dne 8. listopadu 1990, v právní věci C-231/89, Gmurzynska-Bscher, SbSD 1990, strana 4003.

práva, která odkazují na komunitární právo a určují rozsah tohoto odkazu. Posuzování omezení, stanovených zákonodárcem členského státu pro použití komunitárního práva na čistě vnitrostátní situace, na které se komunitární právo aplikuje pouze zprostředkovaně prostřednictvím národní právní úpravy, spadá do vnitrostátního práva, a tím pádem do výlučné pravomoci soudů členských států“.

1.6.2. Aplikace komunitárního práva v konkrétním sporu a pojem fiktivního sporu

Zdá se, že poté, co potvrdil výlučnou pravomoc národního soudce v této oblasti⁶⁵⁾, považoval Evropský soudní dvůr za vhodné zvážit význam předběžné otázky.

Evropský soudní dvůr nepovažuje skutečnost, že ustanovení, které je předmětem předběžné otázky, se aplikuje v konkrétním sporu, za nezbytnou podmínku přípustnosti předběžné otázky: Evropský soudní dvůr nevyžaduje od národního soudce výslovné potvrzení toho, že bude aplikovat ustanovení, jehož výklad se mu jeví jako nezbytný. Pokud odvolání se na příslušné ustanovení není zjevně pochybené, Evropský soudní dvůr zahájí řízení⁶⁶⁾.

Evropský soudní dvůr v minulosti odmítal odpovědět na otázku národního soudce proto, že považoval spor ve věci hlavní za fiktivní⁶⁷⁾.

V důsledku tohoto rozsudku Evropský soudní dvůr poté, co se na něj obrátil tentýž soudce s pěti otázkami, z čehož čtyři se týkaly pravomocí ESD a národních soudců, odmítl odpovědět na pátou otázku týkající se hmotněprávních otázek, které vyvstaly ve sporu mezi Foglia a Novello. Evropský soudní dvůr připomněl míru uvážení, kterou disponuje národní soudce, ale podmínil svou odpověď neexistencí procedurálních mechanismů umožňujících získání odpovědi⁶⁸⁾.

⁶⁵⁾ Rozsudek ESD ze dne 19. prosince 1968, v právní věci 13/68, Salgoil, SbSD 1968, strana 661; rozsudek ESD ze dne 5. října 1977, v právní věci 5/77, Carlo Tedeschi, SbSD 1977, strana 1555; rozsudek ESD ze dne 29. listopadu 1978, v právní věci 83/78, Pigs Marketing Board, SbSD 1978, strana 2347 a rozsudek ESD ze dne 14. února 1980, v právní věci 53/79, Damiani, SbSD 1980, strana 273.

⁶⁶⁾ Rozsudek ESD ze dne 19. prosince 1968, v právní věci 13/68, Salgoil, SbSD 1968, strana 661; rozsudek ESD ze dne 16. června 1981, v právní věci 126/80, Maria Salonia, SbSD 1981, strana 1563 a rozsudek ESD ze dne 28. listopadu 1991, v právní věci C-186/90, Durighello/INPS, SbSD 1991, strana 5773.

⁶⁷⁾ Rozsudek ESD ze dne 11. března 1980, v právní věci 104/79, Foglia proti Novello, SbSD 1980, strana 745.

⁶⁸⁾ Rozsudek ESD ze dne 16. prosince 1981, v právní věci 244/80, Foglia proti Novello II, SbSD 1981, strana 3045.

V jednom z pozdějších rozsudků⁶⁹⁾ Evropský soudní dvůr převzal formulaci užitou ve sporu Foglia Novello, ale upřesnil pojem „v zásadě“. Tak se objevila nová podmínka přípustnosti řízení o předběžné otázce: existence skutečného sporu.

Požadavek skutečného sporu, který se objevuje v mnoha rozsudcích Evropského soudního dvora znamená, že „národní soudce vymezí faktický i právní rámec předběžné otázky, kterou pokládá, nebo že přinejmenším vysvětlí faktické okolnosti, za kterých pokládá předběžnou otázku“⁷⁰⁾, a to vše způsobem, který umožní Evropskému soudnímu dvoru odpovědět na podstatné otázky a dát vládám členských států možnost předložit své připomínky. Evropský soudní dvůr dospěl k závěru, že „se nicméně považuje za zjevně nepřijatelnou žádost národního soudce, který v rozhodnutí o předběžné otázce neuvedl žádnou informaci o skutkovém či faktickém stavu případu, který projednává, ani důvody, pro které se domnívá, že odpověď na předběžnou otázku je nutná proto, aby mohl rozhodnout ve věci samé“⁷¹⁾.

Současná judikatura⁷²⁾ Evropského soudního dvora představuje syntézu předchozích přístupů: Soudní dvůr odmítá odpovědět na předběžnou otázku v případech, že se dotýká zjevně nepoužitelných ustanovení a odmítá též odpovědět v případě vykonstruovaného případu.

Poté, co byly analyzovány výše uvedené případy, je zjevné, že Evropský soudní dvůr vyžaduje k tomu, aby posoudil žádost o předběžnou otázku jako přípustnou, tři základní podmínky:

- popis skutkového a právního stavu ve věci samé. Tento popis vyhotovuje národní soudce členského státu, který předkládá předběžnou otázku,
- uvedení důvodů, pro které se národní soudce domnívá, že je nutné předložit Evropskému soudnímu dvoru předběžnou otázku,

⁶⁹⁾ Rozsudek ESD ze dne 18. června 1991, v právní věci 389/89, Piageme, SbSD 1991, strana 2971.

⁷⁰⁾ Rozsudek ESD ze dne 8. července 1998, v právní věci C-9/98, Agostini, SbSD 1998, strana I-4261; rozsudek ESD ze dne 14. července 1998, v právní věci C-284/95, Sa-fety Hitech SRL, SbSD 1998, strana I-4301.

⁷¹⁾ Rozsudek ESD ze dne 9. srpna 1994, v právní věci C-378/93, La Pyramide SARL, SbSD 1994, strana I-3999; rozsudek ESD ze dne 2. února 1996, v právní věci C-257/95, Gérard Bresle, SbSD 1996, strana I-233; rozsudek ESD ze dne 13. března 1996, v právní věci C-326/95, Banco de Fomento e Exterior SA, SbSD 1996, strana I-1385; zamítavé usnesení ze dne 11. května 1999, v právní věci C-325/98, Philippe Anssens, ÚL C 246 ze dne 28. října 1999, strana 8.

⁷²⁾ Rozsudek ESD ze dne 18. října 1990, v právních věcech C-297/88 a C-197/89, Mas-sam Dzodzi, SbSD 1990, strana I-3763.

- výklad normy komunitárního práva nebo přezkoumání pravidla komunitárního práva musí mít souvislost s reálně existující situací nebo s předmětem sporu ve věci hlavní.

Národním soudcům členských států se doporučuje, aby v žádosti o předběžnou otázku co nejvíce upřesnili výše uvedené požadavky a vyvarovali se tak nebezpečí, že Evropský soudní dvůr posoudí jejich žádost jako nepřípustnou.

1.7. PRÁVNÍ NÁSLEDKY PODÁNÍ ODVOLÁNÍ PODLE NÁRODNÍHO PRÁVA NA PRŮBĚH ŘÍZENÍ PŘED EVROPSKÝM SOUDNÍM DVOREM

Proto, aby bylo zahájeno a probíhalo řízení před Evropským soudním dvorem není nutné, aby rozhodnutí bylo dle národního práva členského státu konečné ⁷³⁾.

Pokud bylo podáno odvolání, řízení před Evropským soudním dvorem bude pokračovat „*dokud žádost národního soudce nebude vzata zpět nebo nebude zamítnuta*“⁷⁴⁾. Evropský soudní dvůr přeruší řízení o předběžné otázce, pokud o to národní soudce požádá.

Pokud národní soud, který předložil předběžnou otázku (nebo odvolací či kasační instance) oznámí Evropskému soudnímu dvoru, že bylo rozhodnutí o předběžné otázce zrušeno, Evropský soudní dvůr vydá usnesení, ve kterém prohlásí řízení o předběžné otázce za bezpředmětné ⁷⁵⁾.

1.8. DORUČENÍ ROZHODNUTÍ O PŘEDBĚŽNÉ OTÁZCE

Pro doručení tohoto rozhodnutí nejsou předepsány žádné formální náležitosti. Žádost je předána kanceláří národního soudu, který předkládá předběžnou otázku soudní kanceláři Evropského soudního dvora.

Evropský soudní dvůr doporučuje dodat rozhodnutí v několika exemplářích proto, aby toto rozhodnutí mohlo být posléze předáno k překladu. ESD současně doporučuje upřesnit údaje o osobě u národního soudu, na kterou by se mohl ESD obrátit v případě, že by potřeboval doplňující informace. Upřesněny by měly

⁷³⁾ Rozsudek ESD ze dne 6. dubna 1962, v právní věci 13/61, Bosch, SbSD 1962, strana 89.

⁷⁴⁾ Rozsudek ESD ze dne 31. ledna 1974, v právní věci 127/73, BRT, SbSD 1974, strana 51.

⁷⁵⁾ Usnesení ESD ze dne 30. září 1969, v právní věci 31/68, Chanel, SbSD 1969, strana 405.

být i základní údaje o stranách sporu (nebo o jejich advokátech), pokud tyto údaje již nejsou obsaženy ve spise, který je přiložen k rozhodnutí o předběžné otázce.

1.9. ÚČINKY ROZSUDKU EVROPSKÉHO SOUDNÍHO DVORA O PŘEDBĚŽNÉ OTÁZCE

Je třeba rozlišovat dva druhy právních účinků: právní moc a vykonatelnost (1.9.1.) a právní účinky v čase (1.9.2.).

1.9.1. Právní moc a vykonatelnost

Rozsudek o předběžné otázce je pravomocný. Zavazuje soudce národního soudu, který předložil předběžnou otázku. Nicméně soudce národního soudu se může na ESD obrátit znovu s další otázkou, ještě před tím, než rozhodne ve věci samé, pokud má obtíže s porozuměním nebo s aplikací rozsudku ESD nebo pokud má k dispozici nové skutečnosti, které by mohly zásadně ovlivnit obsah tohoto rozsudku. Tato nová žádost národního soudce nicméně nesmí ohrozit platnost rozsudku, kterým ESD o předběžné otázce již rozhodl. Proti rozsudku ESD o předběžné otázce se nelze odvolat.

Odmítnutí národního soudce řídit se rozsudkem ESD o předběžné otázce se považuje za „porušení povinnosti vyplývající ze Smlouvy“. To znamená, že je možné zahájit řízení o porušení Smlouvy⁷⁶⁾. Navíc odmítnutí řídit se rozsudkem ESD může být sankcionováno postihy podle národního práva.

Ostatní vnitrostátní soudy (tedy jiné, než je soud, který předložil ESD předběžnou otázku), jsou vázány rozsudkem o předběžné otázce, jen pokud tento rozsudek řeší právní otázky⁷⁷⁾.

Kromě toho se tyto národní soudy mohou obrátit na ESD s novou žádostí o přezkoumání platnosti normy komunitárního práva, a to i přesto, že rozsudek ESD již potvrdil platnosti této normy, pokud předloží jiné důvody neplatnosti než ty, které již byly před ESD vzneseny.

1.9.2. Právní účinky v čase

V zásadě se rozsudky ESD, týkající se výkladu normy komunitárního práva, aplikují jak na předchozí, tak i na pozdější situace. Účinky rozsudku nastávají

⁷⁶⁾ Článek 226 Smlouvy o ES.

⁷⁷⁾ Rozsudek ESD ze dne 27. března 1963, v právní věcech 28 až 30/62, Da Costa, SbSD 1963, strana 59.

však nejdříve okamžikem přijetí právního aktu, o jehož výklad se jedná. Evropský soudní dvůr dovedl, že „*právní pravidlo, které bylo tímto způsobem interpretováno, může a musí být použito národním soudcem i na vztahy, které vznikly před vynesením rozsudku ESD týkajícího se výkladu tohoto pravidla, pokud jsou splněny všechny podmínky proto, aby před soudem mohl být projednán spor týkající se použití tohoto pravidla*“⁷⁸⁾. Tento princip platí též v případě rozsudku ESD týkajícího se přezkoumání platnosti normy komunitárního práva.

Nicméně Evropský soudní dvůr připouští omezení účinků rozsudku o předběžné otázce v čase. Soudní dvůr dospěl k závěru, že „*by mohl omezit, s odkazem na obecný princip právní jistoty, vlastní komunitárnímu právnímu řádu, a s ohledem na závažné narušení předchozích právních vztahů vzniklých v dobré víře, ke kterému by mohlo dojít v důsledku jeho rozsudku, možnost jednotlivce dovolávat se interpretovaného ustanovení s cílem zpochybnit tyto právní vztahy*“⁷⁹⁾.

Evropský soudní dvůr upřesnil, že pokud se rozhodne omezit retroaktivní účinky rozsudku, kterým konstatoval neplatnost komunitárního aktu, „*je třeba, aby stanovil, zda může být učiněna výjimka u tohoto omezení, buď ve prospěch strany, z jejíhož podnětu bylo zahájeno řízení před národním soudem nebo ve prospěch třetí osoby, která by jednala analogickým způsobem před prohlášením neplatnosti nebo zda i pro osoby, které by bývaly učinily vše, aby hájily svá práva, je prohlášení neplatnosti bez retroaktivního účinku adekvátním řešením*“⁸⁰⁾.

V této souvislosti je nutno zdůraznit stanovisko Evropského soudního dvora týkající se negativních dopadů na veřejné finance členských států. Evropský soudní dvůr upřesnil, že „*finanční dopady, které mohou vyplynout pro vládu členského státu z protiprávnosti daně nebo jiné dávky, nemohou samy o sobě být důvodem k omezení právních účinků rozsudků Evropského soudního dvora*“⁸¹⁾.

⁷⁸⁾ Rozsudek ESD ze dne 27. března 1980, v právní věci 61/79, Denkavit, SbSD 1980, strana 1205.

⁷⁹⁾ Rozsudek ESD ze dne 27. března 1980, v právní věci 61/79, Denkavit, SbSD 1980, strana 1205; rozsudek ESD ze dne 5. března 1996, v právní věci C-46/93, Brasserie du pêcheur a Factortame, SbSD 1996, strana I-1135.

⁸⁰⁾ Rozsudek ESD ze dne 15. ledna 1986, v právní věci 41/84, Pietro Pinna. SbSD 1986, strana 1.

⁸¹⁾ Rozsudek ESD ze dne 13. února 1996, v právní věcech C-197/94 a C-252/94, sociétée Bautiaa a Société française maritime, SbSD 1996, strana I-505.

Druhá kapitola

ODPOVĚDNOST ČLENSKÝCH STÁTŮ V PŘÍPADĚ PORUŠENÍ EVROPSKÉHO PRÁVA

Poté, co pohovoříme obecně (2.1) o odpovědnosti členských států v případě porušení komunitárního práva, se budeme touto odpovědností (2.2) i jejími omezeními (2.3) zabývat podrobněji.

2.1. OBECNĚ O ODPOVĚDNOSTI ČLENSKÉHO STÁTU V PŘÍPADĚ PORUŠENÍ KOMUNITÁRNÍHO PRÁVA

Abychom lépe porozuměli odpovědnosti členských států v případě porušení normy evropského práva, je důležité připomenout zásadu přednosti a bezprostředního účinku komunitárního práva⁸²⁾.

- Zásada přednosti byla dovozena judikaturou Evropského soudního dvora, který potvrdil nadřazenost normy komunitárního práva, aby zabránil tomu, že bude aplikováno vnitrostátní ustanovení, které by bylo v rozporu s komunitárním právem.
- Bezprostřední účinek je, za určitých podmínek, jedním z základních charakteristických znaků právního řádu ES. Bezprostřední účinek znamená, že komunitární právo může přímo zakládat práva a povinnosti (ve prospěch či k tíži) fyzických a právnických osob a že tyto se mohou dovolávat norem komunitárního práva, kterým byl přiznán bezprostřední účinek, před národními soudy členských států.

Kombinace těchto dvou zásad umožňuje soudcům členských států skutečně plně aplikovat komunitární právo.

Evropský soudní dvůr doplnil tuto ochranu práv fyzických a právnických osob tím, že zakotvil zásadu odpovědnosti členského státu v případě porušení komunitárního práva. Tato zásada se aplikuje nejen v případě, kdy norma komunitárního práva nebyla implementována do právního řádu členského státu nebo byla implementována chybně, ale taktéž v případě, kdy byla porušena norma komunitárního práva, a to bez ohledu na to, zda tato norma má bezprostřední účinek či nikoliv.

⁸²⁾ Viz první část, třetí kapitola, 3.1. Přednost komunitárního práva a 3.2. Zásada bezprostředního účinku.

Žaloba, kterou se jedinec domáhá odpovědnosti členského státu za porušení komunitárního práva, může být podána vždy, když dojde k tomuto porušení ze strany jakéhokoli orgánu členského státu.

2.2. PRINCIP A PODMÍNKY ODPOVĚDNOSTI ČLENSKÉHO STÁTU

2.2.1. Podmínky odpovědnosti dovozené judikaturou Evropského soudního dvora

Zřizovací smlouvy Evropských společenství neobsahují žádné speciální ustanovení, které by se týkalo odpovědnosti členských států za porušení jejich povinností vůči fyzickým či právnickým osobám. Osoba, které vznikla škoda tím, že směrnice nebyla členským státem implementována nebo byla implementována nesprávně, neměla tedy žádný právní prostředek, který by mohla uplatnit vůči orgánům tohoto členského státu.

Evropský soudní dvůr byl konfrontován s tímto nedostatkem evropské právní úpravy a tuto otázku vyřešil.

V rozsudku Francovich a Bonifaci⁸³⁾ Evropský soudní dvůr potvrdil povinnost členských států nahradit škodu způsobenou fyzickým a právnickým osobám porušením komunitárního práva.

Tento rozsudek se stal základem zásady odpovědnosti členského státu v případě neimplementace směrnice do vnitrostátního právního řádu. Evropský soudní dvůr dovodil, že:

- právo na náhradu škody vyplývá přímo z komunitárního práva,
- právo na náhradu škody závisí na povaze porušení komunitárního práva, které mělo za následek vznik škody a
- členský stát je povinen nahradit vzniklou škodu dle svého vnitrostátního práva, týkajícího se odpovědnosti za způsobenou škodu.

Evropský soudní dvůr upřesnil, že „účinné prosazování norem komunitárního práva by bylo ohroženo a ochrana práv, které tyto normy jednotlivcům přiznávají, by byla oslabena, pokud by fyzické a právnické osoby neměly možnost získat náhradu škody v případě, že jejich práva byla poškozena porušením komunitárního práva ze strany členského státu“⁸⁴⁾.

Poté, co Evropský soudní dvůr dovodil v rozsudku Francovich a Bonifaci princip odpovědnosti členského státu v případě neimplementace směrnice, rozšířil

⁸³⁾ Rozsudek ESD ze dne 19. listopadu 1991, v právních věcech C-6/90 a C-9/90, Andrea Francovich e.a. c/ Italská republika, SbSD 1991, strana I-3537.

⁸⁴⁾ Viz předchozí poznámka u rozsudku Francovich.

tuto odpovědnost v rozsudku *Brasserie du pêcheur a Factortame III*⁸⁵⁾. Členský stát je nejen odpovědný za škodu způsobenou tím, že neimplementoval směrnici, ale též v případě, kdy porušil normu komunitárního práva, která přiznává jednotlivcům určitá práva a jejíž obsah je dostatečně určitý.

V této souvislosti je vhodné zdůraznit, že pro odpovědnost členského státu není rozhodný charakter státního orgánu, který svým jednáním či opomenutím škodu způsobil. Na základě principu jednoty státu je možné domáhat se náhrady škody způsobené nejen správním, ale též zákonodárným aktem. Tato svrchovanost souvisí s předností komunitárního práva před dřívější či pozdější normou vnitrostátního práva členského státu. Není přitom podstatné, jaké místo zaujímá vnitrostátní předpis v hierarchii právních norem členského státu⁸⁶⁾.

2.2.2. Podmínky nároku na náhradu škody

Evropský soudní dvůr dovedl tři základní podmínky nároku na náhradu škody⁸⁷⁾:

- porušená norma komunitárního práva musí přiznávat jednotlivcům určitá práva;
- obsah normy komunitárního práva musí být určitý a porušení této normy dostatečně zjevné;
- musí existovat vztah příčinné souvislosti mezi porušením povinnosti členského státu a škodou, která vznikla poškozeným osobám.

Druhá podmínka v podstatě odpovídá té, kterou Evropský soudní dvůr dovedl v souvislosti s ustanovením článku 288 Smlouvy o ES⁸⁸⁾ a která se týká odpovědnosti Evropského společenství za škody způsobené jednotlivcům nezákonnými normativními akty vydanými orgány Společenství nebo činnostmi úředníků Společenství. Evropský soudní dvůr dovedl tuto podmínku na základě právních zásad, které jsou společně právním řádům členských států.

⁸⁵⁾ Rozsudek ESD ze dne 5. března 1996, v právních věcech C-46/93 a C-48/93 *Brasserie du pêcheur a Factortame*, SbSD 1996, strana I-1134.

⁸⁶⁾ Rozsudek ESD ze dne 9. března 1978, v právní věci 106/77, *Akciová společnost Simmenthal*, SbSD 1978, strana 629.

⁸⁷⁾ Rozsudek ESD ze dne 19. listopadu 1991 v právních věcech C-6/90 a C-9/90, *Franco-vich*, SbSD 1991, strana I-5357; rozsudek ESD ze dne 5. března 1996, v právních věcech C-46/93 a C-48/93, *Brasserie du pêcheur a Factortame III*, SbSD 1996, strana I-1134.

⁸⁸⁾ Dle předchozího číslování článek 215 Smlouvy ES.

V rozsudcích *Brasserie du pêcheur* a *Factortame III*⁸⁹⁾ Evropský soudní dvůr dospěl k závěru, že porušení komunitárního práva je dostatečně zjevné, pokud členský stát zjevně a závažně překročil rámec své discreční pravomoci.

Evropský soudní dvůr v mnoha rozsudcích dospěl k závěru, že došlo k dostatečně zjevnému porušení komunitárního práva; z mnohých případů uvedme následující:

- *pokud členský stát nepřijme opatření nezbytná k implementaci směrnice v příslušné lhůtě*⁹⁰⁾;
- *pokud členský stát správně neimplementoval směrnici do svého vnitrostátního právního řádu*⁹¹⁾;
- *případ, kdy členský stát porušil ustanovení komunitárního práva, které přiznává jednotlivcům určitá práva*⁹²⁾.

2.2.3. Národní soudy a odpovědnost členského státu

Dle závěru Evropského soudního dvora jsou pouze národní soudy příslušné k tomu, aby zjistily skutkový stav v každém konkrétním případě, aby posoudily, zda došlo k porušení komunitárního práva či nikoliv a vyslovily povinnost k náhradě škody způsobené jednotlivcům.

V této souvislosti Evropský soudní dvůr dospěl k závěru, že podmínky náhrady škody (vzniklé porušením komunitárního práva) co do jejich obsahu a formy tak, jak jsou stanoveny ve vnitrostátních právních rádech členských států, nesmí být přísnější, než jsou podmínky, za jakých je možno vznášet podobné nároky vnitrostátní povahy. Současně tyto podmínky nesmí být v národním právu formulovány tak, že by bylo prakticky nemožné či nadmíru obtížné obdržet náhradu škody, způsobené porušením komunitárního práva.

Poškozená osoba, která chce získat náhradu vzniklé škody, se musí obrátit na příslušný obecný soud.

⁸⁹⁾ Rozsudek ESD ze dne 5. března 1996, v právních věcech C-46/93 a C-48/93, 5/03/96, *Brasserie du pêcheur* a *Factortame III*, SbSD 1996, strana I-1134.

⁹⁰⁾ Rozsudek ESD ze dne 8. března 1996, v právních věcech 178/94, 179/94 a 188/94 až 190/94, 08/10/96, *Dillenkofer*, SbSD 1996, strana I-4845.

⁹¹⁾ Rozsudek ESD ze dne 17. října 1996, v právních věcech C-283/94, C-291/94 a C-292/94, *Denkavit International*, SbSD 1996, strana I-5063. Viz taktéž rozsudek ESD ze dne 26. března 1996, v právních věcech C-392/93, 26/03/96, *British Telecommunications*, SbSD 1996, strana I-1631.

⁹²⁾ Rozsudek ESD ze dne 23. května 1996, v právní věci C-5/94, *Hedly Lomas*, SbSD 1996, strana I-2553.

K tomu, aby se prokázalo porušení komunitárního práva a existence práva na náhradu škody, není nutné předběžně zahajovat řízení o porušení Smlouvy nebo řízení o předběžné otázce.

Nicméně k tomu, aby byla určena škoda, která má být nahrazena, může národní soudce ověřit, zda poškozená osoba učinila vše, co lze od ní spravedlivě očekávat, aby odvrátila škodu nebo omezila její rozsah a zda využila včas všech prostředků, které jí dával právní řád k dispozici.

Evropský soudní dvůr dovozuje, že pro určení výše škody, která jednotlivci vznikla, se použije ustanovení článku 288 Smlouvy o ES,⁹³⁾ které stanoví, že Společenství je povinno nahradit škodu způsobenou orgány Společenství nebo úředníky Společenství dle obecných právních principů společných právním řádům členských států.

2.3 OMEZENÍ ODPOVĚDNOSTI ČLENSKÉHO STÁTU

V rozsudcích *Brasserie du pêcheur* a *Factortame III*⁹⁴⁾ Evropský soudní dvůr odpověděl na otázku, zda národní soud může podmínit přiznání náhrady škody existencí zavinění ve formě úmyslu či nedbalosti ze strany státního orgánu členského státu.

Národní soudce nemůže, dle vnitrostátní úpravy, podmínit přiznání náhrady škody existencí zavinění ve formě úmyslu či nedbalosti ze strany státního orgánu, které by přesahovalo rámec dostatečně zjevného porušení komunitárního práva.

Vyžadovat úmyslné zavinění by totiž znamenalo rozšířit okruh podmínek, které byly stanoveny Evropským soudním dvorem⁹⁵⁾ a zpochybnit právo na náhradu škody, které vyplývá z komunitárního práva.

⁹³⁾ Dle dřívějšího číslování článek 215 Smlouvy o ES.

⁹⁴⁾ Rozsudek ESD ze dne 5. března 1996, v právních věcech C-46/93 a C-48/93, 5/03/96, *Brasserie du pêcheur* a *Factortame III*, SbSD 1996, strana I-1134.

⁹⁵⁾ Viz druhá část, druhá kapitola, bod 2.2.2. Podmínky nároku na náhradu škody.

TŘETÍ ČÁST

ADVOKÁT PŘED KOMISÍ ES

ŘÍZENÍ A OPRAVNÉ PROSTŘEDKY V OBLASTI HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE

V této části průvodce se budeme zabývat právy a povinnostmi podniků a zvláštní důraz budeme klást na úlohu advokáta v průběhu šetření konkrétního případu v rámci nařízení č. 17/62 a nařízení č. 2842/98⁹⁶⁾. Tato nařízení vytváří procedurální rámec, v němž Komise ES uplatňuje pravomoci, které jí v oblasti hospodářské soutěže svěruje Smlouva o ES.

⁹⁶⁾ Nařízení č. 17/62 ze dne 21. února 1962, ÚL L13, strana 204; nařízení č. 2842/98 ze dne 22. prosince 1998, ÚL L 354, strana 18 – 21.

První kapitola

ÚVOD

Evropská komise dohlíží na zákonnost v rámci Evropského společenství. Za tímto účelem disponuje různými oprávněními a rozsáhlými pravomocemi.

Ustanovení článku 3g Smlouvy o ES stanoví jako poslání Komise vytvořit takový režim, který zajistí, že hospodářská soutěž na vnitřním trhu nebude narušována. Komise musí dbát na dodržování zákazů obsažených v ustanovení článku 81 odstavce 1 a 82 Smlouvy o ES⁹⁷⁾. Za tímto účelem Komise disponuje rozsáhlými rozhodovacími a sankčními pravomocemi, jakož i pravomocemi v oblasti šetření a postihu.

Článek 85 Smlouvy o ES⁹⁸⁾ předpokládá úzkou spolupráci mezi Komisí a příslušnými orgány členských států; dle tohoto článku je Komise povinna dohlížet na uplatňování zásad obsažených v článcích 81 a 82 Smlouvy o ES. Komise je povinna vyšetřit, na základě žádosti či z úřední povinnosti, všechny případy možných porušení těchto zásad, a to ve spolupráci s příslušnými orgány členských států, které jí poskytují potřebnou součinnost. Komise postihuje dohody mezi podniky, jakož i zneužití dominantního postavení, pokud by mohly narušit obchod mezi členskými státy.

Komise tak může přinutit rozhodnutím podniky nebo sdružení podniků, aby upustily od protiprávního jednání a respektovaly její rozhodnutí. Komise může potrestat porušení výše uvedených článků uložením pokut. Komise musí vyslechnout podniky či sdružení podniků, jakož i žalobce a dotčené třetí osoby, je povinna chránit obchodní tajemství podniků a ostatní důvěrná sdělení.

V této souvislosti je třeba zdůraznit, že dokud Komise nezahájila řízení za účelem vydání rozhodnutí, zůstávají orgány členských států odpovědné za hospodářskou soutěž příslušné k tomu, aby aplikovaly ustanovení článků 81 a 82 Smlouvy o ES⁹⁹⁾.

Nařízení č. 17/62 rozlišuje dvě řízení: předběžné šetření¹⁰⁰⁾ a kontradiktorní řízení¹⁰¹⁾. Tyto dva vyšetřovací prostředky mohou být použity proti podnikům nebo sdružením podniků, které jsou smluvními stranami dohody nebo se účastní jednání ve vzájemné shodě, jakož i proti jiným podnikům či sdružením podniků. Tyto prostředky se uplatní jak v individuálních případech, tak i v případech přezkoumávání činnosti celých hospodářských odvětví.

⁹⁷⁾ Dle předchozího číslování článek 85 a 86 Smlouvy o ES.

⁹⁸⁾ Dle předchozího číslování článek 89 Smlouvy o ES.

⁹⁹⁾ Článek 9 odstavec 3 nařízení č. 17/62 ze dne 21. února 1962, ÚL L 13, strana 204.

¹⁰⁰⁾ Viz třetí část, druhá kapitola, předběžné šetření.

¹⁰¹⁾ Viz třetí část, třetí kapitola, kontradiktorní řízení.

Druhá kapitola

PŘEDBĚŽNÉ ŠETŘENÍ

Cílem předběžného šetření je umožnit Komisi získat informace nezbytné k tomu, aby mohla ověřit určitou skutečnost, faktický a právní dosah této skutečnosti¹⁰²⁾.

Nařízení č. 17/62 přiznává Komisi rozsáhlé vyšetřovací pravomoci. Komise si může k tomu, aby mohla zjistit, zda došlo k porušení článků 81 a 82 Smlouvy o ES, vyžádat informace a tyto informace ověřovat.

Žádosti o informace a jejich ověřování sledují stejný cíl: vyjasnit skutkový stav, aby bylo možno rozhodnout. Žádost o informace má za cíl získat potřebné informace, zatímco šetření slouží obvykle k tomu, aby mohla být konstatována správnost skutkového stavu a jeho dosah.

Žádost o informace a šetření jsou samostatná řízení, která mohou být využita alternativně nebo kumulativně. Vyšetřovací prostředky Komise nejsou hierarchicky uspořádány. Komise si vybere pro každou situaci vždy nejvhodnější metodu.

V souladu se zásadami dovozenými judikaturou musí podniky, které jsou pro-
ověřovány Komisí, požívat minimální právní ochrany. Právo na obhajobu musí být respektováno po celou dobu trvání řízení, tedy v průběhu žádosti o informace, šetření, vyšetřování a též v průběhu kontradiktorního řízení. Nad dodržováním práva na obhajobu dohlíží Evropský soudní dvůr. Evropský soudní dvůr svými četnými rozsudky omezil pravomoce přiznané Komisi nařízením č. 17/62¹⁰³⁾.

Postupně se budeme zabývat žádostí o informace (2.1.) a šetřením (2.2.).

2.1. ŽÁDOST O INFORMACE

Řízení ve věci žádosti o informace probíhá ve dvou fázích. Komise začíná tím, že adresuje dotčenému podniku jednoduchou žádost a v případě, že neobdrží

¹⁰²⁾ Rozsudek ESD ze dne 18. října 1989, v právní věci 374/87, Orkem c./ Komise, SbSD 1989, strana 3283.

¹⁰³⁾ Rozsudek ESD ze dne 21. září 1989, v právních věcech 46/87 a 227/88, Hoechst c/ Komise, SbSD 1989, strana 2859; rozsudek ESD ze dne 17. října 1989, v právní věci 85/87, Dow Benelux c/ Komise, SbSD 1989, strana 3137; rozsudek ESD ze dne 17. října 1989, v právních věcech 97 až 99/87, Dow Chemical Ibéria e.a. c/ Komise, SbSD 1989, strana 3165; rozsudek ESD ze dne 18. října 1989, v právní věci 374/87, Orkem c/ Komise, SbSD 1989, strana 3283; rozsudek ESD ze dne 18. října 1989, v právní věci 27/88, Solvay c/ Komise, SbSD 1989, strana 3355; rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 10. března 1992, v právní věci T-12/89, Solvay c/ Komise, SbSD 1992, strana 907.

odpověď, může rozhodnout o žádosti formou rozhodnutí. Celé toto řízení je písemné.

Dle ustanovení článku 11 nařízení 17/62 může Komise požadovat všechny nezbytné informace, jak od vlád členských států a příslušných státních orgánů, tak i od podniků či sdružení podniků. Členský stát není nicméně povinen poskytnout informace, jejichž rozšíření by bylo v rozporu se zájmy na bezpečnosti státu. Členský stát dokonce může zakázat podniku, který disponuje s vojenským tajemstvím, aby Komisi v tomto směru poskytl potřebné informace¹⁰⁴).

V případě podniků či sdružení podniků poskytují odpověď na žádost Komise zpravidla vedoucí pracovníci jménem společnosti. Nicméně podnik může určit i jinou osobu, která poskytne Komisi odpověď na její žádost.

Osoby, které jsou povinny odpovědět, musí jednat svědomitě a poskytnout Komisi správné informace, neboť nepřesnost těchto údajů může mít za následek uložení sankcí.

2.1.1. Jednoduchá žádost o informace

Jednoduchá žádost adresovaná dotčenému podniku je formální správní akt, v němž je vymezen předmět žádosti a účel, pro který jsou informace požadovány.

Jednoduchá žádost nemá donucující povahu, tj. neexistuje povinnost na ni odpovědět.

Tato žádost může být adresována vládám členských států a příslušným státním orgánům, podnikům či sdružením podniků.

Má formu doporučeného dopisu s doručenkou. Kopie tohoto dopisu musí být zaslána příslušnému orgánu toho členského státu, na jehož území se nalézá sídlo podniku či sdružení podniků – adresátů jednoduché žádosti¹⁰⁵).

Komise je povinna v jednoduché žádosti uvést:

- právní základ: Komise je povinna uvést, k jakému porušení právní povinnosti mělo dojít,
- účel žádosti, což umožní Komisi zjistit relevantní skutkové okolnosti a jejich právní kvalifikaci,
- informace, které Komise žádá, musí být určeny dostatečně přesně,
- uvedení sankce pro případ poskytnutí nepřesných informací,

¹⁰⁴) Článek 296 odstavec 1b Smlouvy o ES, dle předchozího číslování článek 223 odstavec 1b Smlouvy ES.

¹⁰⁵) Článek 11 odstavec 2 nařízení 17/62 ze dne 21. února 1962, ÚL L 13, strana 204.

- lhůtu k odpovědi; pokud nařízení nestanoví žádnou lhůtu, Komise určí zpravidla patnáctidenní lhůtu, která může být na odůvodněnou žádost podniku prodloužena. V této souvislosti je třeba zdůraznit, že neuvedení lhůty k odpovědi nijak neovlivňuje platnost žádosti.

Neposkytnutí odpovědi na jednoduchou žádost se nepostihuje, podnik je však odpovědný za poskytnutí neúplných či chybných údajů. V případě, že podnik odmítne odpovědět na jednoduchou žádost, může Komise přijmout rozhodnutí, které má donucující povahu.

Nařízení zajišťuje nezbytnou ochranu před zneužitím poskytnutých informací. Dle ustanovení článku 20 odstavce 1 nařízení 17/62 mohou být informace získané v rámci šetření použity pouze pro účely, pro které byly poskytnuty. Komise a příslušné orgány jsou povinny zachovávat mlčenlivost o informacích, které jsou předmětem profesního tajemství.

2.1.2. Žádost o informace formou rozhodnutí

Pokud nebyly informace v příslušné lhůtě poskytnuty, nebo byly poskytnuty pouze neúplné údaje, může Komise dle ustanovení článku 11 odstavce 3 nařízení 17/62 požádat o poskytnutí těchto informací formou odůvodněného rozhodnutí.

Komise může žádat o informace cestou rozhodnutí pouze v případě, že v první fázi neuspěla.

Rozhodnutí musí obsahovat:

- právní základ,
- účel žádosti,
- požadované informace,
- lhůtu k odpovědi,
- právní následky pro případ porušení povinnosti poskytnout informace a poučení o opravných prostředcích.

Komise nařídí adresátovi poskytnout požadované přesné a úplné informace ve lhůtě, kterou určí.

Současně se zasláním žádosti o informace dotčenému podniku či sdružení podniků je Komise povinna poslat kopii rozhodnutí příslušnému orgánu členského státu, na jehož území se nachází sídlo podniku či sdružení podniků.

Porušení povinnosti poskytnout požadované informace má za následek uložení pokut¹⁰⁶⁾ nebo jiných donucovacích prostředků¹⁰⁷⁾ dotčenému podniku či

¹⁰⁶⁾ Článek 15 odstavec 1 nařízení 17/62 ze dne 21. února 1962, ÚL L13, strana 204.

¹⁰⁷⁾ Článek 16 odstavec 1 nařízení 17/62 ze dne 21. února 1962, ÚL L13, strana 204.

sdužení podniků. Komise může vázat rozhodnutí o žádosti o poskytnutí informací na rozhodnutí o prozatímním uložení donucovacího prostředku. Tato rozhodnutí může Komise přijmout bez předchozího slyšení dotčených osob a Poradního výboru ve věcech dohod mezi podniky a dominantního postavení¹⁰⁸).

2.1.3. Žádost o informace a právo na obhajobu

Respektování práva na obhajobu je jedním ze základních principů komunitárního právního řádu.

Evropský soudní dvůr upřesnil, že „*respektování práva na obhajobu v průběhu celého řízení, které může vést k udělení sankcí, zejména pokut a donucujících prostředků, je základním principem komunitárního práva, který musí být dodržován i v případě správního řízení*“¹⁰⁹).

Podniky jsou povinny poskytnout Komisi požadované informace, ale tato povinnost není neomezená: podniky nemohou být nuceny přiznávat se k porušení práva.

V tomto směru dospěl Evropský soudní dvůr k závěru, že „*jestliže Evropská komise je oprávněna vyžadovat od podniku všechny nezbytné informace o skutečnostech, o kterých tento podnik může vědět, a žádat předložení dokumentů, které má k dispozici, i přesto, že tyto dokumenty mohou usvědčit tento či jiný podnik z antikonkurenčního jednání, pak nicméně nemůže, rozhodnutím o žádosti o informace zasahovat do práva podniku na jeho obhajobu; Evropská komise tedy nemůže ukládat podniku povinnost poskytnout takové odpovědi, na jejichž základě by mohla dovést porušení práva ze strany podniku. Je úkolem Komise předložit důkazy o tomto porušení práva.*“¹¹⁰).

Vyšetřovací pravomoce Komisi opravňují získat od podniků údaje, které jí umožní zjistit skutkový stav k určitému datu, nebo v určitém období. Tyto pravomoce však Komisi nedávají právo dotazovat se společností na důvody, způsob a možné následky tohoto skutkového stavu, pokud by to mohlo usvědčit podnik z účasti na možném porušení práva. Podnik je povinen dodat Komisi údaje o skutkovém stavu, ale není povinen Komisi tento stav vysvětlovat.

¹⁰⁸) Rozsudek ESD ze dne 21. září 1989, v právní věcech 46/87 a 227/88, Hoechst c/ Komise, SbSD 1989, strana 2859.

¹⁰⁹) Rozsudek ESD ze dne 13. února 1979, v právní věci 85/76, Hoffmann-La Roche, SbSD 1979, strana 461.

¹¹⁰) Rozsudek ESD ze dne 18. října 1989, v právní věci 27/88, Solvay c/ Komise, SbSD 1989, strana 3355.

Jestliže položená otázka překračuje rámec samotné znalosti určité události či situace a snaží se určit původ, příčinu, účel nebo účinky této události či situace, s ohledem na možné porušení právních povinností, pak může takováto otázka porušit právo na obhajobu podniku. Jakmile vysvětlující informace může být důkazem možného porušení povinností dle ustanovení článku 81 a 82 Smlouvy o ES, pak přesahuje rámec žádosti o informace.

V této souvislosti připomíná Evropský soudní dvůr zásadní princip, podle kterého důkazní břemeno v případech porušení povinností v oblasti hospodářské soutěže nese Komise.

To znamená, že podnik nemůže být nucen kvalifikovat skutky, ani upřesňovat účel jednání, kterých se mohl účastnit¹¹¹⁾.

Pro úplnost lze uvést, že požadované informace musí obsahovat údaje schopné prokázat nutnost těchto informací. Musí upřesnit účel, pro které jsou žádány a musí být proporcionální sledovanému cíli¹¹²⁾.

2.2. ŠETŘENÍ

Šetření je opatření prováděné v průběhu vyšetřování na určitém místě. Pracovníci Komise provádějí šetření v prostorách sídla podniku a mohou v případě potřeby pořídit kopie dokumentů, které jsou nutné ke splnění jejich úkolu.

Komise je povinna včas vyzoomět příslušné orgány členského státu, na jehož území má být provedeno šetření, o účelu tohoto vyšetřování a o totožnosti pověřených pracovníků.

Osoby oprávněné provádět šetření jsou pracovníci obecného konkurenčního oddělení, kterým mohou pomáhat též pracovníci jiných obecných oddělení, zejména těch, které jsou pověřeny tím hospodářským sektorem, pod nějž spadá podnik, který je předmětem šetření. Ve většině případů pomáhají pracovníkům Komise pracovníci příslušného orgánu toho členského státu, na jehož území probíhá ověření.

V průběhu šetření jsou pracovníci Komise povinni předložit písemné zmocnění, v němž je uveden předmět a účel šetření a sankce pro případ, že by byly předloženy knihy a jiné požadované dokumenty neúplné.

Rozlišujeme dva typy šetření: prosté šetření (2.2.1.) a šetření na základě rozhodnutí (2.2.2.).

¹¹¹⁾ Rozsudek ESD ze dne 18. října 1989, v právní věci 374/87, Orkem c/ Komise, SbSD 1989, strana 3283.

¹¹²⁾ Rozsudek ESD ze dne 13. července 1962, v právní věci 19/61, Mannesmann, SbSD 1962, strana 675.

2.2.1. Prosté šetření

Podnik může odepřít pracovníkům Komise vstup do svých prostor. V tomto případě se o odepření vstupu sepíše protokol. Pokud společnost odmítne spolupracovat, může ji Komise k této spolupráci přinutit rozhodnutím, které za tímto účelem přijme. Naopak, pokud se podřídí šetření, musí splnit všechny povinnosti, které z toho pro ni vyplývají.

Pokud se společnost podřídí šetření Komise, jsou zástupci Komise povinni prokázat se písemným pověřením, které musí obsahovat:

- jména inspektorů,
- pravomoc zástupců Komise,
- předmět a účel šetření,
- sankce pro případ poskytnutí nepřesných nebo neúplných informací.

Uvedení předmětu a účelu ověření umožňuje nejen zjistit odůvodněnost předpokládaného šetření v prostorách podniku, ale též seznamuje podnik s obsahem jeho povinnosti spolupráce. Zástupce Komise jsou povinni respektovat právo podniku na obhajobu¹¹³⁾.

Zástupci jsou oprávněni¹¹⁴⁾:

- kontrolovat knihy a jiné profesní dokumenty,
- činit z těchto knih a dokumentů kopie,
- žádat na místě ústní vysvětlení,
- vstupovat do všech prostor podniku, na pozemky, jakož i do dopravních prostředků podniku.

2.2.2. Šetření na základě rozhodnutí

Komise se může uchýlit k šetření na základě rozhodnutí buď z důvodu předchozího odmítnutí prostého šetření ze strany podniku, nebo za účelem dosažení účinku překvapení.

Komise může rozhodnout o nařízení šetření až po předchozí konzultaci s příslušným orgánem členského státu. Názor příslušného státního orgánu není pro Komisi závazný a nedává dotčenému členskému státu právo veta¹¹⁵⁾.

¹¹³⁾ Rozsudek ESD ze dne 21. září 1989, v právních věcech 46/87 a 227/88, Hoechst / Komise, SbSD 1989, strana 2859.

¹¹⁴⁾ Nicméně zástupci Komise si nemohou, bez předchozího svolení odpovědných osob podniku, vynucovat vstup do prostor podniku a přístup k movitým věcem, ani provádět jejich prohlídky (viz předchozí poznámka rozsudek Hoechst).

¹¹⁵⁾ Rozsudek ESD ze dne 24. června 1986, v právní věci 53/85, AKZO Chemie, SbSD 1986, strana 1965.

Rozhodnutí musí obsahovat:

- uvedení předmětu a účelu šetření,
- datum zahájení šetření,
- sankce dle ustanovení článku 15 nařízení 17/62,
- možnost odvolání proti rozhodnutí k Evropskému soudnímu dvoru.

Adresát rozhodnutí není povinen se pouze pasivně podrobit rozhodnutí Komise, ale je též povinen při výkonu tohoto rozhodnutí aktivně spolupracovat. Porušení této povinnosti se postihuje pokutou či jiným donucovacím opatřením¹¹⁶⁾.

Pokud se společnost odmítá podrobit rozhodnutí o šetření, zástupci Komise se mohou obrátit na dotčený členský stát s žádostí o pomoc nutnou k nucenému výkonu rozhodnutí. Pomoc ze strany členského státu může být také žádána preventivně za účelem překonání možného odporu ze strany podniku. Je třeba zdůraznit, že postup při výkonu rozhodnutí se řídí národním právem členského státu.

Príslušný orgán členského státu musí ověřit pravost rozhodnutí o nařízení šetření a zjistit, zda předpokládaná opatření směřující k nucenému výkonu rozhodnutí jsou úměrná cíli sledovaného tímto rozhodnutím¹¹⁷⁾.

2.2.3. Pravomoc Komise při šetření a právo na obhajobu

Postupně se budeme zabývat pravomocí Komise a právem na obhajobu dle nařízení 17/62 (2.2.3.1.) a právy dovozenými judikaturou Evropského soudního dvora (2.2.3.2.).

2.2.3.1. Pravomoc Komise a právo na obhajobu dle nařízení

Článek 14 odstavec 2 nařízení 17/62 zakotvuje pravomoce Komise při šetření, jakož i omezení těchto pravomocí.

Podniky a sdružení podniků jsou povinny se podrobit šetření nařízenému formálním rozhodnutím Komise a při provádění šetření s ní spolupracovat.

Inspektoři mohou kontrolovat knihy a jiné profesní dokumenty, požívat z nich kopie, či výpisy, žádat na místě ústní vysvětlení, vstupovat do všech prostor podniku, na pozemky i do dopravních prostředků dotčeného podniku. Jsou

¹¹⁶⁾ Článek 15 a 16 nařízení 17/62 ze dne 21. února 1962, ÚL L 13, strana 204.

¹¹⁷⁾ Rozsudek ESD ze dne 21. září 1989, v právních věcech 46/87 a 227/88, Hoechst c/ Komise, SbSD 1989, strana 2859.

oprávnění sami vyhledávat dokumenty, které požadují a navíc i doplňující důkazy, které jim až doposud nebyly známy¹¹⁸⁾.

Naopak nejsou oprávnění násilím otevřít prostory podniku, skříně nebo fyzicky nutit zaměstnance podniku, aby jim umožnili vstup na pozemky nebo do prostor podniku či zjednali přístup k dokumentům, které jsou tam uchovávané. Nemohou vykonat prohlídku proti vůli odpovědných pracovníků podniku.

„Použití přímého donucení je možné pouze za podpory orgánů členských států a pouze na základě procesních pravidel národního práva členského státu“¹¹⁹⁾.

Článek 20 nařízení 17/62 dává podnikům určité záruky. Dle tohoto ustanovení informace získané na základě článků 11 až 14 nařízení 17/62 mohou být použity pouze k účelům stanoveným žádostí o informace či výkonem rozhodnutí o nařízení šetření. Komise i příslušné orgány členských států, jakož i jejich zaměstnanci a jiní pracovníci, jsou povinni zachovávat mlčenlivost o informacích, které získali v souvislosti s prováděním šetření.

Profesní tajemství se dotýká navíc též ostatních informací a dokumentů, zejména interních poznámek orgánů společnosti, jakož i korespondence mezi Komisí a vládami členských států nebo jejich příslušnými orgány a třetími státy. Profesní tajemství se vztahuje též na procesní písemnosti, prohlášení a sdělení, které nejsou určeny pro veřejnost a jejichž zveřejnění nebylo povoleno.

Nicméně tyto dokumenty mohou být dány k dispozici stranám řízení v cenzurované verzi, pokud to usnadní průběh řízení, v nichž Komise prověřuje dohody mezi podniky.

V této souvislosti je vhodné zdůraznit, že ustanovení článku 20 odstavec 1 nařízení 17/62 omezuje pouze užívání informací a nikoli jejich předávání příslušným orgánům členských států.

2.2.3.2. Práva dovozená judikaturou Evropského soudního dvora

Evropský soudní dvůr uznal právo podniku na ochranu korespondence s advokátem, jakož i právo podniku neposkytovat informace, které by ho usvědčovaly z porušování práva.

¹¹⁸⁾ Rozsudek ESD ze dne 17. října 1989, v právní věci 85/87, Dow Benelux, SbSD 1989, strana 3137.

¹¹⁹⁾ Rozsudek ESD ze dne 17. října 1989, v právní věci 85/87, Dow Benelux, SbSD 1989, strana 3137; rozsudek ESD ze dne 17. října 1989, v právních věcech 97 až 99/87, Dow Chemical Ibérica, SbSD 1989, strana 3165.

- Ochrana korespondence s advokátem byla potvrzena rozsudkem AM & S¹²⁰). Evropský soudní dvůr stanovil podmínky, za jakých se tato ochrana korespondence uplatní. Korespondence mezi advokátem a jeho klientem je důvěrná pouze za podmínky, „že se jedná o korespondenci v rámci a za účelem práva na obhajobu klienta a současně jde o korespondenci s nezávislými advokáty, tedy advokáty, kteří nejsou s klientem v pracovním poměru“. Ochrany nepožívají názory poradců podniků s výjimkou případů, kdy tyto názory pouze reprodukují obsah písemného sdělení mezi advokátem a jeho klientem.

Komise upřesnila rozsah zásady na ochranu korespondence s advokátem: „Ochrana se týká v plném rozsahu veškeré korespondence od okamžiku zahájení správního řízení na základě nařízení 17/62, v jehož rámci bude přijato rozhodnutí dle ustanovení článků 81 a 82 Smlouvy o ES nebo rozhodnutí, kterým bude dotčenému podniku uložena peněžité sankce. Ochrana se vztahuje též na předchozí korespondenci, která má souvislost s předmětem takového řízení“.

Je třeba zdůraznit, že pokud podnik chce požívat ochrany korespondence, musí vyhotovit seznam dokumentů, na které se ochrana má vztahovat. Komise může nařídit vyhotovení dokumentace pod hrozbou pokuty či jiného donucujícího prostředku. Podnik může podat proti rozhodnutí Komise žalobu na neplatnost nebo se může domáhat odkladu vykonatelnosti takového opatření.

- Evropský soudní dvůr dovodil též zásadu nesvědčit proti sobě samému¹²¹). Evropský soudní dvůr je toho názoru, že „Komise nemůže uložit podniku povinnost poskytnout takové odpovědi, na jejichž základě by mohla dovést porušení práva ze strany podniku. Je na Komisi, aby prokázala, že se podnik dopustil porušení právních povinností“.

¹²⁰) Rozsudek ESD ze dne 18. května 1982, v právní věci 155/79, AM & S, SbSD 1982, strana 1575: „Ochrana korespondence mezi advokáty a jejich klienty dle komunitárního práva, zejména v rámci nařízení 17/62, se vztahuje bez rozdílu na všechny advokáty zapsané u advokátní komory některého z členských států, bez ohledu na to, v jakém členském státě má klient bydliště“. Pokud tedy není advokát zapsán u advokátní komory některého z členských států EU, není jeho korespondence s klientem chráněna komunitárním právem.

¹²¹) Rozsudek ESD ze dne 18. října 1989, v právní věci 374/87, Orkem c/ Komise, SbSD 1989, strana 3283. Viz třetí část, druhá kapitola, bod 2.1.3. Žádost o informace a právo na obhajobu.

Třetí kapitola

KONTRADIKTORNÍ ŘÍZENÍ

Komise může rozhodnout, na základě předběžného šetření, že zahájí řízení ve věci samé. Učiní tak úředním aktem, v němž deklaruje svou vůli rozhodnout v dané věci. Komise zašle dotčené straně doporučený dopis s doručenkou, v němž jí oznámí zahájení kontradiktorního řízení.

Zahájení řízení má dopad na pravomoc příslušných orgánů členských států. Dle ustanovení článku 9 nařízení 17/62 jsou příslušné aplikovat článek 81 a 82 Smlouvy o ES pouze do okamžiku, než Komise zahájí řízení. Pokud Komise zahájila řízení, jsou povinny orgány členských států řízení přerušit.

Kontradiktorní řízení má dvě fáze: písemnou část (3.1.) a v případě potřeby ústní jednání (3.2.).

Komise může před tím, než vydá konečné rozhodnutí (3.5.), přijímat opatření (3.3.). Je vždy povinna dodržovat zásadu informovanosti (3.4.).

3.1. PÍSEMNÁ ČÁST ŘÍZENÍ

Písemná část začíná tím, že Komise zašle stranám vyznění o tvrzeném protiprávním jednání. Od doručení tohoto vyznění se mohou podniky písemně vyjadřovat ke skutkům, které jsou jim kladeny za vinu.

3.1.1. Vyznění o protiprávním jednání: forma a obsah

Vyznění o protiprávním jednání musí být sděleno písemně každému podniku nebo společnému zmocněnci, kterého podniky určily¹²²⁾.

Nicméně Komise může s ohledem na okolnosti a zvláště v případech, kdy se řízení týká mnoha podniků, které nemají společného zmocněnce, zveřejnit vyznění v Úředním listu Evropských společenství. Při zveřejnění v Úředním listu je třeba vzít v úvahu oprávněné zájmy podniků na tom, aby nebylo porušeno obchodní tajemství nebo zveřejněny jiné důvěrné informace¹²³⁾.

¹²²⁾ Článek 3 odstavec 1 nařízení 2842/98 ze dne 22. prosince 1998, ÚL L 354, ze dne 31. prosince 1998, strana 18 až 21.

¹²³⁾ Článek 3 odstavec 2 nařízení 2842/98 ze dne 22. prosince 1998, ÚL L 354, ze dne 30. prosince 1998, strana 18 až 21.

Pokud se sídlo společnosti nachází mimo území ES, může Komise zaslat vyrozumění závodu, který má společnost uvnitř Společenství, nebo přímo zaslat poštou podniku se sídlem mimo Společenství¹²⁴).

V této souvislosti je třeba uvést, že podniku či sdružení podniků může být uložena pokuta či donucující opatření jen v případě, že jim bylo přímo zasláno vyrozumění o protiprávním jednání.¹²⁵)

Ve vyrozumění musí být v zásadě každý jednotlivý podnik identifikován. Evropský soudní dvůr ale nevyžaduje vždy jmenovitou identifikaci dotčených podniků. ESD připouští, aby Komise použila určitých obecných obrátů, které umožní současně identifikovat více podniků¹²⁶).

Komise je povinna určit lhůtu, v níž strany mohou Komisi označit ty části vyrozumění, které podle nich tvoří obchodní tajemství nebo mají být považovány za důvěrné. Pokud tak dotčené podniky neučiní v příslušné lhůtě, Komise může mít za to, že vyrozumění o protiprávním jednání neobsahuje důvěrné informace.

Ve vyrozumění musí být uvedena povaha a rozsah skutků, které se kladou podniku/ům za vinu. Vyrozumění o protiprávním jednání musí být jasné a určité. To je závěr, ke kterému ESD¹²⁷) dospěl ve věci „Pâtes de bois“, v níž vyrozumění jasně nespécifikovalo jedno z vícero obvinění. Z tohoto důvodu neměly možnost dotčené podniky uplatnit právo na obhajobu ve stadiu správního řízení.

Vyrozumění o protiprávním jednání určuje obsah konečného rozhodnutí, neboť konečné rozhodnutí nemůže konstatovat takové porušení právních povinností, které nebylo uvedeno ve vyrozumění.

Pokud Komise modifikovala obvinění, je povinna zaslat podniku/ům nové vyrozumění o protiprávním jednání, aby mu/jim umožnila vzít v úvahu nové skutečnosti¹²⁸).

Evropský soudní dvůr upřesnil, že *„v rámci řízení, v němž může dojít k uložení sankcí, právo na obhajobu vyžaduje, aby se dotčené podniky mohly, již od*

¹²⁴) Rozsudek ESD ze dne 21. února 1973, v právní věci 6/72, Continental Can, SbSD 1973, strana 215.

¹²⁵) Článek 3 odstavec 3 nařízení 2842/98 ze dne 22. prosince 1998, ÚL L 354, ze dne 30. prosince 1998, strana 18 až 21.

¹²⁶) Rozsudek ESD ze dne 27. září 1988, v právních věcech 89,104,114,116,117,125/85, Pâtes de bois, SbSD 1988, strana 5193.

¹²⁷) Rozsudek ESD ze dne 21. února 1973, v právní věci 6/72, Continental Can, SbSD 1973, strana 215.

¹²⁸) Rozsudek ESD ze dne 29. října 1980, v právních věcech 209-215 a 218/78, Van Landewyk FEDETAB, SbSD 1980, strana 3125.

stádia správního řízení, vyjádřit ke všem skutečnostem a jejich významu, ke všem okolnostem a ke všem obviněním formulovaným Komisí¹²⁹⁾.

3.1.2. Písemné námítky

Po vyrozumění o protiprávním jednání jsou podniky povinny se ve lhůtě k tomu určené písemně vyjádřit ke všem tvrzením Komise.

3.1.2.1. Forma a obsah

Dle ustanovení článku 4 nařízení 2842/98 mohou písemná vyjádření:

- obsahovat veškerá tvrzení, jež mohou sloužit k obhajobě podniků;
- obsahovat v přílohách všechny dokumenty, kterými lze prokázat skutečnosti uváděné podniky na jejich obhajobu;
- navrhopvat Komisi vyslechnout osoby, které by mohly potvrdit skutečnosti, uváděné podniky na jejich obhajobu.

3.1.2.2. Lhůty

Dle ustanovení článku 14 nařízení 2842/98 nemůže být lhůta stanovená Komisí pro vyjádření k obvinění kratší než 14 dnů a může být prodloužena.

3.1.3. Právo na obhajobu, nahlížení do spisu a obchodní tajemství

Je těžké sestavit seznam jednotlivých oprávnění, zahrnutých v právu na obhajobu. Soud prvního stupně zdůrazňuje, že komunitární právo svěřuje Komisi pravomoce v oblasti dohledu, které v sobě obsahují i úkol stíhat porušení ustanovení článků 81 a 82 Smlouvy o ES¹³⁰⁾, a že nařízení 17/62 dává mimo jiné Komisi pravomoc ukládat formou rozhodnutí peněžité sankce těm podnikům a sdružením podniků, které úmyslně či nedbalostně porušily ustanovení tohoto nařízení.

Přesto Komise nemůže být označena za „soud“ ve smyslu článku 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv. Nicméně v průběhu správního řízení je Komise povinna respektovat všechny procesní záruky stanovené komunitárním právem.

Soud prvního stupně potvrdil, že „ochrana práva na obhajobu v průběhu celého řízení, v němž mohou být uloženy sankce, zvláště pokuty a donucující opatření, je základním principem komunitárního práva, který musí být respektován

¹²⁹⁾ Rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 14. května 1998, v právní věci T-334/94, Sarrío SA c/ Komise, SbSD 1998, strana 3243.

¹³⁰⁾ Dle předchozího číslování článek 85 a 86 Smlouvy o ES.

i v případě správního řízení¹³¹. Soud prvního stupně dodává, že „požadavek účinné soudní kontroly všech rozhodnutí Komise, v nichž Komise konstatovala porušení povinností vyplývajících z komunitárního práva v oblasti hospodářské soutěže a tato porušení sankcemi postihla, je obecným principem komunitárního práva, který vyplývá z ústavních tradic společných všem členským státům“¹³¹⁾.

Komise je povinna respektovat zásadu rovnosti účastníků, základní princip komunitárního práva. Zásada rovnosti je porušena v případě, když srovnatelné situace jsou řešeny různým způsobem, nebo když rozdílné situace jsou řešeny stejným způsobem s výjimkou případu, kdy je rozdílný přístup objektivně zdůvodněn.

Soud prvního stupně upřesnil, že „zásada rovnosti účastníků není porušena v případě, kdy několik podniků bylo stranami jedné dohody, jednomu z těchto podniků byla pokuta snížena o dvě třetiny výše, v níž byla pokuta uložena ostatním podnikům, za to, že se tento podnik podílel na získání důkazu o existenci dané dohody. Podíl tohoto podniku na získání důkazního prostředku objektivně zdůvodňuje rozdílnost v zacházení s účastníky“¹³²⁾.

Nařízení 17/62 nezmiňuje právo podniku na přístup ke spisu Komise. Nicméně na základě práva na obhajobu podnik musí mít právo nahlížet do dokumentů Komise.

Mnohými rozsudky bylo uznána povinnost Komise dát podnikům k dispozici dokumenty svědčící v jejich prospěch i neprospěch¹³³⁾.

Dle dvanácté zprávy týkající se politiky hospodářské soutěže může být spis zpřístupněn až po vyzoomění o protiprávním jednání. Podniky mohou nahlížet na místě do přístupných dokumentů. Pokud si podnik přeje nahlédnout pouze do určitých dokumentů, Komise mu může z těchto dokumentů zhotovit kopie.

Článek 13 nařízení 2842/98 stanoví, že „získané informace, včetně dokumentů, nemohou být sdělovány nebo zpřístupněny, pokud se týkají obchodního tajemství některé ze stran, včetně stran, proti kterým Komise vede řízení,

¹³¹⁾ Rozsudek Soudu prvního stupně, v právní věci T-348/94, Enso Espagnola S.A., případy SPS č. 13/98, strana 70. Požadavek účinné soudní kontroly nicméně způsobil problémy před některými soudními orgány. Podrobnější informace o právu na obhajobu viz též rozsudek Ústavního soudu v Karlsruhe, ve věci Solange I, ze dne 9. května 1974, B.Verf. GE 37, 271 a rozsudek Ústavního soudu v Karlsruhe ve věci Solange II, ze dne 22. října 1986, B.Verf. GE 73, 339.

¹³²⁾ Rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 14. ledna 1998, v právní věci T-347/94, Mayr-Melnhof Kartongesellschaft GmbH, SbSD 1998, strana II-1751.

¹³³⁾ Rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 17. prosince 1991, v právní věci T-7/89, Hercules Chemicals, SbSD 1991, strana 1711; rozsudek ESD ze dne 10. března 1992, v právní věci T-10/89, Hoechst, SbSD 1992, strana II-629; rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 29. června 1995, v právní věci T-36/91, SbSD 1995, strana II-1847.

*navrhovatele, žalobce a třetích osob, nebo se jedná o jiné důvěrné informace nebo interní dokumenty státních orgánů. Komise je povinna učinit potřebná opatření ve věci přístupu ke spisu a dohlížet na to, aby obchodní tajemství, její vlastní interní dokumenty a ostatní důvěrné informace nebyly zpřístupněny.*¹³⁴⁾

Tentýž článek současně dodává, že podniky jsou povinny, ve lhůtě určené Komisí, označit jasně ty informace, které považují za důvěrné a uvést z jakých důvodů. V případě, že tak podniky neučiní, Komise může mít za to, že žádost neobsahuje ani obchodní tajemství, ani jiné důvěrné informace. Nařízení nicméně neobsahuje žádnou definici pojmu obchodního tajemství či důvěrné informace.

Sdělení Komise ze dne 23. ledna 1997 stanoví rozsah přístupu ke spisu a jeho omezení. Toto sdělení upřesňuje, že „*cílem nahlížení do spisu je umožnit adresátům vyrozumění o protiprávním jednání vyjádřit se k závěrům Komise. Dotčené podniky musí mít přístup ke všem dokumentům, které tvoří vyšetřovací spis, s výjimkou důvěrných dokumentů. Všechny důkazy shromážděné v rámci vyšetřování případu nemohou být zpřístupněny a je důležité rozlišovat dokumenty na ty, jejichž obsah může být zpřístupněn a ty, které jsou nepřístupné*“¹³⁵⁾.

Je třeba zdůraznit, že Komise považuje za důvěrné následující dokumenty:

- dokumenty nebo jejich části obsahující obchodní tajemství jiných podniků;
- interní dokumenty Komise, jako jsou poznámky, návrhy a jiné pracovní dokumenty;
- další důvěrné informace, jako jsou informace, které byly Komisi sděleny, s podmínkou, že s nimi bude zacházeno jako s důvěrnými¹³⁶⁾.

Důvěrná povaha některých informací slouží k ochraně oprávněných zájmů podniku, tedy k tomu, aby určité strategické údaje o hlavních zájmech podniku, o jeho chodu a rozvoji nebyly známy třetím osobám.

Kritéria k určení obchodního tajemství nebyla definována taxativním způsobem. Nicméně je třeba se odvolat na judikaturu Evropského soudního dvora, zejména na rozsudky Akzo a Bat Reynolds¹³⁷⁾. Je třeba zdůraznit, že obchodní ta-

¹³⁴⁾ Dvanáctá zpráva Evropské komise týkající se politiky hospodářské soutěže (1982), Bulletin 4-1983.

¹³⁵⁾ Sdělení Komise týkající se pravidel interního řízení ve věci přístupu ke spisu v případech dle článků 85 a 86 Smlouvy o ES, článků 65 a 66 Smlouvy o ESUO a nařízení 4064/89, ÚL C-23 ze dne 23. ledna 1997, strana 3.

¹³⁶⁾ Rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 17. prosince 1991, v právní věci T-7/89, Hercules, SbSD 1991, strana 1711.

¹³⁷⁾ Rozsudek ESD ze dne 24. června 1986, v právní věci C-53/85, AKZO, SbSD 1986, strana 1965; rozsudek ESD ze dne 17. listopadu 1987, v právní věci 142/84 a 156/84, Reynolds, SbSD 1987, strana 4487.

jemství ztrácí svůj charakter a nutnost ochrany, pokud jsou tyto informace známy mimo podnik (nebo sdružení podniků), kterého se týkají. Údaje nemohou též nadále zůstat obchodním tajemstvím, pokud ztratily, z důvodu času, nebo z nějakého jiného důvodu, svůj obchodní význam¹³⁸⁾.

Navíc Komise může odmítnout stranám přístup ke své korespondenci s třetími podniky s poukazem na důvěrnou povahu těchto dokumentů.

Pokud se podnik domnívá, na základě seznamu dokumentů, který má k dispozici, že nutně potřebuje ke své obhajobě nepřístupné dokumenty, může tuto skutečnost uvést v odůvodněné žádosti zaslané poradci-auditorovi. Komise může dát takovému podniku k dispozici výtah z těchto dokumentů, který není důvěrný¹³⁹⁾.

Dokument, který nemůže být sdělen z důvodu ochrany důvěrných informací a ochrany obchodního tajemství, nemůže být Komisí použit jako důkazní prostředek¹⁴⁰⁾.

Pokud mají Komise a dotčený podnik rozdílný pohled na ochranu určitých dokumentů, je Komise povinna informovat podnik o svém záměru zveřejnit informaci formou odůvodněného rozhodnutí. Příslušný k řešení sporu mezi Komisí a dotčeným podnikem je poradce-auditor, který rozhodne, které dokumenty mohou být zpřístupněny třetím osobám.

V této souvislosti je třeba zdůraznit, že rozhodnutí o sdělení takovéto informace je právní akt, který je možné napadnout žalobou na neplatnost, jakmile toto rozhodnutí může významným způsobem pozměnit právní situaci podniku a dotknout se jeho oprávněných zájmů¹⁴¹⁾.

3.2. ÚSTNÍ JEDNÁNÍ

Účelem ústního jednání je doplnit písemnou část řízení. Nicméně ústní jednání není automatickou částí řízení. Dotčené osoby jsou povinny žádat o tuto část řízení ve svých písemných vyjádřeních.

¹³⁸⁾ Sdělení Komise, ÚL C 23 ze dne 23. ledna 1997, strana 3.

¹³⁹⁾ Rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 1. dubna 1993, v právní věci T-65/89, BPB Industries a British Gypsum, SbSD 1993 II, strana 389.

¹⁴⁰⁾ Rozsudek ESD ze dne 13. března 1979, v právní věci 85/76, Hoffmann – La Roche, SbSD 1979, strana 461.

¹⁴¹⁾ Rozsudek ESD ze dne 24. června 1986, v právní věci 53/85, AKZO Chemie, SbSD 1986, strana 1655.

3.2.1. Slyšení

Nařízení 2842/98 předvídá slyšení:

- strany, proti které Komise vede řízení,
- navrhovatelů,
- třetích osob, které žádají o to, aby byly slyšeny a prokáží dostatečný právní zájem¹⁴²).

Ústní jednání umožní dotčeným osobám vyjasnit body, které nebyly vyřešeny v průběhu písemné části řízení, a ukázat hlavní linie daného případu.

Odpovědnost za průběh slyšení účastníků nese poradce-auditor. Ten určuje datum, délku trvání a místo ústního slyšení.

Lhůta k oznámení konání ústního jednání může být krátká, ale současně musí být dostatečně dlouhá k tomu, aby umožnila podnikům připravit si jejich obhajobu¹⁴³). Kopie předvolání je předána příslušným orgánům členských států, které jsou Komisí vyzvány k účasti na ústním jednání.

3.2.2. Průběh ústního jednání

Komise zmocní jednu nebo více osob k provedení slyšení stran. Předvolané osoby se musí dostavit buď osobně nebo se musí dostavit jejich statutární či právní zástupci. Podniky a sdružení podniků mohou být též zastoupeny jen jedním, řádně zmocněným, zástupcem, vybraným z jejich stálých zaměstnanců.

Ústní jednání není veřejné z důvodu ochrany obchodního tajemství. Osoby jsou slyšeny buď odděleně nebo v přítomnosti jiných předvolaných osob. V tomto posledním případě je třeba vzít v úvahu oprávněné zájmy podniků na tom, aby bylo chráněno jejich obchodní tajemství a jiné důvěrné informace.¹⁴⁴)

Výpovědi všech osob jsou zaznamenávány. Každá z těchto osob může žádat kopii zaznamenaných výpovědí. Nicméně před vydáním kopií jsou odstraněny všechny informace tvořící obchodní tajemství, jakož i jiné důvěrné informace.

Po ústním slyšení poradce-auditor vyhotoví zprávu o průběhu ústního jednání a spolu se svými poznámkami týkajícími se dalšího průběhu řízení jí předloží řediteli generálního ředitelství ve věcech hospodářské soutěže.

¹⁴²) Je třeba zdůraznit význam ústních slyšení zejména z toho důvodu, že je to jediný okamžik, kdy svědci a znalci mohou ústně zasáhnout do řízení před Komisí.

¹⁴³) Rozsudek ESD ze dne 14. července 1972, v právní věci 51/69, Farbenfabriken Bayer AG, SbSD 1972, strana 745.

¹⁴⁴) Článek 12 odstavec 3 nařízení 2842/98 ze dne 22. prosince 1998, ÚL L 354 ze dne 30. prosince 1998, strana 18 až 21.

Na základě kontradiktorního řízení je Komise povinna rozhodnout ve věci samé. Nicméně rozhodnutí Komise mohou předcházet určitá opatření.

3.3. OPATŘENÍ PŘEDCHÁZející KONEČNÉMU ROZHODNUTÍ

Před tím, než Komise rozhodne a ukončí tak řízení, má možnost přijmout opatření, jejichž hlavním účelem je ukončení protiprávního stavu.

Komise může vydat doporučení směřující k upuštění od protiprávního jednání (3.3.1.), nebo přijmout předběžná opatření (3.3.2.) či zrušit dočasné osvobození podniku od povinnosti zaplatit pokutu (3.3.3.).

3.3.1. Doporučení směřující k upuštění od protiprávního jednání

Před tím, než Komise rozhodne ve věci samé, může adresovat dotčeným podnikům a sdružením podniků doporučení, směřující k upuštění od protiprávního jednání¹⁴⁵).

Pro toto doporučení nejsou předepsány žádné zvláštní náležitosti. Komise může přijmout doporučení v kterémkoli okamžiku řízení, pokud se porušení právních povinností ze strany podniku jeví jako prokázané. Doporučení je prostředkem, kterým Komise sděluje podnikům své hodnocení dané situace s ohledem na komunitární právo. Tím se Komise snaží přimět podniky k tomu, aby se podílely tomuto hodnocení bez přímého právního donucení¹⁴⁶).

Doporučení k upuštění protiprávního jednání však může být neúčinné nebo nevyvolat zamýšlené účinky a porušováním právních povinností může být způsobena škoda třetím osobám.

3.3.2. Předběžná opatření

Usnesením Evropského soudního dvora ze dne 17. ledna 1980 byl přezkoumán článek 3 nařízení 17/62 a „*Evropský soudní dvůr dospěl k závěru, že tento článek, na jehož základě Komise může přijímat rozhodnutí a v průběhu řízení adresovat doporučení, nestanoví taxativním způsobem prostředky, které má Komise v řízení k dispozici. Nelze tudíž vyloučit možnost, že právo Komise rozhodovat bude realizováno v několika fázích tím způsobem, že rozhodnutí*

¹⁴⁵ Článek 3 odstavec 3 nařízení 17/62 ze dne 21. února 1962, ÚL I 13, strana 204.

¹⁴⁶ Usnesení ze dne 17. ledna 1980, v právní věci 792/79, Camera Care, SbSD 1980, strana 119.

o porušení právních povinností budou předcházet předběžná opatření, která se mohou jevit v daném okamžiku jako nutná¹⁴⁷⁾.

Tato pravomoc je nezbytná, aby bylo možné zaručit efektivitu případných rozhodnutí, jejichž cílem je přinutit podniky, aby upustily od protiprávního jednání.

Předběžná opatření musí splňovat některé podmínky:

- Komise musí zjistit, zda došlo k porušení prima facie pravidel hospodářské soutěže obsažených ve (zřizovací) Smlouvě;
- porušení právních povinností může způsobit závažnou a nenapravitelnou škodu straně, která se domáhá předběžného opatření, nebo je toto porušení práva v rozporu s obecným zájmem¹⁴⁸⁾.

Tyto dvě podmínky musí být kumulativně splněny a Soud prvního stupně připomněl, že v případě, že jedna z těchto dvou podmínek není splněna, Komise nemůže vydat předběžné opatření¹⁴⁹⁾.

Pokud Komise dojde k závěru, že došlo k porušení právních povinností prima facie a toto porušení může způsobit nenapravitelnou škodu navrhovatelům nebo obecným zájmům, musí opatření, která komise může přijmout, taktéž splňovat kumulativně dvě podmínky: musí být prozatímní a musí se omezovat pouze na to, co je nezbytně nutné. Navíc tato opatření musí být omezena v čase.

Je třeba zdůraznit, že Komise je povinna respektovat procesní záruky stanovené v nařízení 17/62.

3.3.3. Zrušení dočasného osvobození od povinnosti zaplatit pokutu

Dle ustanovení článku 15 odstavec 5 nařízení 17/62 Komise nemůže udělit podnikům pokuty za jednání, k nimž došlo po oznámení dohody a předcházející konečnému rozhodnutí Komise. Nicméně článek 15 odstavec 6 tohoto nařízení dává Komisi právo zrušit toto časově omezené osvobození, pokud po předběžném přezkoumání sdělí dotčeným podnikům, že se domnívá, že podmínky pro aplikaci článku 81 odstavec 1 Smlouvy o ES¹⁵⁰⁾ jsou splněny a že není žádný důvod pro udělení výjimky dle ustanovení článku 81 odstavec 3 Smlouvy o ES.

¹⁴⁷⁾ Usnesení ESD ze dne 17. ledna 1980, v právní věci 792/79, Camera Care, SbSD 1980, strana 119.

¹⁴⁸⁾ Rozsudek ESD ze dne 19. července 1995, v právní věci C-149/95, Komise c/Atlantic Container Line AB, SbSD 1995, strana 2165; rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 15. července 1994, v právní věci T-239/94, EISA, SbSD 1994 II, strana 1159.

¹⁴⁹⁾ Rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 24. ledna 1992, v právní věci T-44/90, La cinq SA, SbSD 1992 II, strana 1.

¹⁵⁰⁾ Dle předchozího číslování článek 85 Smlouvy o ES.

Pokud Komise splní tuto oznamovací povinnost, může uložit pokuty za jednání, k nimž došlo po oznámení dohody.

Proti rozhodnutí, kterým Komise uděluje pokutu, je možné se odvolat. V rámci své kontrolní pravomoci jsou povinny soudní orgány ES (tj. ESD a Soud prvního stupně) ověřit, zda Komise nevycházela ve svém rozhodnutí z nepřesných skutečností a zda nepochybila v otázkách práva a v míře svého uvážení.

3.4. INFORMAČNÍ OPATŘENÍ

Před rozhodnutím ve věci samé a poté, co proběhla písemná i ústní část jednání, je Komise povinna činit některá informační opatření. Je povinna zveřejnit oznámení a žádosti o negativní osvědčení (3.4.1.) a před tím, než rozhodne, si vyžádat názor Poradního výboru ve věcech dohod mezi podniky a dominantního postavení (3.4.2.).

3.4.1. Oznámení žádostí o negativní osvědčení

Žádosti o negativní osvědčení se oznamují, po skončení jednání, v Úředním listu Evropských společenství. Toto zveřejnění má za cíl informovat třetí osoby, které nežádaly o účast na řízení, aby sdělily své námitky proti rozsudku ve prospěch dotčených podniků.

3.4.2. Stanovisko Poradního výboru

Komise si musí před každým rozhodnutím, jímž aplikuje ustanovení článků 81 a 82 Smlouvy o ES, vyžádat stanovisko Poradního výboru¹⁵¹⁾. V případech procesních rozhodnutí, týkajících se žádostí o informace, a v případech šetření, není předchozí konzultace třeba za podmínky, že tato rozhodnutí neukládají peněžité sankce¹⁵²⁾.

Stanovisko Poradního výboru se nesděluje dotčeným podnikům a Komise jím není vázána.

¹⁵¹⁾ Článek 10 odstavec 3 nařízení 17/62 ze dne 21. února 1962 ÚL L 13, strana 204.

¹⁵²⁾ Rozsudek ESD ze dne 15. července 1970, v právní věci 45/69, Boehringer, SbSD 1970, strana 769.

3.5. ROZHODNUTÍ VE VĚCI SAMÉ

Konečné rozhodnutí Komise musí být odůvodněno¹⁵³⁾. V rozsudku Grundig Evropský soudní dvůr upřesnil, že „soudní kontrole by mělo být podrobeno na prvním místě odůvodnění rozhodnutí, které by, ve vztahu k uvážení, mělo přesně označit ty skutečnosti a úvahy, o které se toto uvážení opírá.“

Konečné rozhodnutí přijímá Komise v kolektivním složení. Dle ustanovení článku 245 odstavec 3 Smlouvy o ES¹⁵⁴⁾ musí být rozhodnutí oznámena dotčeným podnikům.

Rozhodnutí, přijatá Komisí na základě ustanovení článků 2, 3, 6, 7 a 8 nařízení 17/62, musí být zveřejněna v Úředním listu Evropských společenství. Uveřejňují se dotčené strany a podstata rozhodnutí. Při zveřejnění je nutno brát v úvahu oprávněné zájmy podniků na tom, aby bylo chráněno jejich obchodní tajemství¹⁵⁵⁾.

¹⁵³⁾ Článek 190 smlouvy o ES je nyní článkem 253 Smlouvy o ES.

¹⁵⁴⁾ Dle předchozího číslování článek 191 odstavec 3 Smlouvy o ES.

¹⁵⁵⁾ Článek 21 nařízení 17/62 ze dne 21. února 1962, ÚL L 13, strana 204.

Čtvrtá kapitola

PROMLČENÍ

Promlčecí lhůty se uplatní jak v případě postihu (4.1.), tak v případě výkonu rozhodnutí (4.2.).

4.1. PROMLČENÍ POSTIHU

Článek 1 nařízení 2988/74¹⁵⁶⁾ stanoví promlčecí lhůty pro ukládání sankcí za porušení soutěžního práva. Tyto lhůty jsou následující:

- 3 roky v případě porušení ustanovení týkajících se žádostí nebo oznámení podniků, žádostí o informace nebo provedení šetření. Promlčecí lhůta přestupků týkajících se nepřesného nebo neúplného oznámení je tři roky, s výjimkou přerušení promlčení. Po uplynutí této lhůty nelze oznámení napadnout a má stejné právní účinky jako správné oznámení.
- 5 let v případě ostatních porušení právních povinností bez ohledu na to, zda tato porušení byla konstatována v oznámeném aktu či se jednalo o faktickou či právní situaci, která nebyla předmětem oznámení.

Pokud byl přestupek omezen v čase, promlčecí lhůta začíná běžet dnem, kdy by došlo k protiprávnímu jednání. V případě trvajících přestupků začíná promlčecí lhůta běžet dnem, kdy bylo protiprávní jednání ukončeno. Je třeba zdůraznit, že dohody mezi podniky a zneužití dominantního postavení jsou obvykle trvající přestupky, to znamená, že promlčecí lhůta počíná běžet od okamžiku, kdy skončilo zneužití dominantního postavení či byla ukončena dohoda mezi podniky.

4.1.1. Přerušení běhu promlčecí lhůty

Běh pětileté promlčecí lhůty může být přerušen v případě, že Komise nebo Komisí pověřený členský stát učiní právní úkon ve věci, adresovaný dotčenému podniku.

Nařízení 2988/74¹⁵⁷⁾ tyto právní úkony taxativně nevypočítává. Uvádí jako příklad:

- jednoduché žádosti o informace nebo žádosti mající formu rozhodnutí,
- písemné příkazy k jednoduchým šetřením či nařízení šetření na základě rozhodnutí určené pracovníkům Komise,

¹⁵⁶⁾ Nařízení 2988/74 ze dne 29. listopadu 1974, ÚL L 319, strana 1.

¹⁵⁷⁾ Nařízení 2988/74 ze dne 29. listopadu 1974, ÚL L 319, strana 1.

- zahájení řízení ze strany Komise,
- vyrozumění o protiprávním jednání.

Promlčecí lhůta se přerušuje ke dni, kdy byl právní úkon oznámen nejméně jednomu podniku nebo sdružení podniků, které se podílely na protiprávním jednání. To má za následek, že právní úkon, kterým došlo k přerušení promlčecí doby, je účinný vůči všem podnikům či sdružením podniků podílejícím se na protiprávním jednání.

Po právním úkonu, kterým došlo k přerušení běhu promlčecí lhůty, začíná běžet nová promlčecí lhůta. K promlčení dochází dnem, kdy promlčecí lhůta (nebo doba rovnající se dvojnásobku promlčecí doby) uběhla, aniž Komise uložila pokutu nebo jinou sankci. Jinými slovy, k promlčení dochází uplynutím deseti let od okamžiku, kdy došlo ke skončení protiprávního jednání.

4.1.2. Stavení běhu promlčecí lhůty

V případě postihu protiprávního jednání se běh promlčecí lhůty staví po dobu trvání řízení před Evropským soudním dvorem.

4.2. PROMLČECÍ LHŮTY PRO VÝKON ROZHODNUTÍ

Komise je povinna přistoupit k výkonu svých rozhodnutí, jimiž uložila podnikům sankci v podobě pokuty či jiného donucujícího opatření ve lhůtě 5 let ode dne, kdy rozhodnutí nabylo právní moci.

4.2.1. Přerušení běhu promlčecí lhůty

K přerušení běhu promlčecí lhůty dochází oznámením rozhodnutí, kterým se mění buď původní výše pokuty uložené podniku nebo sankce či donucující prostředek. K přerušení též dochází zamítnutím žádosti o takovou změnu, jakož i jakýmkoli právním úkonem ze strany Komise nebo jí pověřeného členského státu směřujícím k nucenému výkonu žádosti, sankce nebo donucujícího opatření.

Je třeba zdůraznit, že po každém přerušení lhůty počíná běžet nová promlčecí lhůta.

4.2.2. Stavení běhu promlčecí lhůty

Běh promlčecí lhůty se staví:

- po dobu, po kterou Komise nebo jí pověřený členský stát udělil podniku zvýhodněné podmínky pro zaplacení pokuty,
- po dobu, po kterou Evropský soudní dvůr rozhodnutím přerušil nucený výkon rozhodnutí.

Pátá kapitola

OPRAVNÉ PROSTŘEDKY PROTI ROZHODNUTÍ KOMISE

Komise je oprávněna k tomu, aby rozhodovala na základě žádosti či z úřední povinnosti o porušení ustanovení článků 81 a 82 Smlouvy o ES¹⁵⁸); může svým rozhodnutím přinutit podniky nebo sdružení podniků, aby upustily od protiprávního jednání.

Komise je taktéž oprávněna povolit dohodu mezi podniky, buď formou vydání negativního osvědčení, nebo udělením výjimky.

Všechna tato konečná rozhodnutí Komise lze napadnout různými opravnými prostředky.

5.1. ÚVOD

Ve stručnosti se budeme zabývat právními akty, které lze napadnout opravnými prostředky (5.1.1.) a osobami oprávněnými k podání opravných prostředků (5.1.2.).

5.1.1. Právní akty, které lze napadnout opravnými prostředky

Proti právnímu aktu orgánu Společenství lze podat žalobu na neplatnost¹⁵⁹) pouze v případě, že tento akt vyvolává určité právní účinky.

Pokud se Komise rozhodne nezabývat se zcela či zčásti podanou žalobou, učiní tak právním aktem, který vyvolá právní účinky a proti kterému lze podat žalobu na neplatnost¹⁶⁰). Naopak pouhý dopis Komise nelze napadnout žalobou na neplatnost.

Navíc žalobu na neplatnost je možné podat pouze proti právnímu aktu v ne prospěch účastníka.

¹⁵⁸) Dle předchozího číslování článek 85 a 86 Smlouvy o ES.

¹⁵⁹) Článek 230 Smlouvy ES, dle předchozího číslování článek 173 Smlouvy o ES.

¹⁶⁰) Rozsudek ESD ze dne 19. října 1995, v právní věci C-19/93, Rendo, SbSD 1995, strana I-3319.

5.1.2. Osoby oprávněné podat opravné prostředky

Osoby oprávněné podat opravné prostředky jsou:

- smluvní strany dohody: mohou napadnout rozhodnutí Komise, buď z toho důvodu, že Komise rozhodla, že je nutno aplikovat ustanovení článku 81 odstavec 1 Smlouvy o ES nebo proto, že Komise odmítla udělit výjimku dle ustanovení článku 81 odstavec 3 Smlouvy o ES.
- třetí osoby: tyto osoby mohou napadnout rozhodnutí o vydání negativního osvědčení nebo rozhodnutí o udělení výjimky dle ustanovení článku 81 odstavec 3 Smlouvy o ES.
- členské státy: mohou napadnout právní akty Rady Evropské unie nebo Komise¹⁶¹⁾.

Různé opravné prostředky jsou projednávány, buď Soudem prvního stupně nebo Evropským soudním dvorem, a to v závislosti na osobě, která podává opravný prostředek a na povaze věci.

5.2. DRUHY OPRAVNÝCH PROSTŘEDKŮ

5.2.1. Opravné prostředky smluvních stran dohody

5.2.1.1. Odvolání ke Komisi

Je možné žádat odvoláním Komisi o revizi rozhodnutí v případě, že by rozhodnutí bylo adresováno omylem podniku, který nebyl smluvní stranou dohody¹⁶²⁾.

5.2.1.2. Žaloba na neplatnost

Dle ustanovení článku 230 odstavec 4 Smlouvy o ES „*může každá fyzická či právnická osoba podat opravný prostředek proti rozhodnutím, která jsou jí určena a proti rozhodnutím, která, byť vydána ve formě nařízení nebo rozhodnutí určeného jiné osobě, se jí bezprostředně a osobně dotýkají*“¹⁶³⁾.

¹⁶¹⁾ Viz čtvrtá část, kapitola I, bod 1.1.2. Pravomoci Soudu prvního stupně a v téže části, kapitola II, bod 2.1.2. Pravomoci Evropského soudního dvora.

¹⁶²⁾ Rozhodnutí Komise v právní věci Nawweva Anseau, ÚL L 325 ze dne 20. listopadu 1982.

¹⁶³⁾ Je třeba upřesnit, že Evropský soudní dvůr vykládá osobní a bezprostřední zájem žalobce restriktivním způsobem. Tento osobní a bezprostřední zájem musí mít každý, aby mohl podat žalobu na neplatnost dle ustanovení článku 230 odstavec 4 Smlouvy o ES.

Dle ustanovení článku 230 Smlouvy o ES¹⁶⁴⁾ je možné se dovolávat:

- porušení: podstatných formálních náležitostí; k tomu by došlo např. v případě, kdyby Komise neodůvodnila rozhodnutí;
- porušení zřizovací Smlouvy nebo prováděcích předpisů;
- zneužití pravomoci nebo nepříslušnost.

Žalobu na neplatnost je nutno podat ve lhůtě dvou měsíců, buď ode dne uveřejnění příslušného právního aktu, nebo ode dne jeho oznámení navrhovateli, a v případě, že není znám ani jeden z těchto dnů, běží lhůta ode dne, kdy se navrhovatel o právním aktu dozvěděl.

Je třeba zdůraznit, že v rámci řízení o neplatnosti dle ustanovení článku 230 Smlouvy o ES je pravomoc soudu omezena na přezkum zákonnosti napadeného aktu, soud není oprávněn se zabývat obecnými otázkami napadeného aktu a udílet Komisi závazné pokyny. Pokud dojde ke zrušení dohody, je úkolem nikoliv soudu, ale orgánu, který rozhodnutí vydal, aby učinil všechna opatření nutná k výkonu rozsudku¹⁶⁵⁾.

5.2.1.3. Žaloba na nečinnost

V případě, že se Komise nevyjádří k oznámení nebo žádosti o negativní osvědčení ve lhůtě dvou měsíců ode dne, kdy byla vyzvána k činnosti, jsou osoby, mající na věci právní zájem, oprávněny podat žalobu na nečinnost dle ustanovení článku 232 Smlouvy o ES¹⁶⁶⁾.

5.2.2. Opravné prostředky třetích osob

Třetí osoby mající na věci právní zájem se mohou odvolat proti rozhodnutí Komise na základě ustanovení článku 230 Smlouvy o ES.

K tomu, aby třetí osoby mohly podat opravný prostředek proti rozhodnutí Komise, je třeba, aby se jich toto rozhodnutí bezprostředně a osobně dotýkalo.

¹⁶⁴⁾ Dle předchozího číslování článek 173 smlouvy o ES.

¹⁶⁵⁾ Rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 24. ledna 1995, v právní věci T-114/92, BEMIM, SbSD 1995 II, strana 147; rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 24. ledna 1995, v právní věci T-5/93, Roger Tremblay, SbSD 1995 II, strana 185.

¹⁶⁶⁾ Dle předchozího číslování článek 175 Smlouvy o ES.

5.2.2.1. Žaloba na neplatnost

Evropský soudní dvůr rozhodl ve věci „Metro Saba“¹⁶⁷⁾ o přípustnosti žaloby na neplatnost právního aktu, kterým Komise zamítla podaný návrh. Evropský soudní dvůr se vyjádřil v tom smyslu, že „žalobce je bezprostředně a osobně dotčen rozhodnutím, kterým byl zcela či zčásti zamítnut jeho návrh ve věci. Z tohoto titulu je žalobce oprávněn podat žalobu na neplatnost tohoto zamítavého rozhodnutí dle ustanovení článku 173 odstavec 2 Smlouvy o ES“¹⁶⁸⁾.

Nicméně prozatímní sdělení, které Komise vydává v průběhu řízení na základě ustanovení článku 3 nařízení 17/62, nemají povahu rozhodnutí ve smyslu ustanovení článku 249 Smlouvy o ES¹⁶⁹⁾ a nelze proti nim podat žalobu na neplatnost dle ustanovení článku 230 Smlouvy o ES¹⁷⁰⁾.

5.2.2.2. Žaloba na nečinnost

Pokud Komise zůstává po podání podnětu nečinná, může navrhovatel, za podmínek stanovených v článku 232 Smlouvy o ES podat žalobu na nečinnost.

Žaloba na nečinnost je přípustná za podmínky, že ve lhůtě dvou měsíců ode dne, kdy byla Komise vyzvána, aby se vyjádřila, nezaujala ve věci formální stanovisko.

5.2.3. Opravné prostředky členských států

Žaloba na neplatnost

Dle ustanovení článku 230 odstavec 1 Smlouvy o ES jsou členské státy oprávněny předložit Evropskému soudnímu dvoru žádost o přezkoumání zákonnosti právních aktů Rady a Komise. Členské státy jsou taktéž oprávněny podat odvolání proti rozhodnutí Komise z důvodu nepřislušnosti, porušení podstatných formálních náležitostí, porušení zřizovací Smlouvy nebo právního pravidla provádějícího zřizovací Smlouvu.

¹⁶⁷⁾ Rozsudek ESD ze dne 25. října 1977, v právní věci C-26/76, Metro Saba, SbSD 1977, strana 1875.

¹⁶⁸⁾ Tento článek je po změně číslování článkem 230 Smlouvy o ES.

¹⁶⁹⁾ Dle předchozího číslování článek 189 Smlouvy o ES.

¹⁷⁰⁾ Rozsudek ESD ze dne 18. října 1979, v právní věci C-125/78, GEMA, SbSD 1979, strana 3173.

ČTVRTÁ ČÁST

ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM PRVNÍHO STUPNĚ A EVROPSKÝM SOUDNÍM DVOREM

V této části se budeme zabývat základními zásadami řízení před soudními instancemi Evropských společenství. Tyto údaje jsou doplněny vzory procesních podání.¹⁷¹⁾

¹⁷¹⁾ Viz příloha č. 3: Vzory některých podání.

První kapitola

ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM PRVNÍHO STUPNĚ

Předtím, než se budeme zabývat průběhem řízení před Soudem prvního stupně (1.3.), podáme obecný výklad o tomto řízení (1.1. a 1.2.). Probereme možné dopady řízení (1.4.), zkrácené formy řízení (1.5.) a řízení týkající se práv duševního vlastnictví (1.6.).

1.1. OBECNĚ O SOUDU PRVNÍHO STUPNĚ

Soud prvního stupně byl zřízen rozhodnutím Rady ze dne 24. října 1988¹⁷²⁾. Se svou činností započal 1. září 1989.

Vnitřní organizace Soudu prvního stupně se řídí ustanoveními Smlouvy o založení EHS, ustanoveními Statutu ESD¹⁷³⁾ a vlastním jednacím řádem Soudu prvního stupně¹⁷⁴⁾.

1.1.1. Složení a organizace Soudu

Soud prvního stupně je složen z 15 soudců, jmenovaných na základě dohody členskými státy na období 6 let. Podmínky pro jmenování soudců Soudu prvního stupně jsou srovnatelné s těmi, které jsou stanoveny pro jmenování soudců ESD¹⁷⁵⁾.

¹⁷²⁾ Rozhodnutí Rady č. 88/591 ESUO, EHS, EURATOM, ze dne 24. října 1988, ÚL 1988, strana 1, tisková oprava v ÚL 1989, L 241, strana 4, pozměněno rozhodnutím Rady č. 93/350/ESUO, EHS, EURATOM ze dne 8. července 1993, ÚL L 144, strana 21; rozhodnutí Rady č. 94/149 ESUO, EHS ze dne 10. března 1994, ÚL L 66, strana 29; rozhodnutí Rady 291/1999 EHS, ESUO, EURATOM ze dne 26. dubna 1999, ÚL L 114, strana 52.

¹⁷³⁾ Protokol o Statutu Evropského soudního dvora, podepsaný v Bruselu dne 17. dubna 1957, ve znění pozměněném naposledy článkem 19 Aktu o přistoupení z roku 1994 (ÚL C 241 ze dne 29. srpna 1994, strana 25), jakož i rozhodnutím Rady ze dne 22. prosince 1994 (ÚL L 379 ze dne 31. prosince 1994, strana 1) a rozhodnutím Rady ze dne 6. června 1995 (ÚL L 131 ze dne 15. května 1995, strana 33).

¹⁷⁴⁾ Jednací řád Soudu prvního stupně, ÚL L 136 ze dne 30. května 1991, strana 1 až 23. Nicméně připravuje se návrh reformy řízení před Soudem prvního stupně.

¹⁷⁵⁾ Viz čtvrtá část, druhá kapitola, bod 2.1.1. Složení a organizace ESD.

Délka mandátu, jakož i způsob částečné obměny složení Soudu prvního stupně a ESD jsou shodné.

Každý soudce, s výjimkou předsedy, může v konkrétních případech plnit i funkci generálního advokáta.

Soud prvního stupně využívá služeb úřednického aparátu ESD.

Soud prvního stupně se skládá z pěti senátů, z nichž každý čítá 3 až 5 soudců. V některých případech rozhoduje samosoudce¹⁷⁶⁾.

Spory mezi Evropskými společenstvími a jejich pracovníky projednává, s výjimkou článku 14 jednacího řádu, senát složený ze tří soudců.

1.1.2. Pravomoc Soudu

Dle ustanovení článku 252 odstavec 1 Smlouvy o ES¹⁷⁷⁾ je Soud prvního stupně „příslušný v první instanci (...) k projednávání některých sporů“.

Soud prvního stupně je příslušný rozhodovat v první instanci žaloby fyzických a právnických osob¹⁷⁸⁾. Nemůže však rozhodovat o žalobě na porušení Smlouvy, ani o předběžných otázkách.

1.1.3. Úřední hodiny soudní kanceláře: pracovní dny, svátky a soudní prázdniny

Soudní kanceláře jsou otevřeny po celý pracovní týden. Pokud pracovní den je volným dnem pro pracovníky orgánů ES, je zajištěna po dobu úředních hodin náhradní kontaktní služba.

Úřední hodiny¹⁷⁹⁾:

- dopoledne: pondělí – pátek od 9.30 hod. do 12 hod.;
- odpoledne: pondělí – čtvrtek od 14.30 hod. do 17.30 hod. a v pátek od 14.30 hod. do 16.30 hod.;

¹⁷⁶⁾ Viz ÚL L 135 ze dne 29. května 1999 o změně jednacího řádu Soudu prvního stupně, kterou bylo umožněno, aby rozhodoval v některých případech samosoudce.

¹⁷⁷⁾ Dle předchozího číslování článek 168 A odstavec 1 Smlouvy o ES.

¹⁷⁸⁾ Podrobnější informace o řízení viz rozhodnutí Rady 88/591/ESUO, EHS, EURATOM ze dne 24. října 1988, ÚL L 319, ze dne 25. listopadu 1988, tisková oprava v ÚL L 241 ze dne 17. srpna 1989.

¹⁷⁹⁾ Viz ÚL L 78 ze dne 23. března 1994, instrukce kancléři Soudu prvního stupně, článek 2.

Prázdniny Soudu prvního stupně jsou¹⁸⁰⁾:

- od 18. prosince do 10. ledna;
- od neděle, která přechází Velikonočnímu pondělí, do druhé neděle po Velikonočních;
- od 15. července do 15. září.

V průběhu soudních prázdnin funkci předsedy soudu vykonává buď sám předseda soudu, který je v kontaktu s kancléřem nebo předseda senátu či jiný soudce.

Oficiální svátky jsou následující¹⁸¹⁾:

- Nový rok;
- Velikonoční pondělí;
- 1. květen;
- Svátek nanebevstoupení;
- Svatodušní pondělí;
- 23. června, pokud tento den připadne na neděli, slaví se 24. června;
- 15. září;
- 1. listopadu;
- 25. prosince;
- 26. prosince.

1.2. OBECNĚ O ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM PRVNÍHO STUPNĚ

Úkony prováděné v řízení před Soudem prvního stupně musí splňovat určité náležitosti. Tyto obecné náležitosti se týkají zejména zastupování stran, jazykového režimu, volby bydliště, doručování, lhůt, uvedení data a podpisu na soudních podáních, jakož i stanoveného počtu kopií podání.

1.2.1. Zastupování stran

Ustanovení článku 17 Statutu ESD zakotvuje povinnost stran nechat se zastoupit v řízení před Soudem prvního stupně¹⁸²⁾.

¹⁸⁰⁾ Článek 34 odstavec 1 jednacího řádu Soudu prvního stupně.

¹⁸¹⁾ ÚL L 78 ze dne 23. března 1994, Instrukce kancléři Soudu prvního stupně, článek 2; jednací řád ESD, příloha I ÚL L 176 ze dne 4. června 1991; ÚL L 44 ze dne 28. února 1995; ÚL L 103 ze dne 19. dubna 1997.

¹⁸²⁾ Jde o Statut Evropského soudního dvora: viz čtvrtá část, první kapitola, bod 1.1. Obecně o Soudu prvního stupně.

Členské státy a orgány Evropských společenství jsou v řízení zastupovány svými pracovníky. Ostatní strany se musí v řízení nechat zastoupit advokátem zapsaným u advokátní komory jednoho z členských států s výjimkou případu, kdy chce strana v řízení využít bezplatnou právní pomoc. Zástupci orgánu Společenství nebo zástupci členského státu může v zastupování pomáhat advokát oprávněný k zastupování před soudy některého z členských států nebo státu, který je stranou dohody o EHP (Evropském hospodářském prostoru).

Dle Statutu ESD jsou vysokoškolští profesori – státní příslušníci některého z členských států, jehož právní úprava přiznává vysokoškolským profesorům právo zastupovat před soudy, postaveni na roveň advokátům.

V okamžiku podání návrhu a vyjádření protistrany je advokát povinen předložit doklad o zápisu u advokátní komory některého z členských států nebo kopii průkazu, vydávaného Radou advokátních komor EU (CCBE).

Zástupce členského státu či orgánu Společenství musí předložit oficiální dokument, vydaný členským státem či příslušným orgánem ES, který zastupuje.

1.2.2. Bezplatná právní pomoc

Jednací řád umožňuje poskytnutí bezplatné právní pomoci.

Pokud některá ze stran není schopna nést zcela nebo zčásti náklady spojené s řízením před Soudem prvního stupně, může kdykoli v průběhu řízení požádat o bezplatnou právní pomoc.

V žádosti o poskytnutí této právní pomoci musí být uvedeny všechny skutečnosti osvědčující potřebu udělení této právní pomoci.

Aby žadatel prokázal nutnost poskytnutí právní pomoci, je nucen se obrátit se svou žádostí o poskytnutí bezplatné právní pomoci nejprve na příslušný orgán svého domovského státu, který mu vydá osvědčení o splnění podmínek pro její udělení.

Pokud se žádost o poskytnutí právní pomoci podává před podáním návrhu na zahájení řízení, je strana povinna ve stručnosti uvést předmět řízení, aby mohl Soud prvního stupně přezkoumat oprávněnost žádosti.

Usnesení, kterým Soud prvního stupně vyhovuje či zamítá žádost o udělení bezplatné právní pomoci se neodůvodňuje a nelze se proti němu odvolat. V této souvislosti je třeba zdůraznit, že udělení bezplatné právní pomoci neznamená, že by strana nemohla být odsouzena k náhradě nákladů. Soud prvního stupně může taktéž žádat vrácení částky, která byla vyplacena v souvislosti s poskytnutím bezplatné právní pomoci.

Při předložení žádosti o bezplatnou právní pomoc je strana zbavena povinnosti nechat se zastupovat advokátem.

1.2.3. Jazykový režim

Jazykem řízení může být kterýkoli z oficiálních jazyků členských států, kterými jsou němčina, angličtina, dánština, španělština, finština, francouzština, řečtina, italština, holandština, portugalština a švédština.

Jazyk řízení si vybírá navrhovatel. Nicméně strany mohou Soud prvního stupně požádat, buď společně či každá zvlášť, o užívání jiného jazyka.

Pokud strana požádala o užívání jiného jazyka, než je jazyk řízení, musí být všechny dokumenty a důkazy v tomto jazyce přeloženy do jazyka řízení.

Svědci a znalci se mohou vyjadřovat v některém z oficiálních jazyků. Nicméně Soud prvního stupně může souhlasit s tím, aby byl použit i jiný jazyk než oficiální. Kancléř v tom případě zajistí překlad do jazyka řízení.

Soudci se seznamují s úkony v řízení zpravidla v jiném jazyce, než ve kterém se vede řízení¹⁸³⁾. Proto se stranám doporučuje, aby svá podání sepsaly jasnou, stručnou a výstižnou formou a ulehčily tak překlad svých podání. Pracovním jazykem Soudu je francouzština.

1.2.4. Volba bydliště

Dle jednacího řádu si strany volí bydliště v Lucemburku. Bydliště je možné si zvolit u jakékoli osoby, která bydlí v Lucemburku, s výjimkou pracovníků Evropského soudního dvora.

Návrh na zahájení řízení, jakož i vyjádření odpůrce, musí obsahovat jméno a bydliště osob, které jsou oprávněné přijímat písemnosti.

Pokud si strana zapoměla zvolit bydliště v Lucemburku, jsou písemnosti zasílány doporučeným dopisem adresovaným zástupci či advokátovi této strany a ukládány na poště v Lucemburku. V tomto případě se za řádné doručení považuje uložení doporučeného dopisu na poště v Lucemburku. Strana v tomto případě nese riziko spojení s doručením písemnosti.

1.2.5. Doručování písemností

Písemnosti jsou doručovány kancléřem do zvoleného bydliště příjemce, a to buď doporučeným dopisem s doručenkou nebo předáním kopie písemnosti a podpisem potvrzujícím její převzetí.

¹⁸³⁾ ÚL C 120 ze dne 30. dubna 1994, Doporučení kancléře určená advokátům a zástupcům pro písemnou část řízení před Soudem prvního stupně.

Kopie, která je určena k doručení, je vyhotovena kancléřem, který současně potvrzuje shodu kopie s originálem, s výjimkou případu, kdy je kopie předložena jednou ze stran, která sama potvrdí shodu s originálem¹⁸⁴).

K právním aktům, které musí být stranám doručeny, patří mezi jinými návrh na zahájení řízení, vyjádření odporce k návrhu, replika, duplika, návrh na provedení zkráceného řízení, žádost o vedlejší účastenství, opatření v rámci vyšetřování, usnesení o předvolání svědků, rozhodnutí o přerušení řízení nebo o pokračování v řízení, písemné závěry generálního advokáta a rozsudek.

1.2.6. Lhůty

Lhůty se počítají v souladu s ustanovením článku 101 a následujících jednacího řádu Soudu prvního stupně.

Je třeba zdůraznit, že lhůty uvedené v jednacím řádu Soudu mohou být v průběhu řízení prodlouženy tím orgánem, který je stanovil.

Lhůty pro podání žalob proti aktům orgánů ES počínají běžet uplynutím 14 dnů ode dne jejich zveřejnění v Úřední listu Evropských společenství.

1.2.6.1. Počítání procesních lhůt

- Lhůty počítané na dny, měsíce či roky počínají běžet dnem následujícím po dni, kdy došlo k předmětné události, nebo kdy byl doručen předmětný akt. Pokud se udává, že lhůta počíná běžet následující den, je tím třeba rozumět následující den v 0 hodin, tj. tentýž den ve 24 hodin.
- Lhůty počítané na týdny, měsíce a roky končí dnem, který se číselně či jmenovitě shoduje s dnem, kdy došlo k předmětné události, nebo kdy byl vykonán určitý úkon. Pokud takový den v posledním měsíci lhůty není, končí lhůta posledním dnem tohoto měsíce.

Například: společnost je oznámeno rozhodnutí 15. ledna a společnost se rozhodne toto rozhodnutí napadnout žalobou na neplatnost. Lhůta pro podání žaloby uplyne 15. března ve 24 hodin.

- Pokud jde o lhůty počítané na měsíce a dny, je třeba brát v úvahu nejprve celé měsíce a potom dny.
- Do lhůt se započítávají oficiální svátky, neděle, soboty a soudní prázdniny.
- Pokud konec lhůty připadne na sobotu, neděli nebo oficiální svátek, končí lhůta následujícím pracovním dnem.

¹⁸⁴) Článek 43 jednacího řádu Soudu prvního stupně.

1.2.6.2. *Prodloužení lhůt z důvodu vzdálenosti*

Procesní lhůty se prodlužují z důvodu vzdálenosti následujícím způsobem:

- v Belgickém království: **o dva dny**;
- ve Spolkové republice Německo, v evropské části Francouzské republiky a v Holandském království: **o pět dní**;
- v evropské části Dánského království, ve Španělském království, v Irsku, v Řecké republice, v Italské republice, v Rakouské republice a v Portugalské republice (s výjimkou Azorských ostrovů a ostrova Madeira), ve Finské republice, ve Švédském království a ve Spojeném království Velké Británie: **o deset dnů**;
- v ostatních evropských zemích a na dalších evropských územích: **o dva týdny**;
- v autonomních oblastech Portugalské republiky Azorské ostrovy a ostrov Madeira: **o tři týdny**;
- v ostatních zemích, oblastech a na ostatních územích: **o jeden měsíc**.

1.2.7. *Datum, podpis, počet kopií a přílohy*

Originál každého procesního úkonu musí být datován a podepsán zástupcem strany nebo jejím advokátem a uložen v soudní kanceláři. **Datum uložení dokumentu v soudní kanceláři bude bráno v úvahu při počítání procesních lhůt.**

Akt a jeho přílohy musí být předloženy v pěti kopiích, které potřebuje Soud, a dále v takovém počtu kopií, kolik je stran v daném případě. Strana, která kopie předkládá, musí zajistit, aby kopie souhlasily s originálem.

K návrhu na zahájení řízení a k vyjádření odpůrce mohou být přiloženy dokumenty a důkazy, o které strany opírají svá tvrzení. Je vhodné předložit seznam příloh, uvést číslo přílohy, datum a povahu přiloženého dokumentu, jakož i stranu podání, která na přílohu odkazuje.¹⁸⁵⁾

1.3. PRŮBĚH ŘÍZENÍ

Řízení před Soudem prvního stupně má dvě fáze: písemnou a ústní část.

¹⁸⁵⁾ ÚL C 120 ze dne 30. dubna 1994, Doporučení kancléře určená advokátům a zástupcům pro písemnou část řízení před Soudem prvního stupně; jednací řád Soudu prvního stupně, ÚL L 136 ze dne 30. května 1991; změny ÚL L 249 ze dne 24. října 1995; ÚL L 44 ze dne 28. února 1995; ÚL L 172 ze dne 22. července 1995; ÚL L 103 ze dne 19. dubna 1997; ÚL L 135 ze dne 29. května 1999.

1.3.1. Písemná část řízení

Písemná část řízení má za cíl předložit Soudu skutečnosti, důkazy, argumenty a závěrečné návrhy stran.

Tato část řízení sestává z:

- návrhu na zahájení řízení v příslušné instanci;
- výměny vyjádření stran: vyjádření odpůrce, případně repliky a dupliky;
- případných vyjádření vedlejšího účastníka;
- předložení předběžné zprávy soudcem zpravodajem ke dni stanovenému Soudem;
- případná opatření v rámci vyšetřování, o nichž Soud rozhodl.

Je třeba uvést, že den podání u soudní kanceláře je mimořádně důležitý vzhledem k tomu, že se k němu přihlíží při stanovení procesních lhůt. V odvolacím řízení nelze předkládat nové důkazní prostředky.

1.3.1.1. Návrh

Úvodní návrh v příslušné instanci je třeba předložit v souladu s ustanoveními článků 43 a 44 jednacího řádu Soudu. Nedodržení podstatných formálních náležitostí¹⁸⁶⁾ má za následek, že podání lze odmítnout pro formální vady.

Návrh musí obsahovat:

- **Jméno a bydliště navrhovatele.**
 - Jedná-li se o právnickou osobu soukromého práva, je třeba připojit její stanovy nebo jiný důkaz její právní existence a důkaz, že advokát byl řádně zmocněn jejím orgánem v rámci jeho oprávnění v tomto směru za právnickou osobu jednat¹⁸⁷⁾.
 - Jedná-li se o zástupce státu, musí předložit úřední listinu vystavenou státem nebo institucí, za niž jedná.
- **Označení advokáta.**

Je třeba předložit listinu, osvědčující oprávnění zastupovat před soudy některého členského státu¹⁸⁸⁾. Připouští se profesní průkaz totožnosti, vystavený Radou advokátních komor Evropských společenství (CCBE).

¹⁸⁶⁾ Viz nedodržení podmínek vypočtených v článku 44 odst. 3 až 5 jednacího řádu Soudu mající za následek odmítnutí návrhu pro formální vady.

¹⁸⁷⁾ Viz čtvrtá část, první kapitola, bod 1.2.1. Zastupování stran a článek 44 odstavec 4 jednacího řádu Soudu prvního stupně.

¹⁸⁸⁾ Viz čtvrtá část, první kapitola, bod 1.2.1. Zastupování stran.

- **Volba bydliště v Lucemburku.**

Je třeba uvést jméno a adresu osoby zmocněné přijímat písemnosti.

- **Označení strany, proti níž návrh směřuje.**

- **Označení předmětu sporu a přehled tvrzení a důvodů návrhu:**

- označení povahy sporu,
- přednesení rozhodných skutečností spolu s příslušnými listinami a důkazními návrhy,
- podmínky přípustnosti řízení,
- stručné uvedení důvodů, o něž se návrh opírá,
- uvedení argumentace vztahující se ke každému z těchto důvodů, případně s odkazy na ustálenou judikaturu Soudního dvora a Soudu.

- **Případné důkazní návrhy.**

- **Navrhovatelovy závěrečné návrhy.**

Navrhovatel je povinen zvolit si z úředních jazyků členských států jazyk řízení¹⁸⁹⁾. Veškerá podání a přiložené listiny sepsané v jiném jazyce, než je jazyk řízení, je nutno předložit spolu s překlady. Návrh a jeho přílohy je nutno předložit spolu s pěti kopiemi pro Soud a dále s takovým počtem kopií, kolik je stran sporu.

Nutno zdůraznit, že návrh musí být datovaný a podepsaný zmocněncem nebo advokátem příslušné strany.

Kancléř doručí návrh odpůrci.

1.3.1.2. Vyjádření

1.3.1.2.1. Vyjádření odpůrce

Vyjádření odpůrce musí obsahovat¹⁹⁰⁾:

- označení věci;
- jméno a adresu navrhovatele;
- jméno a adresu odpůrce;
- jméno odpůrce advokáta, označení advokátní komory, u níž je zapsán, a jeho adresu;
- volbu bydliště v Lucemburku;
- skutkové a věcné argumenty;
- shrnutí odpůrcových argumentů;
- důkazní návrhy;
- závěrečné návrhy.

¹⁸⁹⁾ Viz čtvrtá část, první kapitola, bod 1.2.3. Jazykový režim.

¹⁹⁰⁾ Viz čtvrtá část, první kapitola, bod 1.3.1.1 Návrh.

Je třeba předložit pět kopií pro Soud a dále tolik kopií, kolik je stran sporu, a překlady všech podání a veškerých příloh.

Vyjádření je nutno předložit v měsíci, který následuje po měsíci v němž byl doručen návrh. Odpůrce může písemně požádat Soud o prodloužení lhůty. Takovou žádost je třeba předložit v přiměřené době před uplynutím lhůty a odůvodnit ji. Za tím účelem je vhodné spolu se žádostí o prodloužení lhůty předložit souhlas odpůrce. Žádost o prodloužení lhůty lze předložit telefaxem.

1.3.1.2.2. Replika a duplika

Replika má výlučně sloužit k vyjádření stanoviska k tvrzením a argumentům uvedeným v odpůrcově vyjádření. Nedoporučuje se zbytečně opakovat to, co již bylo předneseno dříve.

Cílem dupliky je odpovědět na tvrzení a argumenty uvedené v replice.

Strany mohou navrhnout důkazy na podporu svých tvrzení, avšak musí odůvodnit, proč důkazní návrh činí až nyní. V zásadě je nepřipustné, aby strany uplatňovaly nové důvody¹⁹¹⁾.

Lhůty pro předložení těchto podání určí předseda.

1.3.1.3. Předběžná zpráva

Po předložení dupliky soudce zpravodaj předloží ve lhůtě určené předsedou předběžnou zprávu. Tato zpráva obsahuje návrhy opatření, jimiž se upravuje řízení, a návrhy vyšetřovacích úkonů, případně návrh na postoupení věci¹⁹²⁾.

1.3.1.4. Opatření, jimiž se upravuje řízení

Cílem těchto opatření je příprava řízení, zajištění jeho hladkého průběhu a urovnání sporu. O těchto opatřeních rozhoduje Soud po slyšení generálního advokáta.

Tato opatření mohou spočívat v tom, že:

- se stranám kladou otázky;
- se strany vyzvou, aby se písemně nebo ústně vyjádřily k určitým aspektům sporu;
- se strany nebo třetí osoby vyzvou k poskytnutí informací nebo vysvětlení;

¹⁹¹⁾ Uplatnění nových důvodů v průběhu řízení v příslušné instanci je zakázáno, ledaže se tyto důvody opírají o skutkové nebo právní okolnosti, jež se ukázaly v průběhu řízení (článek 48 jednacího řádu Soudu prvního stupně).

¹⁹²⁾ Podaný návrh předseda Soudu přidělí senátu. Předseda senátu navrhuje předsedovi Soudu pro každou věc přidělenou senátu osobu soudce zpravodaje. O jmenování soudce zpravodaje rozhoduje předseda Soudu.

- se vyžádají určité listiny nebo jiné předměty, mající význam pro řízení;
- se zástupci strany nebo strany osobně svolají k jednáním.

V jakékoli fázi řízení může kterákoli ze stran navrhnout přijetí procesních opatření nebo jejich změnu. V takovém případě se před přijetím příslušného opatření ostatní strany vyslechnou.

1.3.1.5. Vyšetřovací úkony

Vyšetřovací úkony určí Soud podle svého uvážení po slyšení generálního advokáta usnesením, v němž vymezí skutečnosti, jež je třeba prokázat. Před rozhodnutím Soudu o vyšetřovacích úkonech, které se vztahují ke svědkům, znaleckým posudkům nebo místnímu šetření, je třeba vyslechnout strany. Toto usnesení se doručuje stranám.

K vyšetřovacím úkonům patří:

- osobní předvolání stran;
- žádost o vysvětlení a předložení listin;
- důkaz prostřednictvím svědků;
- znalecký posudek;
- místní šetření.

1.3.1.5.1. Společná ustanovení týkající se svědků a znalců

Je třeba zdůraznit, že přísahu svědků a znalců upravuje jejich národní právo.

O případech křivých svědeckvích nebo nepravdivých znaleckých posudků Soud vyzoomí národní soudní orgány, příslušné k jejich stíhání. Soud případně rozhodne o odmítnutí osoby svědka nebo znalce, nebo o jejich odmítnutí složit slib.

Svědci a znalci mohou být slyšeni cestou dožádání. Usnesení o dožádání doručuje kancléř.

O každém jednání sepisuje kancléř protokol.

1.3.1.5.2. Důkaz prostřednictvím svědků

Soud může usnesením, vydaným buď na návrh stran nebo generálního advokáta, nebo z vlastního podnětu, rozhodnout o výsledku svědků.

V usnesení se uvádí jméno a příjmení, postavení a bydliště svědků, jakož i skutečnosti, o nichž mají svědčit.

Svědky vyslýchá, případně jim klade otázky z úřední povinnosti předseda, na žádost stran tak může činit i soudce, generální advokát a se svolením předsedy zástupci stran.

Po výpovědi skládá svědek slib.

Kancléř sepisuje protokol o výsledku, který podepisuje svědek, předseda Soudu, soudce zpravodaj a kancléř.

1.3.1.5.3. *Důkaz znaleckým posudkem*

Soud může rozhodnout usnesením o znaleckém posudku. V usnesení musí být uveden účel posudku a lhůta pro jeho vypracování.

Osoba znalce je v oblasti pravomoci soudce zpravodaje. Znalec může požadovat výslech svědků, ale nesmí se vyslovovat k jakýmkoli jiným otázkám než těm, jež jsou mu výslovně položeny.

Po předložení posudku může být znalec slyšen v přítomnosti stran. Zástupci stran mu mohou se svolením předsedy klást otázky.

1.3.2. Ústní řízení

Předmětem ústní části řízení je:

- odpovědět na otázky Soudu;
- přednést, případně shrnout, stanoviska a zdůraznit nejpodstatnější důvody, uvedené písemně;
- případně předložit nové argumenty, vyplývající ze skutečností, k nimž došlo po skončení písemné části řízení a kterými se z tohoto důvodu nebylo možno zabývat v písemných vyjádřeních;
- poskytnout podrobná vyjádření k nejobtížnějším a nejkomplikovanějším otázkám, jakož i zdůraznit nejdůležitější otázky daného případu.

1.3.2.1. *Průběh ústní fáze řízení*

Pokud v průběhu písemné části řízení byla nařízena procesní opatření nebo vyšetřovací úkony a došlo také k jejich provedení, předseda stanoví den zahájení ústní části řízení. Tím není dotčena možnost provést procesní opatření nebo vyšetřovací úkony ve fázi ústního řízení.

Ústní část řízení obsahuje dvě fáze: předběžné projednání věci a vyhotovení zprávy soudcem zpravodajem a ústní jednání¹⁹³⁾.

1.3.2.1.1. *Zpráva soudce zpravodaje*

Soudce zpravodaj vypracovává zprávu, ve které objektivně zhodnotí (po právní i skutkové stránce) daný spor. Soud prvního stupně zasílá tuto zprávu stranám přibližně tři týdny před ústním jednáním. Strana může v případě, že tato zpráva nesprávně tlumočí její stěžejní tvrzení, navrhnout, aby byla tato zpráva pozměněna způsobem, který strana považuje za vhodný.

¹⁹³⁾ V této fázi řízení jsou pro jednání přípustné závěry generálního advokáta. Nicméně je třeba zdůraznit, že v praxi se tak děje velmi zřídka.

Je třeba zdůraznit, že pokud strany nežádaly o veřejné jednání, označuje se zpráva jako zpráva soudce zpravodaje.

1.3.2.1.2. Ústní jednání

Ústní jednání je zahajováno a řízeno předsedou senátu.

Ústní jednání začíná tím, že advokáti přednesou tvrzení stran. Poté členové Soudu kladou stranám doplňující otázky. Ústní jednání je zakončeno krátkými replikami advokátů, pokud o to požádají. Kancléř vyhotoví z každého ústního jednání písemný protokol. Protokol, podepsaný předsedou senátu a kancléřem, je autentickým právním aktem.

Strany si mohou na vlastní náklady vyžádat kopii protokolu z každého ústního jednání.

Pokud na závěr jednání Soud neurčí generálního advokáta, prohlásí předseda senátu ústní část řízení za skončenou. Naopak, pokud je na závěr jednání určen generální advokát, je tento povinen se k případu vyjádřit a odevzdat svoje stanovisko soudní kanceláři.

1.3.2.2. Zastupování stran: praktické rady¹⁹⁴⁾

Aby členové Soudu co nejlépe porozuměli přednesům stran, doporučuje se advokátům a zástupcům stran, aby předtím, než přistoupí k vlastnímu přednesu, předložili Soudu schéma, podle kterého budou v obhajobě postupovat. Současně se advokátům a zástupcům doporučuje, aby se vyjadřovali při ústním přednesu jasně a krátce.

Někteří členové senátu sledují řízení v jazyce, ve kterém probíhá, jiným jsou ústní přednesy simultánně tlumočeny. Z tohoto důvodu a za účelem co nejlepšího průběhu řízení se doporučuje zástupcům stran, aby mluvili pomalu a do mikrofónu.

Pokud mají zástupci stran v úmyslu doslovně citovat ustanovení z různých textů či dokumentů, mohou tyto pasáže před ústním jednáním předat tlumočnickům a eventuálně je upozornit na některé těžko přeložitelné výrazy.

Pokud jde o čistý čas určený k ústním přednesům (nepočítá se čas strávený odpověďmi na otázky položené v průběhu ústního jednání) Soud prvního stupně požaduje, aby zástupci stran omezili svůj přednes na dobu 15 minut.

Žádost o výjimku z této běžné patnáctiminutové lhůty musí být řádně odůvodněna a obsahovat uvedení délku požadovaného času. Tato žádost se zasílá

¹⁹⁴⁾ Soud prvního stupně sepsal rady určené pro advokáty stran a pro zástupce: Zpráva slouží jako průvodce zástupcům stran při ústních přednesech.

kancléři nejméně 15 dnů přede dnem ústního jednání. Zástupci stran budou vyrozuměni o času, který jim bude k jejich přednesu přidělen.

V této souvislosti je třeba uvést, že pokud je strana zastoupena více advokáty najednou, pak zpravidla pouze dva z nich mohou stranu hájit před Soudem při ústním jednání.

1.3.3. Rozsudek

1.3.3.1. Obecně o rozsudku Soudu prvního stupně

Poté, co Soud vyslechl závěrečný návrh generálního advokáta a prohlásil ústní část řízení za skončenou, rozhodne o přípustnosti návrhu a o tom, zda je tento návrh dostatečně podložen.

Soud předvolá strany k vyhlášení rozsudku, který vyhlásí veřejně.

Od okamžiku vyhlášení je rozsudek závazný¹⁹⁵.

Chyby v psaní, počítání či zřejmé nesprávnosti rozsudku mohou být opraveny buď z úřední povinnosti či na základě návrhu některé ze stran ve lhůtě dvou týdnů ode dne vyhlášení rozsudku.

Strany, řádně poučené kancléfem, mohou podávat písemné námítky ve lhůtě určené předsedou senátu. Soud rozhoduje v poradním senátu. Originál usnesení, kterým se nařizuje oprava rozsudku, je připojen k originálu opraveného rozsudku. Originál opraveného rozsudku obsahuje v dolním okraji poznámku o usnesení nařizujícím opravu rozsudku.

Pokud Soud opomněl rozhodnout o nákladech řízení, může strana, která má na tom zájem, podat ve lhůtě jednoho měsíce ode dne doručení rozsudku žádost o vydání rozhodnutí o nákladech řízení. O této žádosti je vyrozuměna druhá strana, která se k ní písemně vyjádří, ve lhůtě určené předsedou senátu. Poté, co se strana k žádosti vyjádřila a byl slyšen generální advokát, rozhodne Soud o přípustnosti o odůvodněnosti žádosti.

1.3.3.2. Rozsudek pro zmeškání a odpor

Pokud se žalovaný, který byl řádně obeslán, nevyjádří k návrhu žalobce v předepsané formě a v příslušné lhůtě, může žalobce požádat Soud, aby považoval jeho tvrzení za nesporná. Tento návrh žalobce sdělí kancléř žalovanému.

Soud může rozhodnout o zahájení ústní části řízení na základě žalobního návrhu žalobce a může taktéž ve věci nařídít vyšetřovací úkony. Soud přezkoumá

¹⁹⁵ S výhradou ustanovení článku 53 odstavec 2 statutu ES, článku 53 odstavec 2 statutu ESUO a článku 54 statutu EURATOM Evropského soudního dvora.

přípustnost žalobního návrhu žalobce, ověří, zda jsou splněny všechny náležitosti a zda jsou tvrzení uvedená v žalobě podložena.

Rozsudek pro zmeškání je vykonatelný a lze proti němu podat odpor.

Odpor je možno podat ve lhůtě jednoho měsíce ode dne doručení rozsudku pro zmeškání.¹⁹⁶⁾ Proti rozsudku, kterým Soud rozhodne o odporu, již není přípustěn další odpor.

1.3.3.3. Rozsudky Soudu prvního stupně vydané na základě zrušujících rozsudků odvolací instance

Pokud Evropský soudní dvůr zruší rozsudek či usnesení Soudu prvního stupně, zašle věc k novému projednání zpět Soudu prvního stupně.

Pokud ESD zruší rozsudek či usnesení, o kterém rozhodl senát, může předseda Soudu prvního stupně přidělit věc k novému projednání jinému senátu, složenému ze stejného počtu soudců. Pokud zrušený rozsudek nebo usnesení byl přijat v plénu, pak musí být věc znovu projednána v plénu.

Řízení probíhá následujícím způsobem:

- odvolatel předloží své písemné vyjádření ve lhůtě dvou měsíců ode dne doručení rozsudku Evropského soudního dvora, kterým bylo rozhodnuto o odvolání;
- toto vyjádření sdělí kancléř odpůrci;
- ve lhůtě jednoho měsíce ode dne doručení vyjádření odvolatele předloží i odpůrce písemné stanovisko;
- vedlejší účastník může předložit své připomínky ve lhůtě jednoho měsíce ode dne, kdy mu byla současně sdělena vyjádření odvolatele i odpůrce.

Pokud v okamžiku, kdy Evropský soudní dvůr rozhodne o vrácení věci Soudu prvního stupně, není řízení před Soudem skončeno, vrací se toto řízení před Soudem do stadia, ve kterém se nacházelo. Soud prvního stupně může vzhledem k okolnostem případu umožnit stranám, aby předložily doplňující vyjádření.

1.3.4. Odvolání a mimořádné opravné prostředky

1.3.4.1. Odvolání¹⁹⁷⁾

1.3.4.1.1. Rozhodnutí Soudu prvního stupně, které lze napadnout odvoláním

Odvolání lze podat proti následujícím rozhodnutím Soudu:

- rozhodnutí, kterými se ukončuje prvoinstanční řízení;
- rozhodnutí, kterými je částečně rozhodnuto ve věci samé;

¹⁹⁶⁾ Článek 43 a 44 jednacího řádu Soudu prvního stupně.

¹⁹⁷⁾ Článek 110 až 123 jednacího řádu ESD.

- rozhodnutí, kterými se rozhoduje o námitce nepřislušnosti nebo nepřipustnosti;
- rozhodnutí, kterým se zamítá vedlejší účastenství;
- rozhodnutí, kterým se odkládá vykonatelnost rozhodnutí nebo předběžná opatření dle ustanovení článku 242 Smlouvy o ES¹⁹⁸⁾ a článku 243 Smlouvy o ES¹⁹⁹⁾, jakož i rozhodnutí ve věci nuceného výkonu rozhodnutí dle ustanovení článku 256 odstavec 4 Smlouvy o ES²⁰⁰⁾.

Běžné procesní úkony Soudu nelze napadnout odvoláním (např. rozhodnutí o prodloužení lhůty, vyšetřovací úkony a úkony ve věci právní pomoci).

1.3.4.1.2. Osoby oprávněné podat odvolání k Evropskému soudnímu dvoru

Osoby oprávněné podat odvolání proti rozhodnutí Soudu prvního stupně jsou:

- strana, která ve věci zcela či zčásti neuspěla;
- vedlejší účastník řízení před Soudem prvního stupně;
- členské státy a orgány Společenství, které nebyly vedlejšími účastníky řízení před Soudem prvního stupně. Nicméně ani členské státy, ani orgány společenství nejsou oprávněny být vedlejšími účastníky v řízení mezi Evropskými společenstvími a jejich zaměstnanci.

1.3.4.1.3. Podání odvolání a lhůta k podání odvolání

Odvolání musí být podáno ve lhůtě dvou měsíců ode dne doručení rozhodnutí, proti kterému odvolání směřuje. Odvolání se podává u soudní kanceláře Evropského soudního dvora nebo Soudu prvního stupně. V případě odvolání proti rozhodnutí, kterým se zamítá žádost o vedlejší účastenství a proti rozhodnutí, vydaném ve zkráceném řízení, je lhůta k podání odvolání zkrácena na dva týdny.

1.3.4.1.4. Důvody odvolání

Odvolání je možné podat z následujících důvodů:

- nepřislušnost Soudu prvního stupně;
- řízení před soudem prvního stupně bylo stiženo procesní vadou, která měla negativní dopad na postavení odvolatele;
- porušení komunitárního práva.

Strany nemohou při odvolání měnit předmět řízení.

¹⁹⁸⁾ Dle předchozího číslování článek 185 Smlouvy o ES.

¹⁹⁹⁾ Dle předchozího číslování článek 186 Smlouvy o ES.

²⁰⁰⁾ Dle předchozího číslování článek 192 odstavec 4 Smlouvy o ES.

1.3.4.1.5. Účinky odvolání

Odvolání nemá odkladný účinek²⁰¹⁾. Evropský soudní dvůr tedy může rozhodovat o žádostech o odklad vykonatelnosti nebo o odklad účinků předběžných opatření.

Z tohoto pravidla existuje jedna výjimka: tato výjimka se týká těch rozhodnutí Soudu prvního stupně, kterými se zrušuje nařízení. Tato rozhodnutí nabývají účinnosti až uplynutím dvouměsíční lhůty, která počíná běžet ode dne oznámení Evropského soudního dvora tak, aby navrhovatel, jehož návrh byl zamítnut, mohl v této lhůtě podat odvolání. Pokud již bylo odvolání podáno, počíná lhůta běžet dnem zamítnutí odvolání.

Strany mohou vždy požádat Evropský soudní dvůr, aby rozhodl o odložení účinků zrušeného nařízení, nebo o odložení účinků předběžných opatření²⁰²⁾, a to na základě ustanovení článků 242 a 243 Smlouvy o ES²⁰³⁾.

1.3.4.2. Mimořádné opravné prostředky

Dle jednacího řádu soudu existují tři mimořádné opravné prostředky:

- odpor třetí osoby;
- obnova řízení;
- odvolání za účelem výkladu rozsudku.

V praxi jsou tyto mimořádné opravné prostředky využívány pouze zřídka.

1.3.4.2.1. Odpor třetí osoby²⁰⁴⁾

Členské státy, orgány Společenství a třetí fyzické či právnické osoby mohou, aniž by k tomu byly vyzývány, napadnout rozsudek Soudu prvního stupně odpořem, a to v případě, že tento rozsudek zasahuje do jejich práv.

Odpor se podává proti všem stranám daného sporu. Musí být podán ve lhůtě dvou měsíců ode dne zveřejnění rozsudku v Úředním listu Evropského společenství.

Odpor je projednáván ve stejném složení, ve kterém Soud rozhodl o rozsudku (v senátu či v plénu).

Ustanovení týkající se zkráceného řízení se použijí i pro řízení o odporu třetí osoby²⁰⁵⁾. Pokud Soud prvního stupně odporu třetí osoby vyhoví, změní rozsudek.

201) Článek 53 odstavec 1 statutu Evropského soudního dvora.

202) Článek 53 odstavec 2 statutu Evropského soudního dvora.

203) Dle předchozího číslování článek 185 a 186 Smlouvy o ES.

204) Článek 43 a 44 jednacího řádu Soudu prvního stupně.

205) Viz čtvrtá část, první kapitola, bod 1.5. Zkrácené řízení.

1.3.4.2.2. *Obnova řízení*²⁰⁶⁾

Návrh na obnovu řízení musí být podán proti všem stranám určeným v rozsudku, proti němuž obnova řízení směřuje.

Návrh na obnovu řízení musí být podán nejpozději ve lhůtě tří měsíců ode dne, kdy se navrhovatel dozvěděl o skutečnosti, o níž opírá svůj návrh na obnovu řízení²⁰⁷⁾.

O obnově řízení rozhoduje Soud ve stejném složení, ve kterém vydal rozsudek, proti němuž směřuje obnova řízení.

Soud prvního stupně nejdříve přezkoumá vyjádření stran a vyžádá si stanovisko generálního advokáta. Poté rozhodne o přípustnosti návrhu na obnovu řízení bez toho, aby se zabýval věcí samou. Pokud Soud rozhodne o přípustnosti návrhu na obnovu řízení, projedná tento návrh a rozhodne o něm rozsudkem.

1.3.4.2.3. *Odvolání za účelem výkladu rozsudku*²⁰⁸⁾

Odvolání musí být podáno proti všem stranám určeným v rozsudku, proti kterému odvolání směřuje.

Jednací řád Soudu prvního stupně nestanoví lhůtu k podání tohoto mimořádného opravného prostředku.

Žádost o výklad rozsudku projedná senát, který vydal předmětný rozsudek. Strany, proti nimž tento opravný prostředek směřuje, mohou předložit svá písemná vyjádření.

Soud vyslechne generálního advokáta, a poté rozhodne ve věci rozsudkem.

Je třeba zdůraznit, že pokud se návrh na obnovu řízení před Evropským soudním dvorem a žádost o výklad rozsudku, podané Soudu prvního stupně, týkají téhož rozsudku, může Soud prvního stupně poté, co vyslechne strany, přerušit řízení do okamžiku, než ve věci rozhodne Evropský soudní dvůr.

1.4. ZVLÁŠTNÍ DRUHY ŘÍZENÍ

1.4.1. **Obecně o incidenčním řízení**

Za normálních okolností je žalovaný povinen uvést současně všechna tvrzení, která se mu zdají pro řízení podstatná. Jednací řád ale umožňuje, aby advokát

²⁰⁶⁾ Článek 43 a 44 jednacího řádu Soudu prvního stupně.

²⁰⁷⁾ Nedotýká se lhůty 10 let dle ustanovení článku 41 odstavec 3 statutu ES, článku 38 odstavec 3 statutu ESUO a článku 42 odstavec 3 EURATOM Evropského soudního dvora.

²⁰⁸⁾ Článek 43, 44 a 129 jednacího řádu Soudu prvního stupně.

požádal Soud prvního stupně, aby rozhodl o námitce nebo o incidenčním návrhu bez toho, aby jednal ve věci samé.

Pokud některá ze stran žádá Soud prvního stupně, aby rozhodl o nepřipustnosti, nepříslušnosti nebo o incidenčním návrhu bez toho, aby jednal o věci samé, je tato strana povinna o to požádat zvláštním podáním.

Incidenční řízení probíhá v několika fázích: návrh na zahájení řízení, stanovení lhůty pro vyjádření se k tomuto návrhu, písemné předložení tvrzení stran a rozhodnutí Soudu prvního stupně.

Návrh na zahájení řízení musí být podán soudní kanceláří a obsahovat následující údaje:

- předmět řízení,
- jméno a adresu navrhovatele,
- adresu bydliště v Lucemburku,
- jméno a adresu žalovaného,
- vyličení skutkových tvrzení, o které se návrh opírá, jakož i právní kvalifikaci,
- závěr, ke kterému navrhovatel dospívá,
- uvedení důkazů, o které navrhovatel opírá svá tvrzení.

Předseda senátu určí lhůtu, ve které se má k návrhu vyjádřit druhá strana.

Druhá strana předkládá svá vyjádření písemně. Pokud Soud prvního stupně nerozhodne jinak, pokračuje řízení ústním jednáním.

Soud prvního stupně nejdříve vyslechne závěry generálního advokáta, a poté rozhodne ve věci samé. Pokud projednání sporu patří do kompetence Evropského soudního dvora, rozhodne Soud prvního stupně o jeho postoupení tomuto orgánu.

Pokud Soud prvního stupně zamítne návrh nebo návrh na přistoupení k řízení, určí předseda nové lhůty k pokračování v řízení.

Spojení řízení je zpravidla odůvodněno skutečností, že tvrzení přednesená v incidenčním řízení jsou nepřesvědčivá, nebo že nelze posoudit jejich relevanci nezávisle na rozhodování ve věci samé.

1.4.2. Přerušování řízení

Řízení může být přerušeno:

- na základě společného návrhu stran;
- pokud odvolání podané Evropskému soudnímu dvoru směřuje proti rozhodnutí Soudu prvního stupně, kterým se pouze částečně rozhoduje ve věci samé, proti rozhodnutí, kterým se rozhoduje o námitce nepřipustnosti nebo nepřipustnosti nebo kterým se zamítá žádost o vedlejší účastenství;

- v případech stanovených v článku 47 odst. 3 statutu ES a Evropského soudního dvora, článku 47 odst. 3 statutu ESUO Evropského soudního dvora a článku 48 odst. 3 statutu EURATOM Evropského soudního dvora. Usnesení, kterým se rozhoduje o přerušení řízení, sdělí kancléř stranám. Po dobu přerušení řízení neběží stranám žádná procesní lhůta **s výjimkou lhůty pro vedlejší účastenství.**

1.4.3. Postoupení věci Evropskému soudnímu dvoru

O postoupení Evropskému soudnímu dvoru rozhoduje Soud prvního stupně usnesením, které kancléř oznámí stranám²⁰⁹⁾.

K postoupení věci může dojít ve dvou následujících případech:

- postoupení věci nepřislušným soudem

V tomto případě nepřislušný soud zašle věc příslušnému soudu. Je třeba upřesnit, že pouze Evropský soudní dvůr, kterému věc byla postoupena, může dojít k závěru, že je nepřislušný a znovu postoupit věc Soudu prvního stupně.

Naopak, Soud prvního stupně, kterému věc byla postoupena Evropským soudním dvorem, nemůže nikdy v tomto případě odmítnout svou příslušnost.

- spory, týkající se stejné právní otázky

V případě návrhů směřujících ke zrušení téhož aktu může Soud prvního stupně buď přerušit řízení nebo věc postoupit, aby mohl Evropský soudní dvůr rozhodnout o všech těchto návrzích.

Evropský soudní dvůr taktéž může rozhodnout o přerušení řízení, které před ním probíhá. V tomto případě řízení pokračuje před Soudem prvního stupně.

1.4.4. Vedlejší účastenství

Vedlejší účastenství se řídí články 115 a 116 jednacího řádu Soudu.

Předmětem tohoto řízení může být pouze podpora návrhu některé z hlavních stran (žalobce nebo žalovaného).

Vedlejší účastenství má ve vztahu k hlavnímu předmětu soudního sporu akcesorickou povahu a třetí osoba vstupující do řízení nemůže svým intervenčním návrhem uplatnit vlastní právo odlišné od práva žalobce.

Nicméně intervenční návrh může obsahovat vlastní tvrzení a argumenty vedlejšího účastníka.

²⁰⁹⁾ Článek 47 statutu ES Evropského soudního dvora, článek 47 statutu ESUO Evropského soudního dvora a článek 48 statutu EURATOM Evropského soudního dvora.

Vedlejšími účastníky mohou být:

- členské státy a instituce Společenství,
- kterákoli osoba, která osvědčí právní zájem na výsledku hlavního sporu.

Řízení o vedlejších účastenství se skládá ze dvou fází: řízení o přípustnosti intervenčního návrhu a vlastního řízení o vedlejších účastenství.

1.4.4.1. Lhůty

Intervenční návrh je třeba předložit v jazyce řízení ve lhůtě tří měsíců, jež začíná běžet ode dne zveřejnění vyrozumění o datu podání návrhu na zahájení příslušného instančního řízení ve věci samé v Úředním listu Evropských společenství.

1.4.4.2. Formální náležitosti intervenčního návrhu

Intervenční návrh musí obsahovat:

- označení věci;
- jméno a adresu hlavních účastníků;
- jméno a bydliště vedlejšího účastníka;
- jméno advokáta vedlejšího účastníka, advokátní komory, u níž je zapsán, adresu;
- zvolené bydliště vedlejšího účastníka v Lucemburku;
- návrhy, které vedlejší účastník má v úmyslu podpořit;
- v případě intervenčních návrhů ze strany jiných osob, než jsou členské státy nebo orgány ES, vylíčení důvodů, z nichž vyplývá zájem vedlejšího účastníka na výsledku sporu.

Originál návrhu je třeba předložit spolu s pěti kopiemi pro Soud a dále v takovém počtu kopií, kolik je stran sporu²¹⁰).

1.4.4.3. Doručení intervenčního návrhu stranám

Strany mohou Soudu předložit svá ústní nebo písemná vyjádření před tím, než rozhodne o vedlejších účastenství.

Předseda rozhodne usnesením nebo předloží žádost Soudu. Usnesení, kterým se žádost zamítá, musí být odůvodněno. Proti tomuto usnesení je přípustné odvolání²¹¹).

Pokud předseda připustí vedlejší účastenství, vedlejšímu účastníku je třeba doručit všechny procesní akty doručované stranám. Předseda může na návrh

²¹⁰) Článek 43 a 44 jednacího řádu Soudu.

²¹¹) Viz čtvrtá část, první kapitola, bod 1.3.1.4. Odvolání.

některé ze stran rozhodnout, že doručeny nebudou akty obsahující utajované skutečnosti nebo důvěrné akty.

Předseda určí lhůtu k předložení vyjádření vedlejšího účastníka.

1.4.4.4. Formální náležitosti vyjádření vedlejšího účastníka

Vyjádření vedlejšího účastníka obsahuje:

- označení věci;
- jméno a bydliště stran;
- jméno a bydliště vedlejšího účastníka;
- jméno a adresu advokáta vedlejšího účastníka;
- zvolené bydliště v Lucemburku;
- návrhy vedlejšího účastníka, kterým se připojuje k návrhům některé ze stran, nebo tyto návrhy zcela či z části odmítá;
- tvrzení a argumenty, jichž se vedlejší účastník dovolává;
- případně důkazní návrhy.

Je třeba zdůraznit, že vyjádření vedlejšího účastníka musí být datováno a podepsáno advokátem. Je nutno jej podat v pěti kopiích pro Soud a dále v takovém počtu kopií, kolik je stran sporu.

Po podání vyjádření vedlejšího účastníka stanoví předseda lhůtu, v níž se strany mohou k tomuto podání vyjádřit.

1.5. ZKRÁCENÉ ŘÍZENÍ

Návrh na zkrácené řízení je nutno předložit zvláštním podáním odděleně od návrhu, v němž navrhovatel prokazuje svůj zájem na jednání²¹²⁾.

Návrh se doručuje druhé straně, které předseda Soudu určí krátkou lhůtu k předložení písemných nebo ústních připomínek.

Předseda může návrhu na rozhodnutí ve zkráceném řízení vyhovět dříve, než druhá strana předložila své připomínky, pokud to odůvodňuje zájem na dobrém fungování justice s ohledem na to, aby zkrácené řízení nebylo zbaveno svého účelu.

Předseda například může:

- nařídit vyšetřovací úkon²¹³⁾;
- sám rozhodnout nebo postoupit návrh senátu, kterému přísluší rozhodnout ve věci hlavní²¹⁴⁾.

²¹²⁾ Článek 104 jednacího řádu Soudu.

²¹³⁾ Článek 105 jednacího řádu Soudu.

²¹⁴⁾ Článek 106 jednacího řádu Soudu.

Rozhodnutí se vydává formou odůvodněného usnesení, které se ihned doručuje stranám a proti němuž lze podat odvolání k Soudnímu dvoru.

Usnesení může stanovit den, od něhož předběžné opatření přestává platit. Pokud tak nestanoví, jeho účinky zanikají okamžikem vynesení rozsudku ve věci samé.

Na návrh některé ze stran lze rozhodnutí o předběžném opatření měnit v závislosti na změnách okolnostech.

Účastník řízení, jehož návrh na předběžné opatření byl poprvé zamítnut, může podat nové návrhy, odůvodněné novými skutečnostmi.

1.5.1. Podmínky přípustnosti návrhu

Návrh na odložení vykonatelnosti aktu orgánu Společenství je přípustný pouze za podmínky, že navrhovatel tento akt napadl oprávněným prostředkem podaným k Soudu²¹⁵⁾.

Podmínkou přípustnosti návrhu na vydání některého z jiných předběžných opatření, která jsou uvedena v člancích 243 Smlouvy o ES²¹⁶⁾, 39 odst. 3 Smlouvy o ESUO a 158 Smlouvy o EUROATOM je, že navrhovatelem je strana sporu, který probíhá před Soudem, a že se návrh vztahuje k této věci.

1.5.2. Formální náležitosti návrhu na předběžná opatření

Návrh musí obsahovat²¹⁷⁾:

- jméno navrhovatele (žadatele). Nesmí se zapomenout na jméno advokáta, advokátní komory, u níž je zapsán, a jeho adresu;
- zvolené bydliště v Lucemburku. Je třeba upřesnit jméno osoby oprávněné přijímat písemnosti;
- jméno a bydliště žalovaných (odpůrce);
- předmět sporu: žádost o vydání předběžného opatření nesmí být zaměňována se žádostí, která je předmětem řízení ve věci samé;
- okolnosti zakládající potřebu urychleného rozhodnutí: Navrhovatel musí prokázat, že mu hrozí vznik vážné a nenahraditelné škody a že nemůže čekat na výsledek řízení, aniž by mu nevznikla škoda;

²¹⁵⁾ Články 242 Smlouvy o ES (dle předchozího číslování článek 185 Smlouvy o ES), 39 odst. 2 Smlouvy ESUO a 157 Smlouvy o EURATOM.

²¹⁶⁾ Dle předchozího číslování článek 186 Smlouvy o ES.

²¹⁷⁾ Žádost musí být předložena zvláštním podáním a musí splňovat náležitosti stanovené v ustanoveních článků 43 a 44 jednacího řádu Soudu.

- skutková a právní tvrzení osvědčující vydání předběžného opatření;
- závěrečné návrhy.

1.5.3. Formální náležitosti žádosti o odklad vykonatelnosti

Formální náležitosti jsou shodné s těmi, které se vyžadují pro vydání předběžného opatření. Při rozhodování o odložení vykonatelnosti bere Soud v úvahu zájem žadatele na odložení vykonatelnosti a taktéž obtíže, které by tím mohly být způsobeny orgánům ES, jakož i nevýhody, které by mohly z odložení vykonatelnosti vyplynout pro třetí osoby.

Je třeba zdůraznit, že k odložení vykonatelnosti nemůže například dojít, pokud:

- v důsledku opatření, kterým se odkládá vykonatelnost, by nedošlo k odložení vykonatelnosti napadeného opatření, nýbrž k úplné změně situace takovým způsobem, že by se hlavní návrh stal bezpředmětný;
- navrhovateli nehrozí nebezpečí vzniku nenahraditelné škody;
- chybí přímý vztah mezi napadeným rozhodnutím a nebezpečím vzniku škody.

1.6. SPORY TÝKAJÍCÍ SE PRÁVA K DUŠEVNÍMU VLASTNICTVÍ

Jednací řád Soudu se uplatní jak na návrhy směřující proti rozhodnutí Úřadu pro harmonizaci vnitřního trhu, tak proti rozhodnutím Úřadu na ochranu rostlinných odrůd.

1.6.1. Průběh řízení²¹⁸⁾

Řízení se skládá nejdříve z písemné, a poté z ústní části. Řízení probíhá následujícím způsobem:

²¹⁸⁾ Je důležité upřesnit, že jazykový režim před senátem je specifický. Jazyk řízení je ten, v němž navrhovatel sepsal svůj návrh (čl. 131 odst. 1 jednacího řádu Soudu). Pokud ve lhůtě určené kancléřem po předložení návrhu předloží některá ze stran námítku vůči jazyku řízení, nebo pokud se strany na jazyku řízení nedohodly, jazyk, v němž byla předložena žádost o registraci Úřadu, bude jazykem řízení. Nicméně z tohoto pravidla existuje výjimka. Pokud na odůvodněnou žádost některé ze stran a po slyšení všech ostatních stran předseda dojde k závěru, že užití tohoto jazyka by neumožnilo všem stranám účastnit se řízení a řádně se hájit a že užití jiného jazyka by tuto situaci vyřešilo, může tento jazyk určit jazykem řízení (čl. 131 odst. 2). Ve vyjádření stran, v dalších písemnostech adresovaných Soudu, jakož i v průběhu ústního jednání, si může každá ze stran zvolit jazyk dle svého výběru (čl. 131 odst. 3).

- doručení návrhu;
- sdělení tohoto návrhu stranám a Úřadu;
- předání spisu z Úřadu na Soud. Spis je předložen senátu.
- vedlejší účastenství (v tomto řízení se připouští vedlejší účastenství);
- předložení repliky navrhovatelem a předložení dupliky odpůrcem (fakultativní);
- protokol;
- ústní jednání;
- rozhodnutí Soudu.

1.6.1.1 Návrh: formální náležitosti

Žádost musí obsahovat:

- jméno a bydliště navrhovatele;
- označení advokáta;
- zvolené bydliště v Lucemburku. Je třeba uvést jméno a adresu osoby oprávněné přijímat písemnosti;
- jméno všech stran řízení a jejich adresy, které uvedly za účelem doručování písemností;
- rozhodnutí napadené v daném řízení; je třeba připojit kopii tohoto rozhodnutí a určit datum jeho doručení;
- tvrzení a právní argumenty, kterých se navrhovatel dovolává;
- závěrečné návrhy.

Návrh doručuje kancléř stranám řízení doporučeným dopisem s doručenkou.

1.6.1.2. Vyjádření

Strany se musí vyjádřit k návrhu ve lhůtě dvou měsíců ode dne doručení návrhu²¹⁹⁾.

Návrh a vyjádření stran k tomuto návrhu mohou být doplněny replikou či duplikou stran. Lhůta k předložení repliky a dupliky je stanovena předsedou.

Je třeba zdůraznit, že strany nemohou svými vyjádřeními měnit předmět příslušného řízení.

²¹⁹⁾ Viz čtvrtá část, první kapitola, bod 1.3.1.2. Vyjádření, pro náležitosti formy

Druhá kapitola

ŘÍZENÍ PŘED EVROPSKÝM SOUDNÍM DVOREM

V této kapitole se budeme zabývat nejprve obecnými informacemi o Evropském soudním dvoru a o řízení (2.1.) a (2.2.), poté vyličíme průběh řízení probíhající před Soudním dvorem (2.3.)²²⁰⁾.

Rovněž se budeme zabývat zvláštními druhy řízení (2.4.) a zkráceným řízením (2.5.).

2.1. OBECNĚ O EVROPSKÉM SOUDNÍM DVORU

Soudní dvůr je společným soudním orgánem tří společenství: ES, ESUO a EURATOM. Organizace a fungování Soudního dvora je upraveno ustanoveními těchto smluv, ustanoveními statutu Soudního dvora a jeho jednacího řádu²²¹⁾.

Soudní dvůr sídlí v Lucemburku.

2.1.1. Složení a organizace Evropského soudního dvora

Soudní dvůr se skládá z 15 soudců a 9 generálních advokátů²²²⁾, jmenovaných na základě společné dohody členskými státy na období 6 let. Jejich funkční období lze obnovit. Každé tři roky se složení Soudního dvora zčásti obnovuje.

Soudci ze svých řad zvolí předsedu, který je jmenován na období tří let s možností opětovného jmenování.

Soudní dvůr se skládá ze šesti senátů, složených z tří až pěti soudců. Senáty nejsou specializovány.

²²⁰⁾ V tomto průvodci se nezabýváme zvláštními řízeními podle článku 103-105 Smlouvy o EURATOM a řízeními podle Smlouvy o EHP (Evropský hospodářský prostor).

²²¹⁾ Jednací řád soudního dvora, Úřední list Evropských společenství C 65 ze dne 6. března 1999, strana 1 až 36. Návrh reformy jednacího řádu před Soudním dvorem je v současné době předmětem studií.

²²²⁾ Počet soudců a generálních advokátů lze zvýšit na žádost Soudního dvora jednomyslným rozhodnutím Rady. Podmínky jmenování soudců jsou stanoveny v článku 223 Smlouvy o ES (dle předchozího číslování článků 167), v článku 139 Smlouvy o EURATOM a článku 32 ter Smlouvy o ESUO.

Členové Soudního dvora jmenují na jeden rok předsedy senátů, jakož i prvního generálního advokáta. Soudní dvůr jmenuje svého kancléře.

2.1.2. Kompetence Evropského soudního dvora

Článek 220 Smlouvy o ES²²³⁾ stanoví, že „Soudní dvůr zajišťuje dodržování práva při výkladu a používání této smlouvy“, a článek 7 Smlouvy o ES²²⁴⁾ stanoví, že Soudní dvůr může jednat pouze „v mezích kompetencí, jež jsou mu svěřeny touto smlouvou“, tj. že nemůže rozhodovat v případech, kdy mu Smlouva k tomu neposkytuje kompetenci.

Soudní dvůr je výlučně příslušný k:

- rozhodování o odvolání ve věci platnosti aktů Společenství;
- výkladu ustanovení komunitárního práva;
- rozhodování o žalobě pro porušení Smlouvy;
- odvolání proti rozhodnutím Soudu.

V případě jiných druhů řízení je Soudní dvůr výlučně příslušný k rozhodnutí, pokud navrhovatel je členským státem nebo orgánem Společenství (např. žaloba na neplatnost nebo žaloba na porušení Smlouvy).

2.1.3. Úřední hodiny soudní kanceláře: úřední dny, svátky, soudní prázdniny

Soudní kancelář je pro veřejnost otevřena v pracovních dnech. Mimo otvírací dobu soudní kanceláře lze učinit procesní podání u úředníka, pověřeného stálou službou, který zaznamená datum a hodinu podání.

Úřední hodiny jsou²²⁵⁾:

- pondělí – pátek od 10 hod. do 12 hod. a od 15 hod. do 18 hod.,
- s výjimkou svátků²²⁶⁾.

Soudní prázdniny Soudního dvora jsou:²²⁷⁾

- od 18. prosince do 10. ledna;

²²³⁾ Dle předchozího číslování článek 164 Smlouvy o ES.

²²⁴⁾ Dle předchozího číslování článek 4 Smlouvy o ES.

²²⁵⁾ Instrukce Soudního dvora Evropských společenství kancléři článek 1 ÚL C 39 ze dne 15. února 1982, strana 35.

²²⁶⁾ Viz čtvrtá část, první kapitola, bod 1.1.3, Úřední hodiny soudní kanceláře.

²²⁷⁾ Článek 28 jednacího řádu Soudního dvora.

- od neděle, která předchází Velikonočnímu pondělí, do druhé neděle po Velikonočním pondělí;
- od 15. července do 15. září.

V průběhu tohoto období je předsednictví Soudu zajištěno buď předsedou, který je stále v kontaktu s kancléřem, nebo předsedou senátu, nebo jiným soudcem, který je povolán, aby jej nahradil.

2.2. OBECNĚ O ŘÍZENÍ

Všechny procesní akty musí splňovat určité podmínky. Tyto společné podmínky se týkají zejména zastupování stran, jazykového režimu, volby bydliště, doručování, lhůt, uvedení data a podpisu na procesních aktech, jakož i stanoveného počtu jejich kopií.

2.2.1. Zastupování stran

Režim zastupování stran před Soudním dvorem je shodný s tím, který je uplatňován před Soudem prvního stupně.²²⁸⁾

Zásada povinného zastupování stran je nicméně pozměněna v případě řízení o předběžných otázkách²²⁹⁾. Evropský soudní dvůr bere v úvahu procesní pravidla, aplikovaná před národními soudy členských států, které se na něj s předběžnou otázkou obrátily. Osoba oprávněná zastupovat stranu ve věci před národním soudem je oprávněna ji zastupovat před Soudním dvorem. Stejně tak pokud procesní pravidla používaná před národními soudy nevyžadují zastupování, mohou strany samy předkládat ústní a písemná vyjádření.

2.2.2. Jazykový režim

Jazyky řízení jsou němčina, angličtina, dánština, španělština, finština, francouzština, řečtina, itaština, holandština, portugalština a švédština²³⁰⁾.

Jeden z těchto jazyků může být jazykem řízení a tento jazyk řízení vybírá návrhvatel s určitými výjimkami:

- v řízeních, v níž se návrhvatel obrací na Evropský soudní dvůr přímo, je návrhvatel oprávněn vybrat si jazyk řízení, s výjimkou případu, kdy je

²²⁸⁾ Viz čtvrtá část, první kapitola, bod 1.2.1. Zastupování stran.

²²⁹⁾ Viz článek 104 odst. 2 jednacího řádu Soudního dvora.

²³⁰⁾ Změna jednacího řádu Soudního dvora ÚL L 44 ze dne 28. února 1995, strana 61; ÚL L 103 ze dne 19. dubna 1997, strana 3.

odpůrcem členský stát nebo fyzická či právnická osoba se státní příslušností některého z členských států. V tomto případě je jazykem řízení úřední jazyk tohoto státu (popřípadě úřední jazyky tohoto státu);

- v řízení o předběžné otázce je jazykem řízení vždy jazyk národního soudu, který se na Soudní dvůr obrátil s předběžnou otázkou;
- členské státy mohou užívat vlastních jazyků, pokud se přímo účastní řízení nebo pokud jsou stranami řízení o předběžné otázce.

2.2.3. Volba bydliště

Jednací řád Soudního dvora a jednací řád Soudu jsou v podstatných rysech podobné a zvláště v pravidlech týkajících se volby bydliště²³¹⁾.

2.2.4. Doručování

Pravidla týkající se doručování jsou shodná s těmi, která zakotvuje jednací řád Soudu²³²⁾.

2.2.5. Lhůty²³³⁾

2.2.6. Datum, podpis, počet kopií a přílohy

Každé procesní podání je třeba předložit kanceláři Soudního dvora. Den uložení podání do soudní kanceláře se bere v úvahu při určování procesních lhůt.

Originál každého procesního podání musí být datovaný a podepsaný zástupcem nebo advokátem příslušné strany a je třeba ho předložit kanceláři Soudního dvora.

Podání spolu s přílohami je třeba předložit spolu s pěti kopiemi pro Soudní dvůr a dále v takovém počtu kopií, kolik je stran sporu. Soulad kopií s předlohou ověřuje strana, která činí příslušné podání.

Vyjádření a procesní podání lze doplnit důkazy a listinami, o něž strany opírají svou argumentaci. Je vhodné předložit svazek příloh a uvést číslo, datum a název přiložené listiny, jakož i stranu podání, na níž se na přílohu odkazuje.

²³¹⁾ Viz čtvrtá část, první kapitola, bod 1.2.4. Volba bydliště.

²³²⁾ Viz čtvrtá část, první kapitola, bod 1.2.5. Doručování.

²³³⁾ Viz čtvrtá část, první kapitola, bod 1.2.6. Lhůty.

Doporučuje se stranám všechna podání vypracovávat v jednoduchém stylu, vyjadřovat se přímo k věci a stručně, což usnadňuje překlad, vzhledem k tomu, že soudci se často seznamují s podáním prostřednictvím překladů do jiného jazyka, než je jazyk řízení.

2.3. PRŮBĚH ŘÍZENÍ

Řízení před Soudním dvorem se skládá z písemné fáze, po níž následuje fáze ústní.

2.3.1. Písemná část řízení

2.3.1.1. Písemná část řízení v rámci přímých návrhů

V souvislosti s přímými návrhy dochází k předkládání určitého počtu podání:

- úvodní instanční návrh;
- vyjádření žalovaného, případně replika a duplika;
- další vyjádření žalobce (fakultativně);
- další vyjádření žalovaného (fakultativně);
- případné vyjádření vedlejšího účastníka;
- předložení předběžné zprávy soudce zpravodaje ke dni určenému Soudním dvorem;
- případné vyšetřovací úkony, o nichž rozhodl Soudní dvůr.

2.3.1.1.1. Žaloba u přímých návrhů

Žaloba musí obsahovat:

- **jméno a bydliště žalobce.**

Pokud je žalobce právnickou osobou soukromého práva, musí připojit:

- stanovy nebo nedávný výpis z obchodního rejstříku nebo jakýkoli jiný důkaz své existence;
- důkaz o tom, že příkaz daný advokátovi vyhotovila osoba řádně zmocněná jednat v tomto směru za právnickou osobu;

- **označení pomocného nebo zastupujícího advokáta.**

Je třeba předložit osvědčení, z něhož vyplývá, že advokát je oprávněn zastupovat před soudy některého členského státu nebo některého členského státu smlouvy EHP. Průkaz totožnosti advokáta vystavený Radou advokátních komor Evropské unie (CCBE) se připouští;

- **zvolené bydliště v Lucemburku.** Je třeba uvést jméno a adresu osoby zmocněné přijímat korespondenci;
- **označení strany, proti níž žaloba směřuje;**

- **předmět sporu a souhrnné vylíčení skutečností a argumentů, jichž se žalobce dovolává.**

Žalobci se doporučuje, aby stručně a jasně uvedli:

- povahu sporu;
 - podmínky přípustnosti návrhu;
 - vylíčení rozhodných skutečností spolu s listinami a důkazními návrhy, o něž se žalobce opírá;
 - vylíčení všech právních argumentů, na nichž je návrh založen;
 - podrobnou argumentaci, pokud možno s odkazy na judikaturu Soudního dvora;
- **případně důkazní návrhy;**
 - **závěrečné návrhy žalobce.**

Vedle toho musí podání označovat zvolený jazyk řízení. Je třeba předložit překlady všech podání a písemností v jiném jazyce, než je jazyk řízení. Žaloba a její přílohy musí být předloženy spolu s pěti kopiemi pro Soudní dvůr a dále v takovém počtu kopií, kolik je stran sporu.²³⁴⁾

Nedodržení podstatných formálních náležitostí má za následek nepřipustnost žaloby.

Žalobu doručuje žalovanému kancléř.

2.3.1.1.2. Vyjádření

2.3.1.1.2.1. Vyjádření žalovaného²³⁵⁾

Žalovaný musí předložit své vyjádření v průběhu měsíce, který následuje po měsíci, v němž mu byla doručena žaloba. Tuto lhůtu může předseda na odůvodněnou žádost žalovaného prodloužit.

Vyjádření musí obsahovat²³⁶⁾:

- označení věci;
- jméno a adresu žalobce;
- jméno a adresu žalovaného;
- jméno advokáta žalovaného, jeho adresu a označení advokátní komory, u níž je zapsán;
- zvolené bydliště v Lucemburku;
- skutkové a právní argumenty;

²³⁴⁾ Článek 37 a 38 jednacího řádu Soudního dvora.

²³⁵⁾ Označované též jako replika žalovaného.

²³⁶⁾ Viz čtvrtá část, druhá kapitola, bod 2.3.1.1.1. Žaloba u přímých návrhů.

- shrnutí argumentace žalovaného;
- důkazní návrhy;
- závěrečné návrhy.

2.3.1.1.2.2. Replika a duplika

Účelem repliky je vyjádřit se ke skutkovým tvrzením a argumentům vzneseným ve vyjádření žalovaného.

Účelem dupliky je vyjádřit se ke skutkovým tvrzením a argumentům vzneseným v replice.

Předložení repliky nebo dupliky musí předběžně schválit předseda na žádost příslušné strany. Žádost je třeba podat ve lhůtě sedmi dnů ode dne doručení vyjádření žalovaného²³⁷. Předseda určí lhůty k předložení repliky a dupliky²³⁸.

Strany mohou na podporu své argumentace učinit důkazní návrhy, avšak musí odůvodnit, proč tak činí až v této fázi řízení. V zásadě strany nemají možnost uplatňovat nová tvrzení.

2.3.1.1.3. Předběžná zpráva²³⁹

Po předložení dupliky předseda určí datum, kdy soudce zpravodaj musí předložit Soudnímu dvoru předběžnou zprávu. Předběžná zpráva je vnitřním dokumentem Soudního dvora.

Předběžná zpráva obsahuje návrhy vyšetřovacích úkonů nebo jiných přípravných opatření, jakož i případný návrh na postoupení věci senátu. Předběžná zpráva se nesděluje stranám.

2.3.1.1.4. Vyšetřovací úkony²⁴⁰

2.3.1.2. Písemná část řízení v rámci řízení o předběžné otázce²⁴¹

Toto řízení obsahuje:

- předložení předběžné otázky národním soudem;

²³⁷) Viz čtvrtá část, první kapitola I, bod 1.2.6. Lhůty, pro počítání lhůt.

²³⁸) Lhůta k předložení repliky a dupliky je obvykle jednoměsíční.

²³⁹) Předseda Soudního dvora přiděluje věci po podání žaloby jednotlivým senátům a v rámci senátu určí soudce zpravodaje.

²⁴⁰) Viz čtvrtá část, první kapitola, bod 1.3.1.5. Vyšetřovací úkony. Vyšetřovací úkony před Soudním dvorem jsou stejné, jako vyšetřovací úkony před Soudem prvního stupně. Poté, co došlo k přesunu kompetencí na Soud prvního stupně, se však nařizují zřídka.

²⁴¹) Viz druhá část, první kapitola, Řízení o předběžné otázce.

- doručení předběžné otázky stranám hlavního řízení prostřednictvím kanceláře, jakož i její doručení členským státům, Komisi, Radě (pokud vydala komunitární akt, jehož se týká usnesení o předběžné otázce);
- předložení písemných vyjádření stran hlavního řízení, členských států a Komise. Tato vyjádření je třeba předložit ve lhůtě dvou měsíců. Doporučuje se v písemných vyjádřeních souhrnně vylíčit rozhodné skutečnosti a dosavadní průběh řízení před národním soudem²⁴²⁾.

Je třeba zdůraznit, že pouze národní soudce se může obrátit na Soudní dvůr s předběžnou otázkou. Strany mají zájem na tom, aby před národním soudem otázky navrhly a zformulovaly.²⁴³⁾

2.3.2. Ústní část řízení

Po ukončení písemné části řízení předloží soudce zpravodaj na společné schůzi všech členů Soudního dvora předběžnou zprávu. Ve většině případů rozhodne Soudní dvůr na návrh soudce zpravodaje o zahájení ústní části řízení, aniž by nařizoval vyšetřovací úkony. Datum určí předseda.

2.3.2.1. Průběh ústní části řízení

Ústní část řízení se skládá ze dvou fází:

- předseda určí den zahájení ústní části řízení. Soudce zpravodaj vypracuje pořad jednání, který doručí stranám tři týdny přede dnem konání veřejného ústního jednání. Pořad jednání představuje objektivní shrnutí sporu. Pokud strany mají zato, že pořad jednání je v podstatných směrech neúplný nebo je založen na špatné interpretaci, mohou se obrátit na soudce zpravodaje se svými připomínkami;
- v průběhu ústního jednání probíhá slyšení stran. Jeho účelem je připomenout hlavní body příslušných podání a vyjádřit se k argumentům druhých stran. V den ústního jednání se koná předběžná neformální schůze za účasti soudců, soudce zpravodaje a stran. Cílem této neformální schůzky je organizovat průběh ústního jednání. Ústní jednání zpravidla

²⁴²⁾ Advokátům se doporučuje neodkazovat na spis, jednak vzhledem k tomu, že není přeložen, jednak vzhledem k tomu, že řízení o předběžné otázce je ve vztahu k hlavnímu řízení řízením odlišným a že se nejedná v žádném případě o prodloužení národního sporu.

²⁴³⁾ Viz druhá část, první kapitola I, bod 1.5. Úloha a zájmy stran. Viz rovněž na internetové stránce Soudního dvora (<http://curia.eu.int/>, poté klepněte na příslušné texty, vztahující se k danému orgánu) „informační nótu o zahájení řízení o předběžné otázce národními soudy“, kterou vydal Soudní dvůr.

začíná ústními přednesy advokátů stran. Poté členové Soudního dvora pokládají stranám otázky. Obhajoba stran probíhá v jazyce řízení. Před závěrem ústní části řízení předkládá generální advokát ve veřejném jednání své závěry. Tyto závěry jsou v praxi velmi řídké. Strany nejsou oprávněny se k závěrům generálního advokáta vyjadřovat²⁴⁴). Praktické rady týkající se obhajoby před Soudem²⁴⁵) jsou použitelné taktéž na obhajobu před Soudním dvorem²⁴⁶), s výjimkou délky trvání obhajoby. V předvolání k ústnímu jednání před Soudním dvorem, které vyhotovuje kancléř, jsou advokáti vyzýváni k tomu, aby stanovili délku svých ústních přednesů. Od tohoto okamžiku jsou povinni délku svých přednesů respektovat a nejsou oprávněni ji prodlužovat. Advokáti si musí uvědomit, že jejich ústní přednes musí být pomalý, a to z toho důvodu, aby usnadnili jeho srozumitelnost.

2.3.2.1.1. Ústní část řízení v rámci řízení o předběžných otázkách²⁴⁷

Ústní jednání není v řízení o předběžné otázce automatické. Strany musí ve svých písemných podáních o konání ústního jednání žádat. Ústní jednání doplňuje písemnou část řízení, je vhodné vyloučit každé neúčinné opakování tvrzených skutečností.

2.3.2.2. Rozsudek

2.3.2.2.1. Obecně o rozsudku

Rozsudek se vyhláší veřejně za přítomnosti stran. Musí být odůvodněn a stává se závazným dnem vyhlášení.

²⁴⁴) Viz usnesení ESD ze dne 4. února 2000 ve věci Emesa Sugar (free zone) NV a Aruba, ÚL C 17.

²⁴⁵) Viz čtvrtá část, první kapitola, bod 1.3.2. Ústní přednesy: praktické rady.

²⁴⁶) „Délka obhajoby se mění v závislosti na složitosti věci. Soudní dvůr zpravidla požaduje, aby se advokáti omezili ve svých ústních projevech na dobu 30 minut a v případě věcí, které projednává senát složený ze tří soudců, je doba ústního přednesu advokáta omezena na 15 minut. Co se týče přednesu vedlejších účastníků, je jim vyhrazen čas 15 minut. Nicméně je možné požádat odůvodněnou žádostí o prodloužení této doby s upřesněním času, který je nezbytný. Tato žádost musí být předložena Soudnímu dvoru nejméně 15 dnů přede dnem konání ústního jednání. O této žádosti rozhodne předseda formou rozhodnutí na základě stanoviska soudce zpravodaje a generálního advokáta. Toto rozhodnutí je sděleno žadateli nejméně jeden týden před konáním ústního jednání“, v poznámkách sloužících zástupcům stran jako průvodce při ústním jednání, soudní kancelář Evropského soudního dvora.

²⁴⁷) Pravidla aplikovaná v průběhu ústního jednání se použijí taktéž na řízení o předběžných otázkách.

Chyby v psaní, v počtech či zřejmé nesprávnosti mohou být opraveny Soudním dvorem buď z úřední povinnosti nebo na základě žádosti jedné ze stran za podmínky, že je tato žádost předložena ve lhůtě dvou týdnů ode dne vyhlášení rozsudku.

Kancléř oznámí druhé straně žádost o opravu rozsudku. Druhá strana může předložit písemné připomínky ve lhůtě určené předsedou. Originál usnesení, kterým se nařizuje oprava, je přiložen k originálu opraveného rozsudku.

Soudní dvůr rozhoduje o nákladech řízení v rozsudku nebo v usnesení, kterým se ukončuje řízení.

Je třeba zdůraznit, že řízení před Soudním dvorem je bezplatné. Nicméně jednací řád stanoví, že některé náklady jsou náklady, jejichž náhradu je možné požadovat. To jsou náklady právního zastoupení, náklady spojené s cestováním a s pobytem svědků a znalců, poštovní náklady atd. V případě, že rozsudek neobsahuje ustanovení o nákladech řízení, nese každá ze stran své vlastní náklady. Pokud některá ze stran vznese námitku týkající se náhrady nákladů, rozhoduje o této námitce usnesením senát. Proti tomuto usnesení není přípustné odvolání.

V přímých žalobách strana, která ve věci neměla úspěch, je povinna nahradit náklady řízení, pokud o to druhá strana ve svých podáních požádala.

Nicméně Soudní dvůr může uložit povinnost náhrady nákladů i straně, která ve věci měla úspěch. Tato strana je povinna nahradit druhé straně náklady, které jí svým jednáním způsobila a které Soudní dvůr považuje za účelové a neúměrně zatěžující druhou stranu.

Soudní dvůr může taktéž náhradu nákladů rozdělit a rozhodnout o tom, že každá ze stran ponese své vlastní náklady, a to v případě, že obě strany měly neúspěch v některé části nároku nebo v případě výjimečných důvodů.

2.3.2.2.2. Rozsudek pro zmeškání a odpor

Pokud se žalovaný písemně k věci nevyjádří, ačkoli byl pravidelně a řádně obesílán, může být vyneseno rozsudek pro zmeškání.

Pokud se žalovaný nevyjádřil ve formě a ve lhůtách, které mu byly určeny, může návrhatel Soud požádat, aby mu ve věci vyhověl. Návrh na vydání rozsudku pro zmeškání je doručen žalovanému.

Předseda určí datum konání ústního jednání. Soudní dvůr nejprve vyslechne generálního advokáta, a poté zkoumá přípustnost návrhu. Pak ve věci vydá rozsudek pro zmeškání.

Proti rozsudku o zmeškání je možné podat odpor, a to ve lhůtě jednoho měsíce ode dne doručení. Po doručení odporu určí předseda senátu lhůtu, v níž se druhá strana písemně k odporu vyjádří. Pokud Soudní dvůr nerozhodne jinak, nemá odpor odkladný účinek.

2.3.3. Mimořádné opravné prostředky

Dle jednacího řádu existují dva mimořádné opravné prostředky; tyto prostředky však nelze použít v řízeních o předběžných otázkách:

- odpor třetí strany;
- obnova řízení.

2.3.3.1. Odpor třetí strany

Členské státy, orgány ES, jakož i fyzické či právnické osoby, mohou podat proti rozsudku Soudního dvora, který zasahuje do jejich práv, odpor, aniž by k tomu byly vyzývány.

Odpor musí obsahovat²⁴⁸⁾:

- předmět řízení;
- jméno a bydliště třetí strany;
- zvolené bydliště v Lucemburku;
- napadený rozsudek;
- označení všech stran;
- přesné vyjádření toho, v čem rozsudek zasahuje do práv třetí strany;
- důvody, pro které se tato třetí strana neúčastnila řízení ve věci hlavní.

Odpor třetí strany směřuje proti všem stranám, které se účastnily hlavního řízení ve věci. Třetí strana může žádat odložení vykonatelnosti rozsudku. Žádost o odložení vykonatelnosti rozsudku musí být předložena ve lhůtě dvou měsíců ode dne jeho zveřejnění v Úředním listu Evropských společenství. Ustanovení o zkráceném řízení se použijí na řízení o odporu.

Pokud strana prokáže oprávněnost svého nároku, je napadený rozsudek změněn.

2.3.3.2. Obnova řízení

Obnovu řízení je možné požadovat v případě, že se objevila skutečnost, která by mohla mít zásadní význam v řízení, a která před vyhlášením rozsudku nebyla známá ani soudu, ani straně, která o obnovu řízení žádá.

Žádost o obnovu řízení může být podána ve lhůtě tří měsíců ode dne, kdy se návrhatel dozvěděl o skutečnosti, na které se zakládá jeho žádost o obnovu řízení. Nicméně po uplynutí deseti let od rozsudku již nelze žádat obnovu řízení²⁴⁹⁾. Návrh na obnovu řízení směřuje proti všem stranám uvedeným v rozsudku, proti kterému směřuje návrh na obnovu řízení.

²⁴⁸⁾ Článek 37 a 38 jednacího řádu Evropského soudního dvora

²⁴⁹⁾ Viz článek 41 statutu ES; článek 42 statutu EURATOM; článek 38 statutu ESUO Soudního dvora.

V návrhu na obnovu řízení je nutno uvést²⁵⁰⁾:

- předmět řízení;
- jméno a bydliště navrhovatele;
- zvolené bydliště v Lucemburku;
- napadený rozsudek;
- určení stran rozsudku, jehož se obnova týká;
- ta ustanovení rozsudku, která se napadají;
- důkazy osvědčující existenci skutečností, o které se obnova řízení opírá, a důkaz o tom, že byla dodržena lhůta dle článku 98 jednacího řádu Soudního dvora;
- závěrečný návrh.

Soudní dvůr poté, co vyslechne generálního advokáta a přezkoumá písemná vyjádření stran, rozhodne o přípustnosti návrhu na obnovu řízení.

V případě návrhu na obnovu řízení, který by ohrozil právní moc, jsou podmínky přípustnosti přezkoumávány velmi pečlivě. Soudní dvůr a navrhovatel by musel opomenout skutečnost, která nastala před rozsudkem. Tato skutečnost musela již nastat a musí být takového významu, že by mohla rozhodujícím způsobem ovlivnit výsledek sporu. Pokud rozhodne Soudní dvůr o přípustnosti návrhu, přezkoumá věc samu a rozhodne rozsudkem.

2.3.4. Řízení o výkladu rozsudku

Dle statutu Soudního dvora je Soudní dvůr oprávněn v případě pochybností o smyslu nebo významu rozsudku tento rozsudek vyložit, a to buď na základě žádosti některé ze stran či orgánů ES, které prokážou právní zájem. Tento druh řízení se v praxi téměř neužívá.

Výklad rozsudku může být žádán pouze stranami. Žádost o výklad směřuje proti všem stranám rozsudku. V této žádosti musí být uvedeno²⁵¹⁾:

- předmět;
- označení všech stran dotčených rozsudkem, jehož výklad se požaduje;
- jméno a bydliště navrhovatele;
- zvolené bydliště v Lucemburku;
- předmětný rozsudek;
- dokumenty, jejichž výklad se požaduje.

Soudní dvůr rozhoduje rozsudkem poté, co umožnil stranám předložit jejich vyjádření a vyslechl generálního advokáta.

²⁵⁰⁾ Článek 37 a 38 jednacího řádu Soudního dvora.

²⁵¹⁾ Článek 37 a 38 jednacího řádu Soudního dvora.

2.4. INCIDENTY V PRŮBĚHU ŘÍZENÍ

2.4.1. Obecně o incidenčním řízení

Jednací řád umožňuje advokátovi žádat, aby Soudní dvůr rozhodl o námitce nebo o incidenčním návrhu mimo rámec řízení ve věci samé. V takovém případě musí strana učinit příslušný návrh zvláštním podáním.

Incidenční řízení probíhá v několika fázích:

- návrh je nutno předložit kancléři a uvést:
 - označení věci;
 - jméno navrhovatele v incidenčním návrhu;
 - zvolené bydliště v Lucemburku;
 - jméno a adresu stran hlavního řízení;
 - vylíčení rozhodujících skutkových tvrzení a právních argumentů, o něž se návrh opírá;
 - listiny, jichž se navrhovatel dovolává na podporu svých argumentů;
 - závěrečné návrhy.
- předseda určí lhůtu pro vyjádření druhé strany;
- je písemně vyhotoveno vyjádření žalovaného;
- uzavření písemné části řízení;
- předložení pořadu jednání;
- ústní jednání;
- Soudní dvůr po slyšení generálního advokáta buď o návrhu rozhodne, nebo jej připojí k hlavnímu řízení.

2.4.2. Přerušení řízení

Řízení lze přerušit:

- v případech stanovených v člancích 47 odstavec 3 statutu ES, 47 odst. 3 statutu ESUO a 48 odst. 3 statutu EURATOM, usnesením Soudního dvora nebo senátu, jemuž byla věc postoupena, poté, co byl slyšen generální advokát;
- ve všech jiných případech rozhodnutím předsedy po slyšení generálního advokáta, s výjimkou řízení o předběžných otázkách podle článku 103 jednacího řádu Soudního dvora.

Po dobu přerušení řízení nemůže plynout žádná lhůta ve vztahu ke stranám. Usnesení o přerušení řízení se stranám doručuje prostřednictvím kancléře.

2.4.3. Vedlejší účastenství

Jde o to připustit, aby do již zahájeného řízení před Soudním dvorem vstoupila třetí osoba.

Vedlejšími účastníky v příslušném řízení se mohou stát členské státy a orgány Společenství, aniž by musely odůvodňovat zájem na výsledku sporu. Naproti tomu jednotlivci a podniky se mohou stát vedlejšími účastníky, jen pokud odůvodní svůj zájem. Ve sporech mezi členskými státy a orgány Společenství je vedlejší účastenství jednotlivců a podniků nepřipustné. Možnost vedlejšího účastenství je omezena na přímé návrhy a na odvolání. Řízení o vedleším účastenství se skládá ze dvou fází: první se týká přípustnosti návrhu a druhá vlastní intervence.

Návrh vedlejšího účastníka je třeba předložit ve lhůtě tří měsíců ode dne zveřejnění původního instančního návrhu v Úředním listu Evropských společenství.

2.4.3.1. Formální náležitosti návrhu vedlejšího účastníka

Návrh vedlejšího účastníka musí obsahovat ²⁵²⁾:

- přesné označení věci;
- označení stran v hlavní věci;
- jméno a bydliště vedlejšího účastníka;
- zvolené bydliště vedlejšího účastníka v Lucemburku;
- vyličení okolností zakládajících právo vstoupit do řízení;
- závěrečné návrhy.

Návrh vedlejšího účastníka musí být doručen stranám. Před rozhodnutím Soudního dvora je nutno strany v hlavní věci vyzvat k předložení písemných vyjádření k přípustnosti vedlejšího účastenství (výjimečně lze připustit i vyjádření ústní).

Předseda rozhoduje usnesením nebo postoupí návrh Soudnímu dvoru.

2.4.3.2. Formální náležitosti vlastního intervenčního návrhu

Po rozhodnutí o přípustnosti vedlejšího účastenství předkládá vedlejší účastník ve lhůtě určené předsedou vlastní intervenční návrh.

Vedlejší účastník vychází ze stavu řízení ke dni vstupu do řízení.

Intervenční návrh musí obsahovat ²⁵³⁾:

- označení věci;
- jméno a adresu stran;
- jméno a adresu vedlejšího účastníka;
- zvolené bydliště v Lucemburku;
- návrhy vedlejšího účastníka, směřující buď k odmítnutí návrhů jedné ze stran, nebo se k nim připojující;
- skutková tvrzení a právní argumenty, jichž se vedlejší účastník dovolává;
- případně důkazní návrhy.

²⁵²⁾ Článek 37 a 38 jednacího řádu Soudního dvora.

²⁵³⁾ Článek 37 a 38 jednacího řádu Soudního dvora.

Po podání intervenčního návrhu předseda určí lhůtu, v níž se strany mohou k návrhu vyjádřit.

2.5. ZKRÁCENÉ ŘÍZENÍ²⁵⁴⁾

Návrh na předběžná opatření ve zkráceném řízení je přípustný pouze tehdy, podá-li jej strana řízení již probíhajícího před Soudním dvorem, a pokud návrh vychází z tohoto řízení.

Ačkoli návrh na předběžné opatření musí věcně souviset s řízením ve věci samé, příslušný návrh je nutno učinit zvláštním podáním, které musí odpovídat náležitostem vypočteným v jednacím řádu Soudního dvora²⁵⁵⁾.

Vzhledem ke skutečnosti, že návrh na předběžné opatření je formou zkráceného řízení, navrhovatel se vyzve, aby v návrhu shrnul skutková a právní tvrzení na podporu svého návrhu. Návrh na předběžné opatření musí sám o sobě stačit k tomu, aby předseda, případně Soudní dvůr, mohl věcně rozhodnout o požadovaných opatřeních. Návrhy učiněné před Soudním dvorem nemají suspenzivní účinek. Nicméně Soudní dvůr může nařídit předběžná opatření nebo odložit vykonatelnost napadaného aktu.

2.5.1. Podmínky přípustnosti návrhu

Návrh na odložení vykonatelnosti aktu orgánu Společenství ve smyslu článků 242 Smlouvy o ES²⁵⁶⁾, 39 odstavec 2 Smlouvy o ESUO a 157 Smlouvy o EURATOM je přípustný pouze tehdy, pokud navrhovatel napadl příslušný akt žalobou před Soudním dvorem.

Návrh na jakékoli jiné předběžné opatření ve smyslu článků 243 Smlouvy o ES,²⁵⁷⁾ 39 odst. 3 Smlouvy o ESUO a 158 Smlouvy o EURATOM je přípustný pouze tehdy, pokud je navrhovatel stranou řízení, které již probíhá před Soudním dvorem, a pokud se vztahuje k tomuto řízení.

2.5.2. Formální náležitosti návrhu na předběžná opatření

Návrh na předběžné opatření musí obsahovat²⁵⁸⁾:

²⁵⁴⁾ Na rozdíl od zkráceného řízení před Soudem prvního stupně mohou o zkrácené řízení před Soudním dvorem žádat pouze orgány Společenství nebo členský stát.

²⁵⁵⁾ Článek 83 jednacích řádů Soudního dvora.

²⁵⁶⁾ Dle předchozího číslování článek 185 Smlouvy o ES.

²⁵⁷⁾ Dle předchozího číslování článek 186 Smlouvy o ES.

²⁵⁸⁾ Článek 37 a 38 jednacích řádů Soudního dvora.

- **jméno navrhovatele.**
Nesmí se zapomenout uvést jméno advokáta, jeho adresa a advokátní komora, u níž je zapsán;
- **zvolené bydliště v Lucemburku.**
Je třeba uvést jméno osoby zmocněné přijímat písemnosti;
- **jméno a adresu odpůrců;**
- **předmět sporu;**
- **okolnosti odůvodňující potřebu předběžné úpravy.**
Navrhovatel musí osvědčit, že mu hrozí závažná a nenapravitelná újma již před ukončením řízení ve věci samé;
- **skutková a právní tvrzení zjevně odůvodňující potřebu předběžných opatření;**
- **závěrečný návrh.**

2.5.3. Formální náležitosti návrhu na odložení vykonatelnosti

Formální náležitosti návrhu a ustanovení o průběhu řízení jsou stejné jako v případě řízení o předběžných opatřeních.

2.5.4. Průběh zkráceného řízení

Po doručení návrhu druhé straně je druhá strana oprávněna předložit v krátké lhůtě písemné připomínky ²⁵⁹⁾.

Po předložení těchto připomínek vyslechne předseda za účasti soudce zpravodaje a generálního advokáta stranu a následně vydá usnesení.

Zpravidla vydání usnesení ve zkráceném řízení předchází slyšení dotčených stran předsedou, případně za účasti soudce zpravodaje a generálního advokáta.

Toto veřejné ústní jednání se koná zhruba dva až čtyři týdny před tím, než předseda, případně Soudní dvůr, rozhodne o návrhu usnesením.

Ústní jednání probíhá daleko méně formálně než ústní jednání ve věci samé, při kterém strany přednášejí závěrečné řeči. V praxi je ústní jednání zahájeno shrnutím obtíží sporu, které přednese předseda. Poté předseda vyzve strany, aby se k těmto obtížím vyjádřily. Na závěr ústního jednání se stranám kladou otázky.

Usnesení má předběžnou povahu, tj. lze je změnit v závislosti na změně okolností.

Usnesení musí být odůvodněno a nejsou proti němu přípustné opravné prostředky.

²⁵⁹⁾ Je stanoveno, že v mimořádně naléhavých případech může předseda rozhodnout okamžitě, aniž by čekal na písemné připomínky druhé strany.

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA I:
PRAMENY KOMUNITÁRNÍHO PRÁVA

PŘÍLOHA II:
CHARAKTERISTICKÉ RYSY KOMUNITÁRNÍHO
PRÁVA

PŘÍLOHA III:
VZORY NĚKTERÝCH PODÁNÍ

Příloha I: PRAMENY KOMUNITÁRNÍHO PRÁVA

PSANÉ PRAMENY

INTERNÍ PRAMENY

1. Originární právo
(nebo „primární“)	1.1. Zřizovací smlouvy (+ přílohy a protokoly)
1.2. Akty, kterými se mění zřizovací smlouvy
2. Odvozené právo (ES)	2.1. Nařízení
2.2. Směrnice
2.3. Rozhodnutí
2.4. Nezávazné právní akty
3. Atypické právní akty	3.1. „Politické“ akty (rezoluce, deklarace, usnesení, akční programy, rozhodnutí ...)
3.2. „Sdělení“
3.3. Vnitřní pořádková opatření
3.4. Dohody mezi orgány
4. Doplnkové právo	4.1. „Komunitární úmluvy“
4.1.1. Úmluvy podle nového článku 293 Smlouvy o ES
4.1.2. Úmluvy neupravené smlouvami
4.2. Rozhodnutí a dohody zástupců vlád členských států
4.3. Společná prohlášení členských států

EXTERNÍ PRAMENY

5. Vnější závazky
Společenství	5.1. Externí dohody
5.2. Jednostranné akty orgánů zřízených externími dohodami
6. Dohody zavazující
členské státy	

NEPSANÉ PRAMENY

7. Obecné principy
komunitárního práva | 7.1. Základní práva
7.2. Principy dovozené z mezinárodního práva |
|---|---|

7.3. Principy dovozené z národních práv členských států

7.4. Principy vlastní komunitárnímu právnímu řádu

8. Judikatura soudních orgánů Evropských společenství

Příloha II: CHARAKTERISTICKÉ RYSY KOMUNITÁRNÍHO PRÁVA (SMLOUVA O ES)

ZNAK	NAŘÍZENÍ	SMĚRNICE	ROZHODNUTÍ	DOPORUČENÍ	POSUDEK
Závazný	x	x	x		
Nezávazný				x	x
Obecný	x	x			
Individuální			x		
Určený členskými státy	x	x	x	x	x
Určený jednotlivcům	x		x	x	x
Přímé právní účinky	x		x		
Bez přímých právních účinků		x			
Přímá použitelnost	x		x		
Nepřímá použitelnost		x			

Příloha III: VZORY NĚKTERÝCH PODÁNÍ

Z důvodu četnosti a různorodosti řízení probíhajících před Soudním dvorem a Soudem prvního stupně obsahují vzory procesních podání pouze údaje obecného charakteru.

V žádném případě nemohou být tyto vzory považovány za povinný model. Byly vytvořeny proto, aby pomohly advokátům, kteří jsou konfrontováni s řízením před Soudním dvorem nebo Soudem prvního stupně.

Jedná se o:

- žalobu na neplatnost,
- vyjádření žalovaného v řízení na neplatnost,
- incidenční návrh,
- vyjádření k incidenčnímu návrhu,
- žádost o vedlejší účastenství,
- písemná vyjádření vedlejšího účastníka poté, co bylo rozhodnuto o jeho přistoupení k řízení,
- písemná podání v rámci řízení o předběžné otázce,
- odvolání,
- žádost o odložení vykonatelnosti nebo o vydání předběžných opatření.

ŽALOBA NA NEPLATNOST (ČLÁNEK 230 SMLOUVY O ES)

**ŽALOBA NA NEPLATNOST
ČLÁNEK 230 SMLOUVY O ES**

K rukám předsedů a soudců
Soudu prvního stupně Evropských společností

Pan/Paní, narozen/á dne, v, státní příslušnosti,
bytem, zaměstnáním,

nebo

Společnost (*uvést jméno nebo obchodní firmu, kapitál, sídlo, identifikační číslo v obchodním rejstříku*) zastoupená (*uvést jméno a funkci osoby jednající za společnost*).

Právně zastoupená advokátem (*uvést jméno advokáta a/nebo sdružení advokátů, advokátní komoru, u níž je advokát zapsán, adresu, telefonní a faxové číslo*).

S bydlištěm (*uvést jméno a bydliště osoby, která je oprávněna přijímat písemnosti v Lucemburku*).

Proti (*jméno a bydliště žalovaných*).

Tento návrh směřuje proti (*uvést akt, jehož zrušení je požadováno, nesmí se zapomenout připojit k tomuto návrhu tento akt: například „žaloba na neplatnost dle ustanovení článku 230 Smlouvy o ES proti rozhodnutí – jméno orgánu – týkajícího se*)

I. Vylíčení tvrzených skutečností.

II. Přípustnost návrhů (*uvést datum napadeného aktu a okolnosti, za kterých se navrhovatel o tomto aktu dozvěděl. Soud bude moci ověřit všechny lhůty. Pokud návrh směřuje proti nařízení, nezapomenout prokázat, že se nařízení dotýká navrhovatele osobně a přímo*).

III. Opodstatněnost návrhu (*předložení důkazních prostředků*).

IV. Vyšetřovací opatření (*uvést opatření, jejichž vydání se navrhovatel domáhá, a důvody, které ho k tomu vedou*).

V. Závěrečný návrh: Z těchto i případných dalších, později vznesených důvodů, se Soud žádá, aby:

- zrušil akt ze dne,
- nařizuje se vyšetřovací opatření za účelem,
- žalovaný/žalovaní se odsuzuje/odsuzují k náhradě všech nákladů

Dne v

Jméno advokáta a podpis

**VYJÁDŘENÍ ŽALOVANÉHO V ŘÍZENÍ NA NEPLATNOST
VYJÁDŘENÍ ŽALOVANÉHO**

K rukám předsedů a soudců
Soudu prvního stupně Evropských společností

Ve věci T-...../.....

Žalovaná (žalované) (*uvést jméno orgánu Společností a jméno jejího procesního zástupce*).

Zvolené bydliště (*uvést jméno a adresu osoby zmocněné přijímat písemnosti v Lucemburku*).

Žalobce (žalobci).

Pan/Paní, nar. dne, v, státní příslušnost, bydliště, povoláním

nebo

u společnosti (*uvést jméno nebo obchodní firmu, kapitál, sídlo, identifikační číslo v obchodním rejstříku*), zastoupena (*uvést jméno a funkci statutárního orgánu*).

Zastoupené advokátem (*uvést jméno advokáta a/nebo sdružení advokátů, advokátní komoru, u níž je zapsán, adresu a telefonní a faxové spojení*).

Zvolené bydliště (*uvést jméno a adresu osoby zmocněné přijímat písemnosti v Lucemburku*).

Předmětem návrhu je domáhat se zrušení (*uvést jednací číslo napadeného aktu*).

I. Námitky nepřípustnosti.

II. Skutková a právní tvrzení ...

III. Vyšetřovací úkony (*je třeba uvést požadované úkony a označit důvody pro jejich vydání*).

IV. Z těchto a případných dalších důvodů se navrhuje, aby Soud první instance

- předběžně připustil námitku nepřípustnosti,
- nařídil vyšetřovací úkon za účelem,
- návrh na zrušení zamítl jako neopodstatněný,
- přiznal žalované úplnou náhradu nákladů řízení.

V dne

Jméno advokáta a podpis

INCIDENČNÍ NÁVRH
PODÁNÍ NAVRHUJÍCÍ INCIDENČNÍ ŘÍZENÍ

K rukám předsedů a soudců
Soudního dvora Evropských společností

Ve věci C- / .

(uvést jméno orgánu Společností a jeho procesního zástupce).

Zvolené bydliště *(uvést jméno a adresu osoby zmocněné přijímat písemnosti v Lucemburku).*

Proti *(uvést jméno a adresu protistran – žalované, žalující nebo vedlejšího účastníka).*

- I. V řízení ve věci *(uvést typ hlavního řízení).*
- II. Vylíčení skutkových a právních tvrzení *(argumentace ve prospěch návrhu).*
- III. Uvést listiny na podporu již vznesených argumentů.
- IV. Z těchto a případných dalších důvodů se navrhuje, aby Soudní dvůr:
 - uvedl předmět incidenčního řízení;
 - prodloužil procesní lhůty v hlavním řízení až do rozhodnutí o incidenčním návrhu.

V dne
Jméno advokáta a podpis

VYJÁDŘENÍ V ŘÍZENÍ O INCIDENČNÍM NÁVRHU
VYJÁDŘENÍ

K rukám předsedů a soudců
Soudního dvora Evropských společností

Ve věci C- / .

Pan/Paní, nar. dne....., státní příslušnost, bydlištěm,
povoláním

nebo

Za společnost (uvést jméno nebo obchodní firmu, kapitál, sídlo, identifikační
číslo v obchodním rejstříku), zastoupenou (uvést jméno a funkci statutárního or-
gánu).

Zastoupené advokátem (uvést jméno advokáta a/nebo sdružení advokátů,
advokátní komoru, u níž jsou zapsáni, adresu, telefonní a faxové spojení).

Zvolené bydliště (uvést jméno a adresu osoby zmocněné přijímat písemnosti
v Lucemburku).

(uvést jednotlivé strany v řízení včetně vedlejších účastníků).

I. O incidenčním návrhu (vylíčit skutková a právní tvrzení odůvodňující vy-
jádření v rámci incidenčního řízení).

II. Důkazní návrhy.

III. Z těchto a případných dalších důvodů se navrhuje, aby Soudní dvůr:

- (uvést všechny body návrhu),
- odsoudil (jméno navrhovatele incidenčního návrhu) k náhradě veške-
rých nákladů řízení.

V dne

Jméno advokáta a podpis

NÁVRH VEDLEJŠÍHO ÚČASTNÍKA
NÁVRH VEDLEJŠÍHO ÚČASTNÍKA

K rukám předsedů a soudců
Soudního dvora Evropských společností

Ve věci C- / .

(Uvést jednotlivé strany řízení včetně jmen advokátů a zvoleného bydliště v Lucemburku).

Za
Proti

Vedlejší účastník

Pan/Paní, nar. dne, v, státní příslušnost, bydlištěm, povoláním,

nebo

Za společnost *(uvést jméno nebo obchodní firmu, kapitál, sídlo, identifikační číslo v obchodním rejstříku)*, zastoupenou *(uvést jméno a funkci statutárního zástupce)*.

Zastoupené advokátem *(uvést jméno advokáta a/nebo sdružení advokátů, advokátní komoru, u níž jsou zapsáni, adresu, telefonní a faxové spojení)*.

Zvolené bydliště *(uvést jméno a adresu osoby zmocněné přijímat korespondenci v Lucemburku)*.

- I. Vylíčení okolností rozhodných pro založení práva vedlejšího účastenství.
- II. Vylíčení skutkových a právních tvrzení odůvodňujících intervenční návrh. Je třeba uvést, zda návrh vedlejšího účastníka směřuje na podporu žalobce nebo žalovaného.
- III. S ohledem na výše uvedené vysvětlení a přiložené listiny se navrhuje:
 - aby Soudní dvůr určil, že intervenční návrh vedlejšího účastníka *(uvést jméno vedlejšího účastníka)* je přípustný vzhledem k oprávněnému zájmu této společnosti vstoupit do řízení *(znovu upřesnit jednací číslo věci)*;
 - aby Soudní dvůr přiznal, že vedlejší účastník vstoupil do řízení na podporu návrhu strany *(uvést stranu, na jejíž podporu vstoupil do řízení)*;
 - aby Soudní dvůr rozhodl o *(uvést navrhované řešení hlavního sporu)*;
 - aby Soudní dvůr odsoudil *(uvést stranu hlavního sporu, proti níž směřuje návrh vedlejšího účastníka)* k náhradě veškerých nákladů vedlejšího účastenství.

V dne

Jméno advokáta a podpis

**PÍSEMNÁ VYJÁDŘENÍ VEDLEJŠÍHO ÚČASTNÍKA POTÉ,
CO BYLO ROZHODNUTO O JEHO PŘISTOUPENÍ K ŘÍZENÍ
PÍSEMNÁ VYJÁDŘENÍ**

K rukám předsedů a soudců
Soudního dvora Evropských společenství

Ve věci C- / .

Navrhovatel *(uvést jméno navrhovatele)*.

Odpůrce *(uvést jméno odpůrce)*.

Vedlejší účastník:

Pan/Paní, nar. dne, v, státní příslušnost, bydlíš-
těm, povoláním

nebo

Za společnost *(uvést jméno nebo obchodní firmu, kapitál, sídlo, identifikační
číslo v obchodním rejstříku)*, zastoupenou *(uvést jméno a funkci statutárního zá-
stupce)*.

Zastoupené advokátem *(uvést jméno advokáta a/nebo sdružení advokátů,
advokátní komoru, u níž jsou zapsáni, adresu, telefonní a faxové spojení)*.

Zvolené bydliště *(uvést jméno a adresu osoby zmocněné přijímat písemnosti
v Lucemburku)*.

- I. Soud umožnil *(jméno vedlejšího účastníka)* přistoupit do probíhajícího ří-
zení usnesením ze *(uvést datum)* stanovujícím vedlejšímu účastníkovi
lhůtu k písemnému vyjádření.
- II. Tímto písemným vyjádřením vedlejší účastník podporuje tvrzení
*(uvést jméno strany, na jejíž podporu vedlejší účastník vystupuje a uvést,
zda se jedná o návrh nebo o vyjádření k návrhu)*.
- III. Tvrzení, o které se opírá návrh ve věci hlavní *(předložit tvrzení a argu-
menty)*.
- IV. Z těchto a případných dalších důvodů se navrhuje, aby Soudní dvůr:
 - *(uvést všechny nároky)*;
 - odsoudil *(uvést jméno strany ve věci hlavní, vůči které je požadována
náhrada nákladů)* k náhradě veškerých nákladů vedlejšího účasten-
ství.

V dne

Jméno advokáta a podpis

**PÍSEMNÁ PODÁNÍ V RÁMCI ŘÍZENÍ
O PŘEDBĚŽNÉ OTÁZCE**
PÍSEMNÁ PODÁNÍ (SOUDU ČLENSKÉHO STÁTU)
V RÁMCI ŘÍZENÍ O PŘEDBĚŽNÉ OTÁZCE

K rukám předsedů a soudců
Soudního dvora Evropských společenství

Ve věci C- / .

Pan/Paní, nar. dne, v, státní příslušnost, bydlíš-
tům, povoláním

nebo

Za společnost (*uvést jméno nebo obchodní firmu, kapitál, sídlo, identifikační číslo v obchodním rejstříku*), zastoupenou (*uvést jméno a funkci statutárního zástupce*).

Zastoupené advokátem (*uvést jméno advokáta a/nebo sdružení advokátů, advokátní komoru, u níž jsou zapsáni, adresu, telefonní a faxové spojení*).

Zvolené bydliště (*uvést jméno a adresu osoby zmocněné přijímat písemnosti v Lucemburku*).

- I. Vylíčení předmětu řízení probíhajícího před národním soudem (*shrnout okolnosti daného případu*).
- II. Otázky položené národním soudem členského státu (*postupně uvést jednotlivé otázky a rozvinout skutkové a právní tvrzení, o něž se opírá odpověď navrhovaná stranou řízení*).
- III. Z těchto důvodů: (*uvést hlavní body odpovědi*).

V dne
Jméno advokáta a podpis

ODVOLÁNÍ²⁶⁰⁾
ODVOLÁNÍ

K rukám předsedů a soudců
Soudního dvora Evropských společností

Za (uvést, zda je strana navrhovatel nebo odpůrce v přízení před Soudem prvního stupně).

Pan/Paní, nar. dne, v, státní příslušnost, bydlištěm, povoláním

nebo

Za společnost (uvést jméno nebo obchodní firmu, kapitál, sídlo, identifikační číslo v obchodním rejstříku), zastoupenou (uvést jméno a funkci statutárního zástupce).

Zastoupené advokátem (uvést jméno advokáta a/nebo sdružení advokátů, advokátní komoru, u níž jsou zapsáni, adresu, telefonní a faxové spojení).

Zvolené bydliště (uvést jméno a adresu osoby zmocněné přijímat písemnosti v Lucemburku).

(uvést další strany v řízení před Soudem prvního stupně a údaj o tom, zda mají v hlavním řízení postavení žalobce nebo žalovaného).

(nesmí se zapomenout uvést jméno advokátů a zvolené bydliště v Lucemburku).

- I. Toto odvolání směřuje proti rozsudku (nebo usnesení) Soudu prvního stupně, vydanému dne ve věci T- .../ ..., doručenému dne
- II. O právních tvrzeních (uvést právní tvrzení a argumenty, o něž se odvolání opírá).
- III. Z těchto důvodů se navrhuje, aby Soudní dvůr:
 - rozsudek z části nebo zcela zrušil (uvést návrh),
 - odsoudil (uvést jméno strany, na níž se požaduje náhrada nákladů řízení) k náhradě veškerých nákladů řízení.

V dne

Jméno advokáta a podpis

²⁶⁰⁾ Odvolání lze podat pouze proti rozsudkům Soudu prvního stupně. Je třeba přiložit rozsudek Soudu, proti němuž směřuje odvolání.

**ŽÁDOST O ODLOŽENÍ VYKONATELNOSTI NEBO O VYDÁNÍ
PŘEDBĚŽNÝCH OPATŘENÍ**
ŽÁDOST O
(ODLOŽENÍ VYKONATELNOSTI, PŘEDBĚŽNÁ OPATŘENÍ)

K rukám předsedů a soudců
Soudního dvora Evropských společenství

Pan/Paní, nar. dne, v, státní příslušnost, bydlíš-
tům, povoláním

nebo

Za společnost (*uvést jméno nebo obchodní firmu, kapitál, sídlo, identifikační
číslo v obchodním rejstříku*), zastoupenou (*uvést jméno a funkci statutárního zá-
stupce*).

Zastoupené advokátem (*uvést jméno advokáta a/nebo sdružení advokátů,
advokátní komoru, u níž jsou zapsáni, adresu, telefonní a faxové spojení*).

Zvolené bydliště (*uvést jméno a adresu osoby zmocněné přijímat písemnosti
v Lucemburku*).

(*uvést název orgánu Společenství a osoby, jež za ně jedná*).

Zvolené bydliště (*uvést jméno a adresu osoby zmocněné přijímat korespon-
denci v Lucemburku*).

I. V rámci řízení, jehož předmětem je (*uvést předmět řízení*).

II. K přípustnosti návrhu

III. K věcnému odůvodnění návrhu

IV. Z těchto důvodů se navrhuje, aby Soudní dvůr:

- uvést požadované předběžné opatření;
- odsoudil (*uvést jméno protistrany*) k náhradě veškerých nákladů.

V dne

Jméno advokáta a podpis

Obsah Bulletinu advokacie – ročník 2000

I. ZVLÁŠTNÍ ČÍSLA

strana

OTÁZKY ADVOKÁTNÍHO TARIFU

(Zvláštní číslo – září 2000)

Advokátní tarif

text s odkazy na literaturu, judikaturu a stanoviska orgánů ČAK
(II. doplněné a upravené vydání), sestavili členové výboru
pro advokátní tarif ČAK pod vedením JUDr. Vladimíra Papeže
a JUDr. Daniely Kovářové 3

Náhrada odměny a hotových výdajů ustanoveného obhájce

v trestním řízení, JUDr. Jan Bláha 37
Úvod 39
Obecně o nákladech trestního řízení, jež nese stát 41
Rozhodování o výši odměny a náhradě hotových výdajů
ustanoveného obhájce 44
K některým problémům souvisejícím s výkladem
advokátního tarifu 55
Rozhodování o povinnosti k náhradě odměny a hotových výdajů
uhrazených ustanovenému obhájci státem 89
Rozhodování o povinnosti k náhradě nákladů poškozeného 96
Závěr 99

STRUČNÁ RUKOJEŤ ČESKÉHO ADVOKÁTA K EVROPSKÉ ÚMLUVĚ O LIDSKÝCH PŘÁVECH

Eva Hubálková

(Zvláštní číslo – říjen 2000)

- I. Historie a vývoj Rady Evropy a Evropského soudu pro lidská práva 5
- II. Schéma řízení před Soudem 7
 1. Podání stížnosti 7
 2. Posouzení stížnosti soudcem zpravodajem 10

3. Posouzení stížnosti Soudem a rozhodnutí o přijatelnosti	10
4. Posouzení merita stížnosti a vynesení rozsudku	13
5. Specifické řízení před velkým senátem	14
III. Důvody nepřijatelnosti stížnosti	16
1. Vyškrtnutí stížnosti ze seznamu případů	16
2. Nepřijatelnost stížnosti	17
A. Nevyčerpání právních prostředků nápravy	18
B. Podání stížnosti po uplynutí lhůty šesti měsíců	24
C. Neslučitelnost stížnosti s ustanoveními Úmluvy	26
D. Zjevná neopodstatněnost stížnosti	32
E. Stížnost anonymní a stížnost v podstatě stejná jako stížnost již jednou projednaná	33
IV. Základní práva a svobody	34
1. Práva vztahující se k osobní svobodě jednotlivce	34
A. Právo na život	34
B. Právo na osobní integritu	36
C. Právo na svobodu pohybu	41
2. Práva vztahující se k duchovní svobodě	50
A. Práva spojená s osobním životem	50
B. Práva spojená se sociálním životem	64
C. Práva spojená s politickým životem	76
3. Práva majetková	81
4. Práva spojená s procesními zárukami	87
A. Základní záruky v občanskoprávním a trestním řízení	87
B. Specifické záruky v trestním řízení	112
5. Práva aplikovatelná pouze s jiným ustanovením Úmluvy	115
V. Přílohy	129
Příloha č. 1: Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění Protokolu č. 11	129
Protokol č. 1	146
Protokol č. 4	148
Protokol č. 6	151
Protokol č. 7	153
Příloha č. 2: Formulář stížnosti	157
Příloha č. 3: Jednací řád Evropského soudu pro lidská práva	167
Příloha č. 4: Stav ratifikací smluvních států Úmluvy	209
Příloha č. 5: Přehled rozsudků vynesných Soudem po 1. listopadu 1998	213

II. BĚŽNÁ ČÍSLA

číslo/strana

**PRÁVNÍ PŘEDPISY O ADVOKACII A STAVOVSKÉ PŘEDPISY
ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY**

(Stav ke dni 31. ledna 2000)

I. Právní předpisy o advokacii	2/3
Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění zákona č. 210/1999 Sb.	2/3
Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění vyhlášky č. 235/1997 Sb.	2/38
Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 197/1996 Sb., kterou se vydává zkušební řád pro advokátní zkoušky a uznávací zkoušky (advokátní zkušební řád), ve znění vyhlášky č. 245/1999 Sb.	2/45
Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 244/1996 Sb., kterou se podle zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, stanoví kárný řád (advokátní kárný řád), ve znění vyhlášky č. 246/1999 Sb.	2/52
II. Stavovské předpisy České advokátní komory	2/63
Úplné znění usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1996 Věstníku o vyhlásování stavovských předpisů a o Věstníku České advokátní komory (jak vyplývá ze změn a doplnění provedených usnesením představenstva České advokátní komory č. 3/1998 Věstníku) – č. 5/1998 Věstníku	2/63
Usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1997 Věstníku, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky, ve znění usnesení sněmu č. 3/1999 Věstníku, kterým se schvaluje organizační řád České advokátní komory	2/66
Usnesení představenstva České advokátní komory č. 4/1997 Věstníku, o uznávání jiné právní praxe jako praxe advokátního koncipienta v některých případech	2/77
Usnesení představenstva České advokátní komory č. 6/1997 Věstníku, kterým se upravují některé otázky související s placením ročního příspěvku na činnost České advokátní komory, ve znění usnesení představenstva České advokátní komory č. 4/1998 Věstníku	2/79

Usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1998 Věstníku o výchově advokátních koncipientů a dalším vzdělávání advokátů	2/82
Usnesení představenstva České advokátní komory č. 2/1998 Věstníku, kterým se upravuje smírčí řízení (advokátní smírčí řád)	2/88
Usnesení představenstva České advokátní komory č. 6/1998 Věstníku, kterým se stanoví pravidla pro výkon substitučního oprávnění advokátních koncipientů a jiných zaměstnanců advokáta, ve znění redakčního sdělení o opravě tiskových chyb, které bylo oznámeno v částce 1/1999 Věstníku	2/95
Usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1999 Věstníku, kterým se stanoví poplatek za advokátní zkoušku a uznávací zkoušku	2/99
Usnesení představenstva České advokátní komory č. 2/1999 Věstníku, kterým se stanoví jednorázová částka náhrady nákladů kárného řízení	2/100
Usnesení sněmu č. 3/1999 Věstníku, kterým se schvaluje organizační řád České advokátní komory	2/101
Usnesení sněmu č. 4/1999 Věstníku, kterým se schvaluje výše a splatnost příspěvku na činnost České advokátní komory	2/124
Usnesení sněmu č. 5/1999 Věstníku o sociálním fondu České advokátní komory	2/126
Usnesení sněmu č. 6/1999 Věstníku, kterým se schvaluje výše a splatnost odvodu advokátů do sociálního fondu České advokátní komory	2/133
Usnesení sněmu č. 7/1999 Věstníku, kterým se schvaluje výše náhrad za ztrátu času stráveného výkonem funkcí v orgánech České advokátní komory a upravuje poskytování náhrady hotových výdajů	2/134
Usnesení představenstva České advokátní komory č. 8/1999 Věstníku, kterým se stanoví poplatek za vydání osvědčení o zápisu do seznamu advokátů	2/137
Usnesení představenstva České advokátní komory č. 9/1999 Věstníku, kterým se stanoví některé podrobnosti o dokumentaci advokáta vedené při poskytování právních služeb	2/138
Usnesení představenstva České advokátní komory č. 10/1999 Věstníku o prokazování oprávnění k výkonu advokacie a o průkazu advokáta a průkazu advokátního koncipienta	2/139

Informace o II. sněmu České advokátní komory	1/3
Slavnostní zasedání k 10. výročí obnovené nezávislosti české advokacie v Kroměříži	10/4
Úvodník	
Čermák Karel: 2000	1/16
Čermák Karel: Peníze a spravedlnost či také zeštíhlet nebo ztloustnout?	3/4
Čermák Karel: Přestaňte mě troubiti čili apríl	4/3
Čermák Karel: Kde jsou ti volí?	5/4
Čermák Karel: O zákonu džungle a právní pomoci podle něho poskytované	6 – 7/5
Křčmová Věra: Dekoncentrace České advokátní komory – regiony, a jak dál?	6 – 7/7
Čermák Karel: Vývoj nezávislé advokacie v zemích střední a východní Evropy	8/3
Projev	
Advokacie na prahu nového milénia (Projev Sotirise Feliose na plenárním zasedání CCBE v Aténách v listopadu 1999)	4/5
Čermák Karel: Hodnoty klasické advokacie a jejich eroze v době postmoderní	9/3
Články	
Balík Stanislav: Publicita a reklama o službách advokáta a její formy	4/39
Baudyš Petr: Zástavní právo k nemovitosti a nejisté postavení zástavního věřitele	3/15
Baudyš Petr: Žalovat na plnění nebo na určení?	4/36
Beňová Michaela: Poznámka k obecné svědecké povinnosti a povinnosti zachovávat mlčenlivost dle zákona o advokacii	9/75
Eliáš Karel: Mala herba cito crescit – o zneužívání oprávnění drobných a menšinových akcionářů	5/7
Hamplová Jana: Český advokát na prahu nového tisíciletí	3/6
Hamplová Jana: Problematika právního výkladu některých ustanovení zákona o obcích v advokátní praxi	4/45
Herczeg Jiří: Praní špinavých peněz a honorář trestního obhájce	8/39

Jančarová Markéta: Práva a povinnosti ve vztahu advokáta a klienta	10/41
Kalenská Marie: Zákaz konkurenčního jednání v pracovní smlouvě	9/25
Koudelka Zdeněk: Je stavovská organizace a stavovský předpis neústavní?	4/31
Kovařík Zdeněk: Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení (1. část)	9/43
Kovařík Zdeněk: Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení (pokračování)	10/11
Krym Ladislav: Klientova hotovost	5/24
Kučera Zdeněk: K novelizovanému znění § 86 odst. 1 o. s. ř.	10/22
Mach Jan: Náhrada škody za újmu na zdraví	1/26
Macková Alena: Opravné prostředky v novele občanského soudního řádu provedené zákonem č. 30/2000 Sb.	8/24
Macur Josef: K problematice určitosti důkazních návrhů v civilním soudním řízení	4/19
Mandák Václav: Doručení odvolání ostatním přímo dotčeným stranám v trestním řízení	9/66
Mandák Václav: Povinnost odůvodnit odvolání v trestních věcech	6 – 7/51
Marek Karel: Poznámka ke kogentnosti základních ustanovení III. části obchodního zákoníku	9/70
Marek Karel: K problematice základního ustanovení kupní smlouvy v obchodním zákoníku	10/37
Mates Pavel: Ochrana osobních údajů v českém právním řádu	9/32
Mazanec Michal: Neurčité právní pojmy, volné správní uvážení, volné hodnocení důkazů a správní soud	4/8
Mitlöchner Miroslav: Čas jako významná právní skutečnost (k trestnosti vraždy novorozeného dítěte matkou)	1/44
Molák Stanislav: Jaké jsou možnosti uplatnění mladého advokáta?	6 – 7/62
Myslík Stanislav: Akademické tituly nyní	4/62
Nerad Miroslav: Už jste studovali § 21 o. s. ř. ve znění platném od 1. 1. 2001?	9/72
Neumann Jan: Několik poznámek k aktuálním otázkám psychologické soudní expertizy v ČR	5/32
Novák Tomáš: Nad soudními znaleckými posudky z oboru psychologie	8/45
Nykodým Jiří: Fungování advokáta – právní a morální závazky ke klientům	6 – 7/10

Nykodým Jiří: Novela občanského soudního řádu (1. část)	8/10
Nykodým Jiří: Novela občanského soudního řádu (dokončení)	9/11
Osmančík Otakar: K novému zákonu o výkonu trestu odnětí svobody	1/19
Piková Petra: Právo nemajetných občanů na právní ochranu – o právu chudých v minulosti i současnosti	3/39
Procházka Antonín: O účasti advokátů v dědickém řízení	3/48
Púry František, Šámal Pavel: Vybrané problémy dokazování trestné činnosti v bankovním sektoru a na kapitálovém trhu	6 – 7/25
Sokol Tomáš: Zákon o ochraně osobních údajů se na advokáta nevztahuje	10/23
Stanovisko představenstva České advokátní komory k výkladu zákona č. 101/2000 Sb.	10/36
Steiner Marek: K otázce promlčení trestných činů, které komunistický režim nestíhal	10/40
Svoboda Petr: Právní jednání obce (prvá část)	1/30
Svoboda Petr: Právní jednání obce (<i>dokončení z č. 1</i>)	3/30
Vališová Vladana: K trestnému činu vraždy novorozeného dítěte matkou	4/66
Vantuch Pavel: K neúspěšnému návrhu Ministerstva financí na prolomení mlčenlivosti advokáta	9/54
Zychová Alena; Marek Karel: Smlouva zasílatelská	6 – 7/15

K otázkám advokátního tarifu – diskuse

Mimosmluvní odměna advokáta při zastupování více osob (§ 12 odst. 4 advokátního tarifu) – Vladimír Papež	4/68
K pojmu „úkon právní služby časově náročný“ ve smyslu § 12 odst. 1 advokátního tarifu – Václav Mandák	4/69
Ještě k otázce odměny advokáta v restitučních věcech – Vladimír Papež	4/74
Nad jedním rozhodnutím (k otázce účtování tarifní odměny za předložení textu obhajovací řeči soudu) – Vladimír Papež	4/75
K úvaze JUDr. Vladimíra Papeže „Nad jedním rozhodnutím“ (k otázce, zda písemné zpracování závěrečné řeči při hlavním líčení je úkonem právní služby podle advokátního tarifu) – Václav Mandák	4/77
Odměna obhájce za obhajobu při veřejném zasedání o ochranném léčení – Václav Mandák	4/78

Mandák Václav: Má obhájce právo na odměnu za prostudování spisu při skončení vyšetřování, jestliže nestudoval spis spolu s obviněným?	5/39
Cibienová Halina: Několik poznámek k přiznávání zvýšené odměny dle § 12 odst. 1) advokátního tarifu	5/43

Recenze, anotace

Balík Stanislav ml.: Advokacie včera a dnes (rec. Květa Slavíková)	10/62
Císařová Dagmar, Sovová Olga: Trestní právo a zdravotnictví (rec. Mitlöchner Miroslav)	4/80
Čáslavský a kol.: Daňové judikáty, 1. díl (Petr Mrkývka)	1/50
Čermák Karel: Advokacie & úvahy souvisící (rec. Stanislav Balík)	10/61
Emanuel Chalupný, česká kultura, česká sociologie a Tábor (recenzent Hana Pokorná)	6 – 7/81
Hajn Petr: Soutěžní právo a právo proti nekalé soutěži (rec. Jan Hurdík)	9/77
Haškovcová Helena: Thanatologie – nauka o umírání a smrti (recenzent Miroslav Mitlöchner)	8/58
Hlavsa Petr: Občanský soudní řád – úplné znění s výkladem novely zákona č. 30/2000 Sb. (recenzent Martin Skyba)	8/59
Holub Milan, Bičovský Jaroslav, Wurstová Jana: Sousedská práva (recenzent Jan Mareček)	6 – 7/84
Jelínek Jiří: Poškozený v českém trestním řízení (Václav Mandák)	1/46
Krzemiński Z.: Slawni warszawscy adwokaci (rec. Stanislav Balík)	10/63
Kužvart Petr, Pazderka Stanislav: Právo na informace – zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí s komentářem a vzory podání, zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím	6 – 7/82
Macek J.: Rozhodnutí ve věcech obchodního jména a nekalé soutěže (recenzent Miroslava Bartošíková)	8/56
Netík, K., Netíková D., Hájek, S.: Psychologie v právu – úvod do forenzní psychologie (recenzent Jan Neumann)	6 – 7/80
Ondrejehová V., Vobrátílová Zd., Pacák M.: Stavební zákon po novele (anotace Jana Wurstová)	5/59
Pausch A. a J.: Goethes Juristenlaufbahn: Rechtsstudent, Advokat, Staatsdiener (rec. Stanislav Balík)	9/80
Pelc Vladimír: Zadávání veřejných zakázek (rec. Radek Jurčík)	10/65
Popelková Věra: Ochrana práv výkonných umělců a výrobců zvukových záznamů (recenzent Ivo Telec)	3/62

Repík Bohumil: Ludské práva v súdnom konaní (recenzent Jan Štěpán)	3/51
Ryba J. – Součková M.: Správní soudnictví v ČR (recenzent Olga Sovová)	3/68
Skřejpek M.: Latinsko-český slovníček římského práva (rec. Olga Sovová)	10/79
Šámal Pavel: Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému (recenzent Jan Štěpán)	5/50
Šimíček Vojtěch: Ústavní stížnost (recenzent Zdeněk Koudelka)	5/45
Šimíček Vojtěch: Ústavní soudnictví ve vybraných postkomunistických zemích (recenzent Zdeněk Koudelka)	6 – 7/79
Weiss Petr a kol.: Sexuální zneužívání – pachatelé a oběti (rec. Miroslav Mitlöchner)	9/79

Dokument

Závěry multilaterálního zasedání na téma „Etika advokáta“ v Praze ve dnech 3. – 5. listopadu 1999	4/83
Rezoluce Rady ministrů Rady Evropy o komisaři pro lidská práva	5/88

Z judikatury

Důkazní břemeno při námitkách do kauzálního vztahu ze směnečného nároku	1/51
K otázce výkladu projevu vůle při veřejném příslibu	1/54
Forma rozhodnutí o nepřipustění obecného zmocněnce v občanskoprávním řízení	1/59
K hodnocení důkazů v trestním řízení	1/61
Studium spisu obhájcem při převzetí věci až po vyhlášení rozsudku je samostatným tarifním úkonem právní služby	1/63
Úpadce má právo na zastoupení v konkurzu. Podjatost správce konkurzní podstaty	3/75
K náležitostem přihlášky pohledávky do konkurzního řízení. K povaze sporu o určení pravosti a výše pohledávek v konkurzním řízení	3/79
K podmínkám náhrady škody podle zák. č. 58/1969 Sb. ve vztahu k nákladům obhajoby	3/81
K náležitostem zřízení věcného břemene závětí	3/89
Věcné břemeno a předkupní právo ke stavbě lze sjednat i před její kolaudací	3/91

K otázce doručování písemností advokátovi podle o. s. ř. Kdy oprava výroku rozsudku usnesením nezakládá novou lhůtu k odvolání	3/94
Vada řízení spočívající v tom, že soud jednal v nepřítomnosti řádně se omluvivšího zástupce účastníka v občanskoprávním řízení	5/64
Kdo je oprávněn vymáhat pohledávky advokáta, který ukončil výkon advokacie	5/67
Odměna obhájce při účasti na vyšetřovacích úkonech – přestávky mezi úkony – sčítání času; v souvislosti s tím: náhrada za promeškaný čas	5/69
K náležitostem přijetí nabídky na uzavření kupní smlouvy o nemovitosti	5/72
Nesprávné a neúplné údaje v celním prohlášení a odpovědnost celního úřadu za správnost zařazení zboží do celní podpoložky	5/75
Odměna advokáta za vyjádření k výzvě soudu, zda žalobce souhlasí s upuštěním od jednání ve správním soudnictví	5/77
Na nárok ustanoveného obhájce na odměnu a náhradu hotových výdajů se nevztahuje na ust. § 101 obč. zák. o promlčení, ale je třeba aplikovat ust. § 102 obč. zák.	6 – 7/86
K otázce vyloučení soudce z úkonů v trestním řízení	6 – 7/89
Kupující není povinen zaplatit cenu kupovaného zboží, dokud mu prodávající neumožní prohlédnout si kupované zboží (§ 450 odst. 3 obch. zák.)	6 – 7/92
Nájemce vozidla podle leasingové smlouvy (a nikoliv leasingové společnosti) je oprávněn vůči pojišťovně požadovat náhradu škody z titulu zákonného pojištění vozidla	6 – 7/94
Vyškrtnutí advokáta ze seznamu advokátů při prohlášení konkurzu	8/64
Ustanovený obhájce a nikoliv jeho substitut má vůči státu nárok na odměnu	8/68
K otázce přípustnosti opětovného procesního zastupování téhož subjektu obecným zmocněncem v různých věcech	8/70
K povinnosti propustit obviněného z vazby v přípravném řízení v případě, že nebyla vazba prodloužena a byla podána žaloba	8/72
Kdy lze považovat byt za vyklizený; jak lze prokázat splnění této povinnosti (např. notářským zápisem)	8/74
K pojmu „obchodní věc“ z hlediska věcné příslušnosti soudu	8/76

Ze slovenské judikatury

Důvody hodné zvláštního zřetele, pro které soud nezruší podílové spoluvlastnictví	3/96
Při posuzování důvodů vazby lze přihlížet jen k těm zjištěním, která mají základ v procesním dokazování	3/97
Advokátní koncipient může zastoupit advokáta jen při jednotlivém úkonu právní služby, nikoliv např. v celém soudním řízení	3/97

Z České advokátní komory

Informace o schůzích představenstva ČAK konaných dne 2. 11. 1999 a 8. 11. 1999	1/67
Závady při přemísťování obviněných ve vazebních věznicích (neuvědomění advokáta) – řešení	1/67
Studijní pobyt skupiny advokátů – členů Výboru lidských práv a spolupráce s Radou Evropy v Radě Evropy a u Evropského soudu lidských práv ve dnech 13. – 17. září 1999	1/70
Informace o výsledku advokátních zkoušek ve II. pololetí – II. termín	1/71
Informce o výsledku uznávacích zkoušek	1/72
Fakultativní semináře pro advokátní koncipienty – sdělení	1/72
Upozornění advokátním koncipientům – konání seminářů v Brně	1/73
Informace o schůzích představenstva ČAK konaných dne 2. 12. 1999, 14. 12. 1999 a dne 11. 1. 2000	3/99
Priority představenstva pro rok 2000	3/101
K rozmístění účastníků v jednacích síních soudů	3/103
Nedovolené údaje v obchodním jménu advokáta a nepřípustná reklama ve sdělovacích prostředcích – upozornění	3/105
Kopírovací služba knihovny ČAK – upozornění	3/106
Telefonní čísla pražských advokátů v oficiálním seznamu – sdělení	3/106
Oprava tiskové chyby v usnesení sněmu č. 3/1999 Věstníku	3/107
Informace o schůzi představenstva ČAK konané dne 8. 2. 2000	4/89
Kontroly advokátů při vstupu do soudních budov	4/90
Systém vzdělávání advokátů v Evropském právu – možnost zasílání přihlášek do 2. programu	4/90
Informace o schůzi představenstva ČAK konané dne 14. 3. 2000	5/78
První seminář o výchově v evropském právu	5/79
Dopis předsedy ČAK bývalému rakouskému ministru spravedlnosti	5/80

Termíny školení advokátních koncipientů ve II. pololetí 2000	5/81
Instruktáže advokátů k zákonným novelám	5/82
Informace o schůzi představenstva ČAK konané dne 18. 4. 2000	6 – 7/97
Rozdělení témat do poradních orgánů ČAK na úseku vnější legislativy	6 – 7/98
Aktuální úkoly kontrolní rady	6 – 7/99
Úkoly výboru pro vnější legislativu v roce 2000	6 – 7/101
Ověřování podpisů na listinách prostřednictvím advokátů	6 – 7/102
Pojišťovací servis – připojištění odpovědnosti advokáta	6 – 7/104
Výsledky advokátních zkoušek v I. zkuškovém termínu v roce 2000	6 – 7/105
Dotazy advokátů na účtování úkonů právní pomoci dle advokátního tarifu	6 – 7/106
Fakultativní seminář pro advokátní koncipienty – sdělení	6 – 7/106
Knižní dary knihovně ČAK	6 – 7/107
Informace o schůzi představenstva ČAK konané dne 9. 5. 2000	8/77
Stanovisko kontrolní rady ČAK k otázce ustanovování obhájců soudem	8/78
Dopis předsedy ČAK ministru spravedlnosti ČR ve věci ustanovování obhájců	8/81
Advokát jako dražebník	8/84
Zasedání výboru ČAK pro lidská práva a spolupráci s Radou Evropy	8/85
Zasedání výboru ČAK pro advokátní tarif	8/86
Zasedání výboru ČAK pro trestní právo a obhajobu	8/86
Doručování písemností advokátům podle nových poštovních předpisů	8/88
Informace k pojištění advokátů – správců konkurzní podstaty	8/88
Informace o schůzi představenstva České advokátní komory konané ve dnech 29. – 30. 6. 2000	9/82
Stanovisko představenstva ČAK k otázce skončení zastoupení advokátem, který byl určen ČAK podle § 18 odst. 2 zák. o advokacii	9/83
K otázce mlčenlivosti advokáta při spolupráci s daňovým poradcem (odpověď na dotaz advokáta)	9/83
Nepřípustnost předávání hotových peněz advokátem osobám ve výkonu vazby (dotaz ČAK a odpověď generálního ředitelství Vězeňské služby ČR)	9/85

Výsledky advokátních zkoušek ve II. zkuškovém termínu v r. 2000	9/87
Informace o schůzích představenstva České advokátní komory konaných dne 5. 9. 2000 a 10. 10. 2000	10/80
Výsledek advokátních zkoušek	10/82
Zpráva o výsledcích publikační soutěže advokátních koncipientů a mladých advokátů	10/82
Témata publikační soutěže advokátních koncipientů a mladých advokátů pro rok 2001	10/83
Zahájení provozu webových stránek ČAK	10/84
Obecné informace o vnější legislativní činnosti ČAK	10/84
Termíny advokátních zkoušek a uznávacích zkoušek pro rok 2001	10/86
Fakultativní seminář pro advokátní koncipienty i zájemce z řad advokátů	10/87
Termíny školení advokátních koncipientů v I. pololetí roku 2001	10/87
Upozornění koncipientům	10/88

Odpovědi na dotazy

Povinná mlčenlivost advokáta	5/82
Koordinace činnosti obhájců v případě, kdy obviněného obhajuje více obhájců	5/84

Přečetli jsme za Vás

Doralt, Peter: „Acquis Communautaire“ a jeho dopad na právo společností z pohledu zahraničního investora.	3/73
Eliáš, Karel: Smluvní pokuta z pohledu teorie, právní úpravy a judikatury. Podnikatel a právo 2/2000, s. 2 – 18 (časopis vydává Komora komerčních právníků Slovenské republiky, k dispozici je v knihovně ČAK)	5/60
Evropská charta základních práv. Brussels Agenda – April, 2000 Generální advokát rozhoduje v neprospěch Lucemburska.	8/63
Brussels Agenda – April, 2000	8/63
Havel, B.: Dobré mravy a poctivý obchodní styk. Právník č. 1/2000, str. 37 – 85.	3/71
Holub, Ondřej: Kdy lze vymáhat vrácení daru, např. mezi rodiči a dětmi? Rodinné právo č. 12/1999, str. 21 – 22.	3/73
Hořínek, Aleš: DNA paternitní test z pohledu dosud platných paragrafů zákona o rodině. Zdravotnictví a právo, č. 2/2000, s. 15 – 16	5/63

Houdek, Ivan: Oceňování věcných břemen a jejich zdaňování. AD NOTAM č. 6/1999, s. 117 – 118	5/62
Hrabě, Radovan: Likvidace podle českého práva. Obchodní právo č. 12/1999, s. 33 – 38	5/61
Hrachovec, Petr: Malá úvaha o podnikatelském podvodu. Právní rozhledy č. 7/99, str. 372 – 374.	3/72
Korecká Věra: Zánik nájmu bytu výpovědí pronajímatele – z judikatury Nejvyššího soudu. Soudní rozhledy č. 4/2000, str. 97 – 103.	8/61
Lněnička, Jiří: Úvaha nad rozhodováním podle § 151 odst. 3 trestního řádu. První praxe č. 7/99, s. 457 – 460	5/60
Mašek, Daniel: Společné jmění manželů – podnikatelů a jeho vypořádání. Rodinné právo, sešit č. 12/1999, str. 1 – 4.	3/70
Mašek, Daniel: Význam rodinných vztahů v právní úpravě obchodních společností. Právo a rodina č. 1/2000, str. 6 – 9.	3/70
Nový, K.: Zaměstnávání cizinců. Právní rádce č. 11/1999, str. 11 – 14.	3/72
Právo a vy, č. 5/2000, nakladatelství Linde Praha, str. 15 – 17.	8/62
Soudní rozhledy č. 4/2000, poř. č. 44 – K tržní hodnotě členského podílu v bytovém družstvu. Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích, pob. v Táboře z 20. 7. 1999, sp. zn. 15 Co 103/99.	8/62
Svoboda Lukáš: Právo zpětné koupě. Právník č. 5/2000, str. 481 – 509.	8/61
Šubrtová, Lenka: Důvody vydědění. AD NOTAM č. 5/1999, s. 95 – 99	5/62
Zeman, Jaroslav: Některé aspekty úpravy trestního příkazu. Trestní právo č. 12/1999, str. 11 – 16.	3/73
Víte, že... (Stanislav Balík)	4/94, 10/91
Mezinárodní vztahy	
Multilaterální setkání na téma Etika advokáta (Milan Kostohryz)	3/112
Vídeňský seminář o svobodných povoláních (Stanislav Balík)	6 – 7/110
Praní špinavých peněz ve střední a východní Evropě – čtvrtá výroční konference v Budapešti (Jiří Teryngel)	6 – 7/112
Zahájení soudního roku 2000 – 2001 ve Španělsku (Josef R. Marušák)	10/107

Informace

- Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie – po třech letech výuky výběrového předmětu na Právnické fakultě Západočeské univerzity (Stanislav Balík) 1/73
- Komisař pro lidská práva Rady Evropy 3/140
- Mezinárodní kongres k problematice trestního práva a organizovaného zločinu (Zdeněk Karabec) 3/141
- Výroční zasedání EYBA 2000 3/148

Z kárné praxe

- Je závažným porušením povinností advokáta, jestliže nesplní pokyn klienta k výplatě svěřených peněz jeho věřitelům. 1/75
- Je závažným porušením povinnosti advokáta, když rozšiřuje leták, který informuje a nabízí právní službu, např. ve věci náhrady škody. 3/107
- Je závažným porušením povinnosti advokáta, jestliže neodmítne poskytnutí obhajoby jednateli, přestože ve věci související již poskytl právní služby společnosti, s níž se tento její jednatel dostal do rozporu zájmů. 4/93
- Jde o závažná porušení povinností advokáta, jestliže po převzetí zastoupení nepodnikne po několik měsíců žádné kroky, o které byl klientem požádán, jestliže po odvolání plné moci nevyhoví žádostem o vyúčtování složených záloh a vrácení dokladů a jestliže nevyhoví opakované výzvě kontrolního oddělení ČAK o předložení klientského spisu stěžovatele. 5/86
- Je závažným porušením povinností advokáta, jestliže po převzetí právního zastoupení tvrdí klientovi, že sepsal žalobu, a že je vše v pořádku, ačkoliv ještě dva roky po převzetí zastoupení nebyla žaloba k soudu podána a dále jestliže advokát nevyhověl žádostem ČAK o předložení klientského spisu ve věci stížnosti. 6 – 7/108
- Je závažným porušením povinností advokáta, jestliže v klientské věci nevede dokumentaci o poskytování právní služby tak, aby kdykoli umožnil kontrolu správnosti postupu a neuchovává tuto dokumentaci po dobu pěti let. 8/90

Je závažným porušením povinností advokáta, jestliže neplní své závazky z úvěrové smlouvy ani ze směnky. 9/88

Je závažným porušením povinnosti advokáta, jestliže při obhajobě nevyužívá iniciativně a důsledně všechny zákonné prostředky, nepodá stížnost do usnesení o vzetí do vazby, nepodává stížnosti a návrhy, neodůvodňuje úkony podané klientem, klienta nenavštěvuje ve vazbě a neinformuje jej o průběhu trestního řízení. 10/88

Názor

Dostál Aleš: Není smetí jako smetí 8/92
Dresslerová Soňa: Obhajoba ex offa – zlatý důl? 9/89
Ehlová Marta: Štrasburk – město nejen lidských práv 5/91
Molík Jan: Pitomost nebo něco dobrého? 10/92
Müller Lubomír: Nejvyšší soud ČR ruší nedůsledná rehabilitační rozhodnutí 8/91

Sbírka útěchy

Dopis redakci ve věci náhrady škody podle zák. č. 58/1969 Sb. (Marek Nespal, Michal Kačmařík) 3/109
Nenařizování soudních věcí na žádost advokáta? (Miloslava Staňková) 9/91
Bude novela zrušena? (Stanislav Balík) 10/103
Šaty děláť člověka (Daniela Kovářová) 10/104

Fejeton

První gratulant – vzpomínka na slib advokátů (Marie Ludvová) 1/76

Z minulosti

Šlechtické tituly (Milan Závurka) 1/77

Personalía

Odešel JUDr. Jan Kober (Jindřich Skácel) 1/80
Za JUDr. Jaroslavem Havelkou 8/109

Blahopřání JUDr. Zdeňkovi Hrazdírovi k životnímu výročí	10/121
Za JUDr. Josefem Vychem (Milan Jelínek)	10/121

Ze zahraničí

Sandberg Ole R.: Úvod do právního systému USA pro uvážlivého zahraničního advokáta	1/82
Zpráva o zasedání Výkonného výboru AIJA – Bejrút, říjen 1999 (Radka Pelikánová)	1/94
120. výročí založení Saské advokátní komory v Drážďanech (Milan Kyjovský)	1/95
Ještě k praní špinavých peněz – z článku „Advokáti zařazeni podle revidované Směrnice Evropské komise“ (Jana Wurstová)	1/96
Evropská mimosoudní síť (Jana Wurstová)	9/92
Víkendové bienále skotské advokacie v Edinburghu (Stanislav Balík)	10/105

Francie

Jean Luc Rivoire: Role francouzských advokátů v občanskoprávním řízení	5/95
--	------

Německo:

Počty advokátů	3/130
Institut pro advokátní právo v Lipsku	3/131
Braun Arthur: Nové německé konkurzní právo	8/94
Advokáti mohou vystupovat jako sponzoři	8/96
Český právní večer v Berlíně	8/97
Brožura je přípustná	9/104

Slovensko:

Vyšlo č. 4/1999 Bulletinu slovenské advokacie (Jaroslava Vanderková)	1/97
Novela slovenského zákona o advokacii – upozornění pro české advokáty	3/126
Vyšel Bulletin Slovenské advokacie č. 5/99	3/127
Olej Jozef: O novele Trestného poriadku Slovenskej republiky z 1. 10. 1999	5/97
Vyšel Bulletin slovenské advokacie č. 1/2000	5/103
Madliak Andrej: Osobitná časť Trestného zákona Slovenskej republiky po novele v roce 1999	6 – 7/118

Uložení oznamovací povinnosti právním zástupcům podle směrnice pro potírání praní špinavých peněz?	6 – 7/129
Závurka Milan: Justice v San Marinu	6 – 7/133
Čopko Peter – Madliak Andrej: Ochrana svedka v slovenskom trestnom práve	9/94
Vyšel Bulletin slovenské advokacie č. 3/2000 (Jaroslava Vanderková)	9/102

Slovinsko:

Výročí časopisu „Odvetnik“ (Advokát) – Bojan Kuček	8/98
--	------

Z odborného tisku (Jaroslava Vanderková)	1/99, 3/131, 5/104, 6 – 7/135, 8/100, 9/105, 10/110
---	---

Tisk o advokácii (Kvėtoslava Slavíková)	1/106, 3/136, 5/110, 6 – 7/138, 9/107, 10/117
--	---

Různé

Přednášky Association Masaryk o evropském právu	1/115
Výzva na podporu Čečenska	2/167
Zajímavý případ	
Odepření transfuze jako důkaz při dědickém řízení (Lubomír Müller)	3/111
Rozmístění obviněných a obhájců v jednacích síních soudů – nová úprava	4/104
Dokumentační a informační středisko Rady Evropy v Praze	4/105
Informace o semináři „Novinář: Pasivní pozorovatel nebo aktivní účastník děje?“	4/106
Mezinárodní stáž v Paříži (Zdeněk Havel, Jana Machová)	4/106
Law in London 2000 – Summer School	4/108
X. karlovarské právnické dny – předběžný program	5/116
Žádost Okresního soudu v Karviné o uvádění identifikačních znaků účastníků řízení	5/119
Oznámení o seminářích Association Masaryk	5/119
Adresy a telefonické spojení zeměměřičských a katastrálních úřadů sídlících v Praze	5/120
Úřední dny a hodiny Katastrálního úřadu Praha-město	5/122

Celostátní turnaj advokacie v tenise 2000	6 – 7/142
Konference Friendship, Cooperation and the Rule of Law: Building the Spirit of World Peace (Dublin, 30. 9. – 6. 10. 2001)	6 – 7/144
27. kongres o lyžařském právu Skilex 2000 Val d'Isère	6 – 7/144
Zpráva o účasti týmu PF UK na mezinárodní soutěži „Concours Européen des Droits de l'Homme, René Cassin“ z oboru Evropské úmluvy o lidských právech a základních svobodách	6 – 7/145
Seminář „Elektronický obchod“ v Tokiu	6 – 7/146
Z desátých Karlovarských právnických dnů	8/110
Seminář v Trevíru	8/113
Oznámení o vědecké konferenci na Slovensku na téma „Právní odpovědnost v obchodování“	8/113
Výuka v rámci projektu EUROPEUM	8/114
Zpráva o účasti družstva PF UK na 7. ročníku mezinárodní právní soutěže pořádané Univerzitou Pace, New York (Pavel Šturma, Ladislav Šmejkal)	9/116
V. turnaj advokátů a advokátních koncipientů ve squashi	9/118
Nakonec	
Humor (kreslený)	1/116, 3/149, 4/109, 5/123, 6 – 7/148, 8/115, 9/119, 10/123
Inzerce	1/117, 2/168, 3/150, 4/110, 5/124, 6 – 7/149, 8/116, 9/120, 10/124
Obsah Bulletinu advokacie – ročník 1999	2/141

